

דברי משיח היתשמייה

התוועדות ש"פ בהו"ב, כ"ז אייר, מבה"ח סיון

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א
שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

הוספות: יומני תשל"ז ותשל"ח בפרסום ראשון

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

ה' תהא שנת פדות המשיח

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ בהו"ב – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתועדות ש"פ בהו"ב, כ"ז אייר, מבה"ח סיון תשמ"ה ("יהי בארבעים שנה") – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ה" חלק רביעי.

בתור הוספה, בא בסוף הקונטרס יומן חודש סיון תשל"ז ויומן מתקופה זו בשנת תשל"ח שנכתבו ע"י הרה"ח ר' מאיר הארליג ע"ה¹ – בפרסום ראשון.

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"ז-תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובהן בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשל"ח-ט ותשמ"ה-ז), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלמה, בהתגלות המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

כ"א אייר ה'תשפ"ה (ה' תהא שנת פדות המשיח),
שבועים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

1) היוםנים באים כאן כלשונם, בלי שילוב יומנים אחרים מתקופה זו, וכוללים כו"כ פרטים שלא נתפרסמו ע"ע. תורתנו נתונה לה' יוסף הכהן ש' כהן שהמציא לידינו את ארכיון יומני ר' מאיר הארליג ע"ה המתפרסמים לאחרונה.

2) השיחה הנוכחית נערכה ע"י שילוב ב' הנחות: של "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק", בתוספת פרטים אחדים ע"פ הקלטות ה"חזרה" (של ר' יב. ור' ז.י.ב.). המאמר נדפס בסה"מ ויקרא ע' שלד ואילך.

בס"ד. ש"פ בהר"ב בחוקותי, כ"ז אייר, מבה"ח סיון ה'תשמ"ה

הנחה בלתי מוגה

אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם¹. הנה פסוק זה יש עליו כמה וכמה דרושים מרבתינו נשיאינו (מרביתנו הזקן והנשיאים שלאחריו), שחלקם נדפס וחלקם עדיין בכת"י, וישנו גם דרוש על פסוק זה מאדמו"ר האמצעי הנמצא בדפוס ויצא לאור בימים הקרובים² (בספר מאמרי אדמו"ר האמצעי על חומש ויקרא³. דלפני זה כבר נדפסו מאמרי אדמו"ר האמצעי על חומש בראשית בתו"ח בראשית, וכן מאמריו על חומש שמות נדפסו בדורנו בתו"ח שמות, וכעת מוציאים לאור את דרושיו על חומש ויקרא, וכאמור יצאו לאור בימים הקרובים, באופן שיוכלו ללמוד אותם לרבים וברבים), והוא דרוש נפלא גם לפי עניות דעתנו. [כי אף שבכלל אין לחלק בין הדרושים ולומר איזה מהם נפלא או לא כו', מ"מ הרי ידוע⁴ שתכלית הכוונה בתורת החסידות היא שיהי' לימודה בשכל האנושי של האדם הלומד, ועד שיוכל להסבירו גם לנפשו הבהמית באופן שיהי' בכל לבבך בשני יצריך⁵, כלומר, לא רק לנפשו הבהמית של צדיק גמור, אלא גם לנפשו הבהמית של האדם הלומד עצמו. ולכן מובן שאפשר לומר על דרוש זה שהוא דרוש נפלא, בענין הסברתו לשכל האדם בכלל ולנפש הבהמית בפרט. וזהו גם מ"ש⁶ משכני (לשון יחיד) אחר כך נרוצה (לשון רבים), ומבואר בדרושי חסידות⁷, שענין משכני קאי על יציאת מצרים שאז נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם⁸, דפעולה זו בהיות שהיתה מלמעלה, לכן לא פעלה את בירור הנפש הבהמית (והיתה רק באופן של אתכפיא בלבד)⁹, ולכן הוא בלשון יחיד, ואח"כ נפעל הענין דנרוצה לשון רבים, כולל גם הנפש הבהמית, וכמו שאומרים בקריאת שמע ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ואמרו רז"ל בשני יצריך, שגם היצר הרע יש להפכו לטוב, וכמבואר בהמשך הדרוש שם¹⁰].

(7) ראה אוה"ת שה"ש כרך א ע' נח ואילך. לקו"ת ויקרא ב, ד. ד"ה משכני תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו (קה"ת, תשמ"ט) ע' רטו ואילך). ובכ"מ. (8) הגש"פ פסקא „מצה זו". שם לפני פסקא „ויוציאנו".

(9) ראה גם תניא ספ"א. לקו"ת במדבר ג, א. ד"ה כימי צאתך די"א ניסן שנה זו (לעיל ח"ג ע' 000 ואילך). ובכ"מ.

(10) מאמרי אדהאמ"צ שם ע' תשמ ואילך.

(1) ר"פ בחוקותי (כו, ג).

(2) והוא מיוסד על ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קסג ואילך. וראה שם בכל הבא לקמן.

(3) ח"ב ע' תשלו ואילך. [בחזרת ר' י.ב.: „תורת חיים ויקרא"].

(4) ראה סה"ש תורת שלום ע' 113. ובכ"מ.

(5) ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ.

(6) שה"ש א, ד.

והנה נקודת המאמר שם היא, שהפרשה הראשונה דקריאת שמע יש בה ג' מצוות עשה, א' המצות עשה דשמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד¹¹, ב' המצות עשה דואהבת את ה' אלקיך גו'¹², ג' המצות עשה דלימוד התורה¹³, ושננתם לבניך גו'¹⁴. ובכל ג' הענינים יש ג' פירושים, א' לשון ציווי, ב' לשון הבטחה (על העתיד)¹⁵, ג' לשון סיפור (על ההווה). והענין הוא, דהנה שמע פירושו לשון הבנה במוח, היינו ענין ההתבוננות, וע"ז נאמר שמע ישראל, שכא"א מישראל (גם מי שחטא, כי אע"פ שחטא ישראל הוא)¹⁶ צריך לשמוע ולהתבונן שה' אלקינו ה' אחד, פירוש ה' אלקינו הוא (כמובא בדרושי חסידות¹⁷ ע"פ הפירוש בשולחן ערוך¹⁸) שה' הוא כחנו וחיותנו, היינו כחנו וחיותנו של ישראל, ולא עוד¹⁹ אלא שזה נמשך אח"כ בעולם, שה' אחד, דאח"ד הוא ר"ת, הח' רומז לז' רקיעים וארץ והד' רומז לד' רוחות העולם, ובכולם נמשך הא' שהוא אלופו של עולם²⁰, דזהו ענין ה' אחד, אחדות השם בעולם, ויחוד זה הוא יחודא עילאה. ואח"כ נמשך זה גם ביחודא תתאה²¹, וזהו מה שאומרים אח"כ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד²², היינו שהמשכת האחדות היא לעולם ועד, דתיבת ועד היא אותיות אחד בחילופי אתון כנודע²³, פירוש שהא' נחלף בו' הרומז לענין ההמשכה והירידה למטה, שהא' (שהוא אלופו של עולם) נמשך ויורד למטה, שזהו ענין יחודא תתאה. וכפשטות הענין, שיחוד זה הוא בגדרי העולם, בגדרי הזמן והמקום, דזהו ענין ועד בפשטות, גדר הזמן והגבלת הזמן, ועד"ז כללות ענין לעולם ועד מורה על ההמשכה למטה יותר. ומטעם זה בפסוק שמע ישראל העולם הוא רק ברמז ובהעלם, ובגלוי כתיב אחדות השם, והיינו יחודא עילאה, משא"כ בפסוק ברוך שם הענין דעולם הוא בגלוי, וענין אחדות ה' הוא בחילופי אתון ובהעלם בלבד.

(א) ואילך. ועוד.	(11) ואתחנן שם, ד. וראה סהמ"צ להרמב"ם
(20) ראה סמ"ק – הובא בב"י או"ח סימן סא מ"ע ב.	(12) ראה סהמ"צ שם מצוה ג.
(ד"ה כתב בסמ"ק). שו"ע (ודאדה"ז) או"ח שם	(13) שם מצוה יא.
סעיף ו. וראה לקו"ת תזריע כג, ג. ועוד. וראה ברכות יג, ב.	(14) ואתחנן שם, ז.
(21) ראה בכ"ז אמרי בינה שער הק"ש פ"ז (כו, סע"ב) ואילך. ועוד.	(15) ראה גם תו"א תשא פו, ג. ובכ"מ.
(22) ראה פסחים נ, א.	(16) סנהדרין מד, א.
(23) זח"ב קלד, רע"א. שעהיה"א רפ"ז. וראה בכ"ז אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ב ע' קטז ואילך. וש"נ.	(17) ראה אמרי בינה שער הק"ש פט"ז (כו, ב ואילך). ובכ"מ.
	(18) או"ח סימן ה.
	(19) ראה בכ"ז אמרי בינה פתח השער פ"א (א,

וממשיך בהמאמר, דענין ואהבת את ה' אלקיך הוא לשון ציווי ולשון הבטחה¹⁵. דהנה לכאורה אינו מובן (כידוע השאלה בזה²⁴) מה שייך ציווי על רגש שבלב, ולכן מבאר בזה²⁵ שהציווי הוא על ההתבוננות בדברים המביאים את האהבה, דמכיון שההתבוננות תביא בטח אל האהבה, לפיכך הציווי על ההתבוננות נאמר בלשון ואהבת. ומדייק בזה, דבאמת אינו נופל לשון ציווי על זה, שהרי האהבה היא בטבע האדם, וכמ"ש²⁶ לאהבה את ה' אלקיך גו' כי הוא חייך, וכמו באהבת האדם לחבירו אם הוא אוהב נפשו ממילא יש בלבו אהבה אליו. ומבאר בזה בהמשך הענין, דבאמת מצד שורש הנשמה בעצמה אין צריך לציווי כלל, אך מצד התלבשות הנשמה בנפש הטבעית כו' צריך להציווי דהתבוננות בדברים המביאים לאהבה וכו', וכמאמר בכל לבבך בשני יצריך, שהנשמה ירדה למטה לעולם הזה התחתון שאין למטה ממנו ונתלבשה בגוף ונפש הבהמית בעולם הזה הגשמי והחומרי, כדי לפעול ענין אהבת ה' גם בנפש הבהמית²⁷, ולכן ע"ז צריך ציווי ונתינת כח מיוחדת.

ויש לומר, שזהו הביאור בפירוש השלישי בפסוק זה, דאין זה לשון ציווי וגם לא לשון הבטחה על העתיד (כי גם הבטחה אין צריך על דבר הפשוט וטבעי), אלא הוא לשון סיפור דברים. דהנה מבואר במ"א²⁸ בענין מה שכל התורה לא נאמרה בלשון של ציווי אלא בדרך סיפור דברים בעלמא²⁹, דלכאורה מכיון שהתורה ענינה הוא הוראות לבני ישראל הי' צ"ל שתיכתב בדרך ציווי, כמו שמע ישראל גו', הציווי דשמע, היינו שכל הציוויים היו צ"ל כתובים באופן של ציווי לכל אחד ואחד מישראל בלשון יחיד, ולפועל נאמרה התורה כולה בדרך סיפור דברים, וידבר ה' אל משה וגו', היינו הסיפור שדיבר ה' אל משה שיאמר אל בני"ו ויצוה אותם וכו'. הרי שלא רק הסיפורים שבתורה כגון בראשית ברא אלקים גו' הם בלשון סיפור, אלא גם הציוויים שבתורה (כמו שמע ישראל גו' וכמו אם בחוקותי גו') נאמרו בלשון סיפור, וידבר ה' אל משה וכו'. ולא רק הסיפור על דבר דיבור משה לבני"ו, אלא גם אופן ציווי הקב"ה למשה נאמר בלשון של סיפור. אך הענין הוא, משום שמצד עצם הנשמה (שהיא חלק אלוהה

26 נצבים ל, כ. וראה תניא פמ"ד. חינוך קטן.

27 ראה תניא פל"ז.

28 מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' קנט ואילך. אוה"ת אמור (כרך ג) ע' תתמא ואילך. סה"מ תרכ"ו (קה"ת, תשמ"ט) ע' עדר ואילך. ובכ"מ.

29 ראה הקדמת הרמב"ן לפירושו על התורה.

24 ראה ד"ה להבין מצות אהבה (תקס"ד) בסה"מ צ"ה צ"צ קצט, א ואילך. בהנעתך בהערות לשם ע' 408. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תכו. לקו"ש חכ"ו ע' 117. וש"נ. ספר הערכים – חב"ד (כרך א) ערך אהבת ה' בתחלתו (ע' רסז). וש"נ.

25 ראה גם מקומות שבהערה הקודמת.

ממעל ממש³⁰) הנה כל הענינים שבתורה הם ענין של סיפור דברים שבהווה, ואין צריך ע"ז ציווי, וגם לא הבטחה על העתיד. ומה שעניני התורה הם גם לשון ציווי והבטחה, זהו (כנ"ל) משום שהנשמה ירדה למטה ונתלבשה בגוף שבעולם הזה התחתון, ובשביל שתוכל לפעול גם בנפש הבהמית ובגוף, לזה צריך ציווי ע"ז וגם הבטחה. והיינו דכל ג' הפירושים (סיפור הבטחה וציווי) כולם הם נתינת כח להנשמה שתוכל לפעול בנפש הבהמית ובגוף. כי סיפור הדברים שכן הוא מצד עצם הנשמה מוסיף כח ועידוד בהעבודה של הנשמה עם הנפש הבהמית והגוף, וכן הבטחת התורה (דיגעת ומצאת³¹) יש בה נתינת כח. וגם הציווי הוא נתינת כח, כי ציווי הוא מלשון צוותא וחיבור³², כי דוקא ע"י הציווי מתחבר האדם המקיים את הציווי עם עצמותו ומהותו ית'.

וזהו מ"ש אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, דבפסוק זה מרומז סדר העבודה הנ"ל. דהנה ע"פ אם בחוקותי תלכו אמרו רז"ל³³ (והובא בתחילת הדרוש שם) אין אם אלא לשון תחנונים, היינו שיש ענין של תחנונים ובקשה מלמעלה על קיום המצוות, דיש לומר, שענין התחנונים הוא ענין של נתינת כח מיוחדת מלמעלה על קיום התורה ומצוות כנ"ל. וע"ז אמר בחוקותי תלכו, היינו שצ"ל ענין ההליכה, דאמיתית ענין ההליכה היא (כמבואר בהמשך הדרוש) בבחי' הילוך ועלי' למעלה מעלה עד אין שיעור, פירוש³⁴ שההליכה היא למקום שאינו בערך כלל למדריגתו הקודמת ומקומו הקודם, כי אם יהי' בערך אליו אין זה נקרא הליכה אמיתית, שעדיין לא הלך לגמרי ממקומו הקודם. והליכה זו אפשר להיות ע"י האהבה באופן דבכל מאדך, למעלה מכל מדידה והגבלה. ולפיכך אמר בחוקותי תלכו, בחוקותי לשון רבים, כי ענין הליכה זו הוא ע"י ב' העבודות דאהבת ה' והעסק בתורה ומצוות, היינו ששלימות העסק בתורה ומצוות באופן של הליכה מחיל אל חיל אפשר להיות דוקא ע"י האהבה (באופן דבכל מאדך), כי לית פולחנא כפולחנא דרחימותא³⁵. דגם בענין זה מדייק בהמאמר למה נקראת האהבה בשם פולחנא ועבודה ויגיעה, הרי דבר טבעי הוא שיהי' האדם אוהב את אלקיו כי הוא חייו כו', ומבאר בזה כנ"ל שהעבודה (פולחנא) היא להפך את הנפש הבהמית. דשלימות האהבה דבכל

(33) ע"ז ה, א. וראה גם שיחה ביחידות אור לכ"ה ניסן שנה זו (לעיל ח"ג ע' 000).

(34) ראה ד"ה צאינה וראינה תר"ס (סה"מ תר"ס ע' קו ואילך). ובכ"מ.

(35) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א. לקו"ת שלח מב, ג. ובכ"מ.

(30) תניא רפ"ב.

(31) מגילה ו, ב.

(32) לקו"ת פרשתנו (בחוקותי) מה, ג. מז, ב.

חוקת נז, ד. ובכ"מ – נסמן בסה"מ פורים ע' ז הערה 55.

מאדך היא ע"י הירידה למטה לברר את הנפש הבהמית, כאשר האהבה היא בכל לבכך בשני יצריך (וכמבואר בהמאמר שם). וזהו גם מה שענין זה נקרא בשם בחוקותי מלשון חקיקה, כי ענין זה צ"ל חקוק עמוק בנפשו, היינו שהוא במצב של מסירות נפש ובכל מאדך, ועי"ז יכול להגיע לבחינה זו.

והנה עילוי זה דהליכה בלי גבול שע"י הפיכת הנפש הבהמית לטוב, מבאר בהמשך המאמר שם שזהו ע"י בירור האורות מרובים דתהו שנפלו ממדריגתם ע"י שבירת הכלים, דמאן דנפיל מן דרגי' אקרי מית³⁶, וע"י בירור הניצוצות דתהו מקבלים את האורות המרובים דתהו. וזהו מה שממשיך בכתוב ואת מצוותי תשמרו, שפירוש את מצוותי תשמרו הוא לשמור את המצוות, היינו לשמור את האור הנמשך בהמצוות, האורות מרובים דתהו. וע"ז מוסיף וממשיך ועשיתם אותם דקאי על עשיית הכלים (כמבואר בהמשך הדרוש), היינו שע"י עבודה זו לא רק ששומרים את האורות דתהו אלא עושים כלים חדשים, שהכלים מוסיפים בהאורות. ובלשון המדרש³⁷ ועשיתם אותם אתם כתיב מעלה אני עליכם כאילו עשיתוני. וטעם הדבר הוא כי תכלית הכוונה היא במעשה האדם התחתון, וכמ"ש³⁸ למעשה ידיך תכסוף, ועד שזה פועל חידוש גם למעלה, ועשיתם אותם.

וזהו אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, דע"י שלימות העבודה בכל הענינים הנ"ל באופן דבחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם עם כל הפירושים שבדבר, באים לקיום ההבטחה שלאחרי זה³⁹ ונתתי שלום בארץ גוי' עד ואולך אתכם קוממיות, בביאת משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש.

(38) איוב יד, טו.
(39) פרשתנו שם, וריג.

(36) ראה זח"ג קלה, ב. לקו"ש ח"י ע' 211.
וש"נ.
(37) ראה ויק"ר פל"ה, ז. זח"ג קיג, א.

בס"ד. התוועדות ש"פ בהר"ב חוקותי, כ"ז אייר, מבה"ח סיון ה'תשמ"ה*
הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

א. התוועדות זו קשורה עם שבת קודש מברכים החודש.

וכמדובר כמה פעמים, בכל שבת קודש מברכים החודש יש שני ענינים: הענין הכללי וצד השווה של כל שבת קודש מברכים של כל חודש וחודש במשך השנה (שמצד זה שבת מברכים מובדלת משאר שבתות השנה שאינן שבת מברכים החודש), והענין הפרטי והענין החדש שבכל שבת מברכים החודש, מצד החודש המיוחד שאותו היא מברכת, המבדיל אותה (גם) מכל שאר שבתות מברכים החודש במשך השנה.

ומכיון שלדבר חדש יש חביבות מיוחדת, כפי שרואים זאת בפשטות בטבע האדם, וכפי שזהו גם ע"פ הלכה – דיש כלל¹ ש"חביב קודם", לכן יש להתחיל לדבר לא אודות הענין הכללי בשבת מברכים, אלא אודות הדבר חידוש בשבת מברכים זו לגבי שאר שבתות מברכים.

יש אמנם סברא להתחיל לדבר אודות הענין הכללי וצד השווה בכל שבת מברכים, כי כך הוא הסדר בפשטות: קודם מתחילים מהענין הכללי, ואח"כ נכנסים לפרטים, וגם אחרי שישנו הפרט זקוקים לענין הכללי שממנו הוא פרט,

נוסף לעילוי דכח הרבים שישנו בענין הכללי וצד המשותף בכל שבת מברכים, שזה אינו בענין הפרטי של שבת מברכים אחת;

לאידך גיסא, מצד זה שלדבר חדש יש חביבות מיוחדת שאין לדבר ישן וכללי, זה מכריע לגבי הסברא הנ"ל וצריכים להתחיל דוקא עם הענין החדש.

ב. כל ענין מתחיל מהתורה, כמאמר² "אסתכל באורייתא וברא עלמא", וגם בתורה רואים שיש את שתי המעלות: המעלה של דבר ישן והמעלה של דבר חדש, ובפועל ישנו הציווי ש"בכל יום יהיו בעיניך חדשים"³, היינו שמדגישים את המעלה של "חדשים" דוקא:

יש אמנם את המעלה בתורה שהיא דבר ישן, כבר בת אלפי שנים, שמצד זה יש לזה מעלה ותוקף של "חזקה", וכפשטות הענין – שבהיותה בת כל כך הרבה שנים,

ועוד.

(2) זח"ב קסא, סע"א ב.

(3) פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז. ועוד.
וראה לקו"ש חכ"ד ע' 193. וש"נ.

(*) תוכן מסל"ולז הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (בשילוב שיחות ש"פ במדבר שנה זו וי"ג ניסן תשמ"ו), ונרפס בלקו"ש חל"א ע' 191 ואילך.

(1) ראה ברכות לט, א. מא, א. טושו"ע אר"ח סרי"א.

וכשיודעים ממי ניתנה התורה כו', כבר "בחנו" את התורה בפועל וראו שזה "עובד" בפועל, ובמילא יש לזה מעלה לגבי דבר חדש שעדיין לא נבחן ועדיין אין יודעים כיצד זה יעבוד.

ובלשון הכתוב⁴ – "אל יתהלל חוגר כמפתח", שדבר חדש שעדיין לא נבחן בפועל הוא כמו "חוגר" לגבי "מפתח" שיש לו את התוקף שרואים שהוא עומד והולך כבר בפועל.

ומצד זה, לכאורה יש את המעלה דוקא בדבר ישן לגבי דבר חדש, שיוודעים את תוקף הדבר, ואין ספקות כיצד זה יהי' בפועל.

ואעפ"כ, מודגשת דוקא המעלה כפי שהתורה צריכה להיות בכל יום "חדשים".

ג. וכפי שזהו בשורש כל הענינים – אצל הקב"ה: אע"פ שלמעלה "אין כח חסר פועל"⁵, מכל מקום נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁶, כלומר⁷ שאע"פ שבכחו של הקב"ה תמיד הי' הפועל (מצד "אין כח חסר פועל") וזה כבר נבחן וכו', אעפ"כ נתאווה הקב"ה שיהי' פועל חדש (לא הפועל שישנו מצד "אין כח חסר פועל"), אעפ"פ שאין יודעים מה יהי' אח"כ (מכיון שזהו פועל חדש).

ואע"פ שכן הוא מצד זה שנתאווה הקב"ה, שעל תאווה אין קושיא ("אויף אַ תאווה איז קיין קשיא ניטא")⁸ – הרי אפשר ללמוד מזה בנוגע לשאר כל הענינים, שהכוונה ושלמות המעלה היא דוקא בדבר חדש.

וכן הוא גם בתורה – שמבלי הבט על מעלת התורה שהיא דבר ישן, דבר שנבחן כו', מצווים ליהודי שהתורה צריכה להיות אצלו "בכל יום יהיו בעיניך חדשים".

כלומר, שאע"פ שלימוד התורה באופן חדש לא נבחן, לא יודעים כיצד זה ייצא לפועל, ובמילא גם לא יודעים האם לימוד התורה יהי' באופן של גדלות, הגדלות מ"גדול לימוד שמביא לידי מעשה"⁹ – שהכוונה וגדלות הלימוד היא דוקא כאשר זה "מביא לידי מעשה"¹⁰, ובלשון ברכות קריאת שמע¹¹ – "ללמוד וללמד לשמור ולעשות",

וכפי שמבין גם איש פשוט בפשטות, שכאשר הוא לומד דבר, הכוונה בזה היא "לשמור ולעשות", ובכדי לדעת מה עליו לעשות הוא צריך קודם ללמוד את מה שכתוב

(4) מלכים א כ, יא.

(5) פרדס שער (יא) הצחצחות פ"ג. הובא ונתבאר בסהמ"צ להצ"צ נח, א. המשך תרס"ו ע' ה ואילך. שם ע' קלט ואילך. סה"מ אעת"ר ע' טז ואילך.

(6) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

(7) ראה שיחת מוצאי ש"פ נח תשל"ח (דברי משיח

ח"א ס"ע 204 ואילך).

(8) אוה"ת בלק ע' תתקצו. המשך תרס"ו ס"ע ז. סה"מ תש"ב ע' 34. ובכ"מ.

(9) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

(10) ראה אגרות קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חכ"ג ע' קע. ורש"י.

(11) "אהבת עולם" – ע"פ אבות פ"ד מ"ה.

בתורה [כמודגש ביותר אצל איש פשוט, שכן, בנוגע לכל פרט ופרט עליו ללמוד בתורה כיצד להתנהג, משא"כ מי שאינו בדרגת איש פשוט, שכבר למד ויודע],

ובמילא מובן שכל זמן שלימוד התורה הוא באופן חזק, וזה עדיין לא נבחן במעשה בפועל – עדיין אין יודעים אודות גדלות הלימוד –

אעפ"כ, הציווי הוא "בכל יום יהיו בעיניך חזשים".

והציווי נאמר לא רק בנוגע לפרט אחד בתורה, אלא כך כתוב בקריאת שמע – היסוד והתחלה לכל התורה ומצוותי'.

ולכן התחלת כל הששה סדרי משנה היא ב"מאימתי קורין את שמע בערבין", כמבואר בספרים¹² הטעם לזה, כי המצוה הראשונה שבה יהודי נעשה מחוייב כאשר נעשה בר מצוה (בן י"ג שנה) או בת מצוה (בת י"ב שנה) היא המצוה דקריאת שמע, ובקריאת שמע גופא – קריאת שמע של ערבית, כי רק בקדשים "לילה הולך אחר היום"¹³, אבל בסדר עבודת היום "היום הולך אחר הלילה"¹³; והטעם הפנימי לזה הוא¹⁴ כי סדר עבודת האדם הוא מלמטה למעלה, מתחילים קודם ממצב של "ערבין" (חושך והעלם והסתרה), ויהודי צריך להפוך את הערב ע"י קיום המצוות החל ממצות קריאת שמע.

ולכן מתחיל הש"ס עם "מאימתי קורין את שמע בערבין", כי זוהי המצוה הראשונה שיהודי מחוייב לקיים – המצוה (בערבין) דקריאת "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"¹⁵, כלומר, שלכאורא מישאל ישנו ציווי ונתינת כח לשמוע ולדעת אשר "הוי' אלקינו (הוא) הוי' אחד".

ואח"כ זה נמשך בפרטי עניני העבודה: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"¹⁶ – אהבת ה', "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך"¹⁷, עד "ושננתם לבניך גו"¹⁸ – ענין התורה, ו"וקשרתם לאות על ירך גו"¹⁹, מצות תפילין, ש"הוקשה כל התורה כולה (מצוות התורה)²⁰ לתפילין"²¹, עד שכל עניני העבודה נמשכים וחודרים גם ב"ביתך ובשעריך"²², וכמבואר הפרטים בכל זה בספרים המבארים את פירוש המלות דקריאת שמע.

12) חידושי הרי"ם ריש ברכות. וראה גם שיחת יום ב' דחה"ש תשל"ח (דברי משיח ח"ד ע' 103). וש"נ.

13) חולין פג, סע"א.

14) ראה גם שיחת אור לו' תשרי (לעיל ח"א ע' 000).

15) ואתחנן ו, ד.

16) שם, ה.

17) שם, ו.

18) שם, ז.

19) שם, ח.

20) ראה לקר"ש ח"ה ע' 226. אגרות קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חכ"ה ע' שיב הערה ד"ה שהוקשה... לתפילין.

21) קידושין לה, א. וש"נ.

22) ואתחנן שם, ט.

וכל זה צריך להיות באופן ד"אנכי מצוך היום" (כמ"ש בפרשה ראשונה), ש"לא יהיו בעיניך כדיטגמא ישנה . . אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה"²³, ו"אשר אנכי מצוה אתכם היום" (כמ"ש בפרשה שני')²⁴, "שיהיו עליכם חידשים כאילו שמעתם בו ביום"²⁵.

ומזה רואים כיצד מצווים ליהודי בקריאת שמע, היסוד וההתחלה לכל התורה ומצוות, שאת כל התורה ומצוות (שהכל נכלל ב"ואהבת וגו'") צריכים לקיים דוקא באופן חדש, מבלי הבט על המעלה של דבר ישן כנ"ל.

ד. ועד"ז מובן גם בנוגע לשבת מברכים החודש, שאע"פ שיש סברא להתחיל לדבר אודות הענין הכללי בשבת מברכים, מכל מקום, מצד המעלה בדבר חדש, כמודגש בנוגע לכל התורה ומצוות, שדוקא דבר חדש חביב יותר – נתחיל לדבר אודות הענין הפרטי והמיוחד ודבר חדש בשבת מברכים זו בפרט.

ומכיון שזה נוגע לכל בני ישראל, זה צריך להיות מובן בפשטות גם לאיש פשוט.

הענין המיוחד והדבר החדש בכל שבת מברכים הוא – הראש חודש המיוחד שאותו מברכת השבת, ובנדון דידן – ראש חודש השלישי (סיון). דאע"פ ששבת מברכים מברכת את כל החודש, ובברכת החודש (בשבת מברכים) מתכוונים לכל החודש, הרי בגלוי מכריזים ומברכים את יום דראש חודש ("ראש חודש פלוני ביום פלוני"), ומראש חודש נמשכת הברכה לכל ימי החודש, כידוע²⁶ שראש חודש כולל בתוכו את כל ימי החודש כמו שראש האדם כולל את כל איברי הגוף.

כדי לדעת את התוכן המיוחד של כל ענין, כולל, בנדון דידן, התוכן המיוחד דראש חודש סיון, ובמילא דשבת מברכים חודש זה – יש להסתכל מה כתוב אודות כך בתורה, שהיא "תורה אור"²⁷, היא מאירה ומראה את התוכן האמיתי של כל דבר.

בנוגע לראש חודש סיון כתוב בתורה²⁸ "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני". דאע"פ שבפסוק לא כתוב בפירוש איזה יום בחודש השלישי, הרי ע"ד הפשט הכוונה "ביום הזה" – בראש חודש²⁹, כמובן בפשטות, כי ע"פ הכלל³⁰ ש"לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש" מובן שזהו בזמן הכי ראשון בחודש השלישי, היינו בראש חודש השלישי. בגמרא³¹ לומדים מהגזירה שוה "הזה" "הזה" ("ביום הזה" שכתוב בפסוק ו"החודש הזה"³²) – "מה להלן ראש חודש אף כאן ראש חודש"; אבל ע"ד הפשט אין זקוקים לגזירה שוה, כי ע"פ פשטות הכתובים (מצד הכלל ש"לא בא הכתוב לסתום כו'") מובן שהפסוק מדבר אודות ראש חודש.

(23) ספרי ופרש"י עה"פ שבהערה 17.

(28) יתרו יט, א.

(24) עקב יא, יג.

(29) פרש"י עה"פ.

(25) פרש"י עה"פ.

(30) פרש"י נח י, כה. וירא כא, לד.

(26) ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, סע"א. ר"ה

(31) שבת פו, ב.

נח, א. עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.

(32) בא יב, ב.

(27) משלי ו, כג.

ונמצא, שהדבר החדש והמיוחד של שבת מברכים הוא – שהיא מברכת את ראש חודש השלישי, כאשר "באו מדבר סיני" בכדי לקבל את התורה.

ומזה מובן הדבר החדש בהתוועדות זו, שהענין הכללי שבזה הוא שזה מתקיים בקשר לכך שזהו שבת מברכים, כידוע שבקשר לשבת מברכים, ע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, עושים תמיד התוועדות³³, ובמילא אז ישנו ה"כולנו כאחד"³⁴, ובמילא נעשה "ברכנו אבינו"³⁵; ונוסף לזה מיתוסף הדבר החדש בהתוועדות זו בשבת מברכים החודש השלישי – שהיא מברכת את ראש חודש השלישי שאז בני ישראל באו למדבר סיני לקבל את התורה.

ה. מכיון שב"תורה אור" נקרא ה(ראש) חודש בשם "חודש השלישי" – מובן שזה (שלישי) מבטא את התוכן המיוחד של החודש (ובמילא של שבת מברכים החודש), להיותו החודש שבו בני ישראל באו להר סיני לקבל את התורה.

ומכיון שזה כתוב במקרא, ו"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"³⁶ ואין ענין יוצא מידי פשוטו – לכל לראש זה צריך להיות מובן בפשטות, שאז זה מובן לכל בני ישראל בשוה, מגדול שבגדולים עד קטן שבקטנים,

כמדובר כמה פעמים, שכאשר מדובר אודות חלק הדרוש והרמז והסוד שבתורה יש בזה חילוקים בין בני ישראל, יש יהודים השייכים לזה ויהודים שאינם שייכים לזה; אבל כאשר מדובר אודות חלק הפשט – זה שייך לכולם בשוה, כי גם למישהו שייך ללימוד נעלה ועמוק יותר אין ענין יוצא מידי פשוטו.

וכדאיאת בפרק דיום זה³⁷ הסדר דלימוד התורה, קודם "בן חמש שנים למקרא", אח"כ "בן עשר למשנה", ואח"כ "בן חמש עשרה לגמרא", היינו שלימוד המשנה אינו שייך לכל בני ישראל, אלא רק למי שהוא כבר בן עשר שנים ומעלה, ועאכ"כ לימוד הגמרא שזהו רק לבן חמש עשרה ומעלה, אבל בן חמש שנים עדיין אינו שייך ללימוד המשנה וגמרא כו'; משא"כ לימוד המקרא שייך לכל בני ישראל, מבן חמש למקרא עד גדול שבגדולים: למרות היותו ילד קטן, בן חמש שנים בלבד, לפני הגיל ד"בן חמש עשרה לגמרא" (ועאכ"כ לפני הגיל ד"בן ארבעים לבינה"), ואפילו לפני הגיל ד"בן עשר שנים למשנה", כו"כ שנים לפני בר מצוה – שייך הוא ללימוד ע"ד הפשט, "פשוטו של מקרא".

זאת ועוד: אדמו"ר הזקן פוסק בהלכות תלמוד תורה³⁸ [שזהו הספר הראשון שנדפס מאדמו"ר הזקן, עוד בחייו³⁹, עוד לפני ספר התניא (שג"כ נדפס בחייו⁴⁰)], לא כמו השולחן

(36) שבת סג, א. ויש"נ.

(37) אבות פ"ה מכ"ב.

(38) בתחלתן.

(39) בשנת תקנ"ד.

(40) בשנת תקנ"ד.

(33) "היום יום" כו כסלו. אגרות-קודש אדמו"ר

מהור"צ ח"ג ע' תכב ואילך. ועוד.

(34) ראה אגרות-קודש שם ע' תיב ואילך.

(35) נוסח ברכת "שים שלום" בתפלת העמידה. וראה

תניא פל"ב.

ערוך שנדפס ע"י בני הגאון המחבר⁴¹], שתינוק משיתחיל לדבר אביו מלמדו תורה, החל מאותיות התורה כו'. שתינוק שמתחיל לדבר הוא עוד לפני בן חמש שנים, ושנים רבות לפני בן חמש עשרה ובן עשר שנים, ואעפ"כ גם אותו צריכים לחנך וללמוד עמו תורה. ולכן הענין המיוחד דחודש השלישי צריך להיות מובן בתכלית הפשטות גם לתינוק שמתחילים זה עתה לחנכו בלימוד התורה.

ו. והענין בזה:

השייכות של "שלישי" לכללות הענין דתורה ומצוותי' (שבני ישראל קיבלו בחודש השלישי) – מובנת בפשטות, גם לתינוק שהגיע לחינוך:

כל היסוד של תורה ומצוות ויהדות וחינוך הוא כאשר ישנו ענין הבחירה, ו"רשות לכל אדם נתונה כו"⁴², שדוקא אז שייך שכר ועונש, כמ"ש הרמב"ם⁴³: "ודבר זה (ענין הבחירה) עיקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצוה וכו'".

וענין הבחירה בדרך הטוב קשור דוקא עם הענין ד"שלושה". והביאור:

כאשר יש רק דרך אחת – לא שייכת בחירה, כי אין מקום להתנהג באופן שני, ובמילא גם לא שייך אז כל ענין החינוך, כי אין אפשרות שני' לבחור שבגלל זה יצטרכו לחנכו להתנהג באופן מסויים!

בכדי שיהי' ענין הבחירה והחינוך – צריכות להיות שתי דרכים, בלשון הכתוב⁴⁴ "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב" ודרך שני' היפך החיים והטוב, שאז יש לו את הבחירה לבחור באחת משתי הדרכים, ובמילא שייך חינוך, שיבחר בדרך החיים והטוב.

אבל כל זמן שיש רק שתי דרכים – עדיין אינו ברור כיצד צריכים לבחור, כי מאי אולמא דהאי מהאי, אין טעם לבחור בדרך אחת יותר מבשני', שתי הדרכים ניתנו מהקב"ה, "נתתי לפניך היום", ואין דבר המכריע איזו דרך לבחור. ובמילא עדיין חסר אז בחינוך, כי אין דבר המכריע באיזו דרך על האדם להתנהג. ולא מספיק שהמחנך יאמר למחונך שלדעתו יש להתנהג בדרך זו – כי אמיתות ענין החינוך אינה שהמחונך סתם יציית למחנך, אלא חינוך צריך לפעול שהמחונך יבחר לבד באחת משתי הדרכים.

ולזה זקוקים לענין ד"שלושה"⁴⁵ – שבא שלישי ומכריע בין שתי הדרכים עי"ז שאומר שהוא סובר כמו אחד מהשנים, ואז זה מכריע שכך צריכים להתנהג, כי יש שנים נגד אחד, וזהו כלל – המונח בשכל ובטבע האדם, לאו דוקא של בני ישראל אלא גם של אינם-יהודים – ש"אחרי רבים להטות".

(43) שם ה"ג.

(44) נצבים ל, טו.

(45) ראה גם לקו"ש חכ"א ע' 111 ואילך.

(41) ראה בכ"ז ספר תורת חב"ד – ביבולוגרפי' ח"ב

ע' כד ואילך. וש"נ.

(42) רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"א.

כך הטביע הקב"ה בטבע האדם, שמונח אצלו שכאשר יש חילוקי דעות הולכים אחרי הרוב. הן אמת שהקב"ה הי' יכול לברוא את העולם באופן אחר, אבל בפועל כך הוא ברא, שטבע האדם מונח ש"אחרי רבים להטות"⁴⁶.

ובמילא כשיש את השלישי האוחז כמו אחד מהשנים הקודמים – זה מכריע את האדם שיתנהג כך.

ונמצא, שהענין ד"שלישי" קשור עם כללות התורה ומצוות – המיוסדות על ענין הבחירה – שלאדם יש שתי דרכים כיצד להתנהג, ואח"כ יש ענין שלישי המכריע שיבחר בדרך החיים והטוב.

וכפשטות הענין: לאדם בהיותו נשמה בגוף יש שני ענינים – נשמה וגוף, ששניהם ניתנו לו מהקב"ה. אבל אז עדיין אינו יכול לדעת למי עליו לציית, לנשמה או לגוף, מאי אולמא דהאי מהאי, עד שבא שלישי המכריע למי עליו לציית.

ועד שבאים לדרגא נעלית יותר בשלישי: לא רק שיש את הענין דשלישי, כלומר דבר שלישי המכריע לפי אחד מהשנים הקודמים, ולכן מתנהגים כך כי שנים מכריעים את האחד, אבל אז נשאר שאחד אינו מסכים לשנים האחרים,

אלא יתירה מזה:⁴⁷ יש את הענין ד"שלושה", כלומר שהשלישי המכריע פועל שיהיו כל השלושה באחד, כי גם האחד הנשאר אינו נשאר דעה הנוגדת, אלא הוא מסייע לשנים האחרים, ובעבודת האדם – העבודה ד"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך – בשני יצריך⁴⁸ (שגם היצר הרע מתהפך לאהבת את ה'), שהדבר השלישי המכריע פועל שכל אחת משתי הדרכים הקודמות ("החיים והטוב" וההיפך מזה) מסייעות ומוסיפות כח בפעולת העבודה בדרך החיים והטוב.

וזהו התוכן המיוחד המובן לכאור"א בפשטות מ(שמו של) החודש בתורה – "חודש השלישי", הקשור לענין ד"בחודש השלישי . . באו מדבר סיני" לקבל התורה, שענינה קשור עם שלישי (ענין הבחירה), כנ"ל, וכמאחז"ל במסכת שבת⁴⁹ שהקב"ה נתן "אוריין תליתאי לעם תליתאי . . ביום תליתאי בירחא תליתאי".

וכאמור, ענין זה מובן גם לפשוט שבפשוטים, ויתירה מזה – גם לקטן שבקטנים, שכן, בבוא חודש השלישי (ולפני זה – בשבת מברכים) יש לחנך גם את הקטנים ולהכינם לקבלת התורה, ובמילא צריכים להסביר גם להם את הענין המיוחד ד"חודש השלישי" ושייכותו לתורה, גם בנוגע לקיום המצוות שלהם – מצד חינוך.

(48) ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ שבהערה 16.
(49) פח, א.

(46) משפטים כג, ב.
(47) ראה לקו"ש שם. ור"נ.

ז. נוסף לזה ישנו השם של החדש ע"פ מנהג ישראל ש"תורה היא"⁵⁰, כפי שקוראים לו בברכת החדש – חודש סיון, ע"פ שמות החדשים ש"עלו בידם מבבל"⁵¹.

והענין בזה:

בבל קשור עם גלות, לא רק מצד גלות בבל לאחר חורבן בית ראשון (שעל זה קאי בפשטות "שמות החדשים עלו בידם מבבל"), אלא גם לפני זמן הבית ולפני מתן תורה ויציאת מצרים בבל קשור עם גלות, כמובן משמו אשר יקראו לו בלשון הקודש, המבטא את תוכן הדבר⁵² – "בבל":

"בבל" הוא על שם זה "כי שם בלל ה' שפת כל הארץ"⁵³, כלומר, שקודם "ויהי כל הארץ שפה אחת"⁵⁴, ואח"כ "נבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו"⁵⁵. שעצם הענין דאי-בירור (האם זה בא ע"י בני אדם או שזה בא ע"י הקב"ה), כולל אי-בירור בשפות ("בלל ה' שפת כל הארץ") – הרי הוא ענין של העלם והסתור וגלות, כי לפני זה היתה שפה אחת ברורה לכולם, ואפילו אם היו לשונות אחרים הם היו באופן ברור, משא"כ אחרי החטא דדור הפלגה נעשה "בלל ה' שפת כל הארץ", בלבול הלשונית.

ושמות החדשים כפי שקוראים להם ע"פ "מנהג ישראל תורה היא" ("סיון" וכיו"ב) הם משמות החדשים שעלו עמהם מבבל.

נשאלת השאלה: למה עשה ה' ככה? מכיון שלפני זה היתה שפה ברורה, מדוע "בלל ה' שפת כל הארץ"?

ואף שענין זה הי' בתור עונש על החטא דדור הפלגה – עדיין אינו מובן: עונש ענינו תיקון על החטא⁵⁶, ולכאורה, איזה "תיקון" נעשה עי"ז ש"בלל ה'?"! אדרבה – ע"י הבלבול נעשתה ירידה גדולה יותר!

וידוע הביאור הכללי בזה – כי ירידה היא צורך עלי': תכלית הירידה והעלם והסתור ד"בלל ה' שפת כל הארץ" היא בכדי שע"ז תיתוסף עלי' שלא היו יכולים להגיע אלי' לולי ירידה זו.

וזהו הפירוש ב"שמות החדשים עלו בידם מבבל", "עלו" מלשון עלי'. דלכאורה הי' אפשר להשתמש כאן בלשון אחר, לדוגמא: "שמות החדשים שהביאו עמהם מבבל", או "שנתחדשו בבבל" (אם זה הי' חידוש), או "שנתגלו בבבל", וכיו"ב, אבל משתמשים בלשון "שעלו עמהם מבבל", ש"עלו" פירושו (גם) עלי' [ע"ד המדובר⁵⁷ בפירוש ד"אם יעלה על

(54) שם, א.

(55) שם, ז.

(56) ראה לקו"ש חכ"ב ס"ע 71 ואילך. וש"נ.

(57) הדרן על הרמב"ם תשל"ה ס"ט (לקו"ש ח"מ כרך א' ע' 40-39) ובהערה 73. שיחת ש"פ אחר"ק (לעיל ע' 000 ואילך). וראה גם לקו"ש בחוקותי שנה זו (חכ"ז ע' 191) הערה 2; (שם ע' 201) הערה 70.

(50) ראה תור"ה נפסל – מנחות כ, ב. רמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. שו"ע אדה"ז אר"ח סו"ס קפ. סתצ"ד סט"ז. ועוד.

(51) ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. ב"ר פמ"ח, ט. תור"ה מדבריו – ר"ה ז, א. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 214. וש"נ.

(52) ראה שעהיה"א פ"א. ועוד.

(53) נח יא, ט.

הדעת⁵⁸, "אל יעלה על הלב"⁵⁹ – כי עי"ז ששמות החדשים באו מחושך הגלות דבבל ("בלל ה' שפת כל הארץ") נעשתה ירידה צורך עלי', עלי' (בשמות ה) חדשים ("שמות החדשים עלו בידם מבבל"), "יתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות"⁶⁰.

ועפ"ז מובנת המעלה דשם החודש "סיון" שעלה בידם מבבל לגבי שם החודש בתורה "חודש השלישי", כי דוקא לשם "סיון" יש את המעלה ד"יתרון האור מתוך החושך", העלי' הבאה עי"ז שזהו שם שעלה עמהם מבבל, מהחושך והעלם והסתר דבבל.

ואחד מהעילויים בשם "סיון" לגבי השם "חודש השלישי" רואים בגלוי (נוסף לזה שכתוב בספרים בפירוש "סיון"): "חודש השלישי" מראה שזה בא בהמשך ותלוי וקשור עם חודש הראשון וחודש השני (כי בלי חודש ראשון ושני לא שייך שיהי' חודש השלישי); ואפילו השם "משולש" ("תליתאי") – הרי אף שנתבטל הניגוד שבשניהם, מכל מקום, בשם זה גופא מודגש שישנם שלושה דברים, אלא שנעשו לדבר אחד (משולש); משא"כ השם "סיון" הוא ענין בפני עצמו (שאינו תלוי בענינים אחרים), הקובע ברכה לעצמו.

ח. ע"פ הנ"ל יובן מדוע בברכת החודש בשבת מברכים החודש לא מזכירים את השם שכתוב בתורה אלא דוקא את השם שעלה בידם מבבל, בנדון דידן – "סיון", ולא "חודש השלישי" (ועד"ז בשאר החדשים), דלכאורה: אע"פ שלשם "סיון" יש מעלה לגבי "שלישי", הרי בודאי של"שלישי" יש מעלה לגבי "סיון", ומדוע אומרים אז דוקא "סיון"? והביאור בזה:

כל⁶¹ הענין דשבת מברכים החודש (שבשבת שלפני ראש חודש מכריזים ומברכים החודש) קשור גם עם ירידה בגלות (כמו כללות שמות החדשים ש"עלו בידם מבבל") – כי בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי' לא היו זקוקים לשבת מברכים, ויתירה מזה – אז לא היתה יכולה להיות שבת מברכים, כי אז לא היו יכולים לדעת מתי הוא ראש חודש עד שעדים יראו את הלכנה ויבואו לבית דין ובית דין יקבלו את עדותם ו"ראש בית דין אומר מקודש, וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש"⁶² ("כזה ראה וקדש"⁶³). ובמילא מובן שבשבת שלפני ראש חודש אי אפשר לדעת (בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי') מתי יהי' ראש חודש, צריכים לחכות עד אז ליום דראש חודש עצמו, לדוגמא בשנה זו – ראש חודש סיון ביום השלישי.

אלא כל המציאות דשבת מברכים החודש (בשבת שלפני ראש חודש) נעשתה דוקא בזמן הגלות, אחרי שנתבטל קידוש ע"פ הראי', והחלו לקדש ע"פ החשבון, ובמילא ידעו מראש מתי יהי' ראש חודש, ותיקנו את המנהג דשבת מברכים.

(61) ראה גם שיחת ש"פ נצו"י תשד"מ (בדברי משיח ח"ה).

(62) רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ב ה"ח.

(58) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ב.

(59) רמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"א.

(60) ע"פ ל' הכתוב – קהלת ב, יג.

זאת ועוד: בזמן הגלות גופא הענין דשבת מברכים נתתקן כשהגלות נעשתה עמוקה יותר, כידוע⁶⁴ שאפילו אחרי החורבן עדיין הי' קידוש ע"פ הראי' ע"י בית דין וסנהדרין ביבנה כו', כמסופר בגמרא⁶⁵, והענין דקידוש ע"פ החשבון, ובמילא שבת מברכים החודש, החל רק מאוחר יותר כשהגלות נעשתה עמוקה יותר.

וגם עצם הטעם לתקנה דשבת מברכים החודש (בשבת שלפני ראש חודש) הוא מצד ירידת הגלות:

טעם התקנה דשבת מברכים הוא⁶⁶, בכדי שכל האנשים יידעו מתי הוא ראש חודש ולא יטעו בזה, ומכיון שבימות החול בני ישראל מפוזרים ומפורדים וטרודים במלאכה אי אפשר לדעת האם יתאספו יחדיו בביהכ"נ, ובמילא הם עלולים לשכוח מתי הוא ראש חודש, לכן זקוקים להכרזה בשבת שלפני זה, שהיא בלאו הכי יום כניסה (ע"ד מ"ש בנוגע לקריאת המגילה⁶⁷) ויהודים באים לבית הכנסת, שזה מבטיח ("באוואָרנט") שהם יזהרו ויידעו מתי הוא ראש חודש ויקיימו את הענינים שצריכים לקיים אז.

שכל פרטים אלו באים מצד ירידת הגלות:

עצם הקא סלקא דעתך שיכולה להיות טעות ובני ישראל לא יידעו מתי הוא ראש חודש – בא מצד ירידת הגלות.

וגם הענין שבני ישראל מפוזרים ומפורדים וטרודים במלאכתם ולכן אינם יודעים האם יתאספו יחדיו בבית הכנסת וזקוקים לשבת שאז הם מתאספים יחדיו בלאו הכי – בא מצד ירידת הגלות [שכן, גם פרט זה הוא חלק מביאור התורה אודות התקנה דברכת החודש, והרי חלק מ"תורת אמת"⁶⁸ הוא גם "תורת אמת", כך שגם פרט זה מתאים עם כללות הענין שהאפשרות לברכת החודש קשורה עם ירידת הגלות].

ואע"פ שגם בזמן הבית (כשקידשו ע"פ הראי') היו בני ישראל בימות החול מפוזרים "איש תחת גפנו ותחת תאנתו"⁶⁹, הרי זה לא הי' באופן דפיזור ופירוד, אלא כאו"א במקומו הי' תלוי בקידוש החודש של בית דין (ולא קידשו את החודש כאו"א במקומו), והשלוחי בית דין, ש"שלוחו של אדם כמותו"⁷⁰, הגיעו לכל מקום ומקום והודיעו מתי הוא ראש חודש;

משא"כ בזמן הגלות (אחרי שבטל הענין דקידוש ע"פ הראי') באמת היו בני ישראל מפוזרים ומפורדים באופן שזהו ספק האם הם יידעו מתי הוא ראש חודש, ולכן זקוקים

(66) בכ"ז – ראה שבלי הלקט סימן קע. אנציקלופדי' תלמודית ערך ברכת החודש (כרך ד ע' תנא ואילך). וש"נ.

(67) משנה ריש מגילה.

(68) ל' הכתוב – מלאכי ב, ו.

(69) ל' הכתוב – מלכים-א ה, ה. מיכה ד, ד.

(70) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

(63) מכילתא ופרש"י עה"פ שבהערה 32. רמב"ם ריש הל' קידוש"ח.

(64) ראה גם שיחה שבהערה 61. שיחות: ליל ער"ה תשמ"ה (בדברי משיח תשמ"מ ח"ה); ש"פ בראשית התנועות ב' שנה זו (לעיל ח"א ע' 000 ואילך).

(65) ר"ה כה, א. וראה רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ה ה"ג. ועוד.

לכך שבשבת שלפני זה, כשבני ישראל יבואו בלאו הכי לבית הכנסת – יודיעו להם מתי הוא ראש חודש.

ועפ"ז – שכל הענין דשבת מברכים החודש בא מצד ירידת הגלות – מובן מדוע מכריזים אז (לא את שם החודש ע"פ תורה, אלא) את שם החודש משמות החדשים שעלו בידם מבבל, ובנדון דידן – "חודש סיון" ולא "חודש השלישי", השמות הקשורים דוקא עם ירידה בגלות והעלם והסתור ד"בבל" ("בלל ה' שפת כל הארץ").

אבל ביחד עם זה צריכים לדעת, כנ"ל, שאדרבה: ירידה צורך עלי' – ע"י הירידה בבבל מיתוספת עלי' ("עלו בידם מבבל") (בשמות ה) חדשים מ"יתרון האור מן החושך";

ועד"ז ע"י הירידה בגלות שבגלל זה נתתקן הענין דשבת מברכים החודש, ניתוסף עילוי, שעוד לפני ראש חודש עצמו – יש את הענין דראש חודש בשבת מברכים, ואדרבה – שבת מברכים מברכת ונותנת כח לראש חודש, שענין זה לא הי' (ולא הי' יכול להיות) בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי'.

והביאור בזה: זה שבזמן הגלות (אחרי שנתבטל קידוש ע"פ הראי') מכריזים ומברכים את ראש חודש בשבת שלפני ראש חודש (מצד זה שבימות החול אי אפשר לאסוף יחדיו את כל בני ישראל) – אינו דבר המוכרח ח"ו, שהרי הקב"ה אינו מוכרח בשום דבר, ואצלו יכולים להיות שני הפכים בבת אחת, והי' יכול לעשות שהכרזת וברכת החודש תהי' באופן אחר (לא בשבת שלפני ראש חודש); ומכיון שהוא עשה שתהי' שבת מברכים החודש, מובן שזהו בודאי בהשגחה פרטית.

ויתירה מזה – לכאורה יכולים לשאול "קלאץ קשיא":

מכיון ש"אל תמנע טוב מבעליו"⁷¹, היו צריכים לתקן שגם בזמן הזה יהי' – עד כמה ששייך – זכר לקידוש החודש כפי שהי' בזמן שהיו מקדשים ע"פ הראי' עי"ז שבראש חודש יכריזו אודות ראש חודש בדוגמת כפי שהי' ע"י בית דין בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי'.

ואע"פ שבראש חודש (שחל בימות החול) לא יודעים האם כל בני ישראל יבואו לבית הכנסת – הרי גם אז באים בני ישראל לבית הכנסת להתפלל תפילה בציבור (אמנם, לא בציבור גדול כל כך כביום השבת, אבל בעשרה עכ"פ), כי עיקר מעלת התפילה הוא בציבור, כשיש מנין של עשרה מישראל, שאז "הן א-ל-ל כביר ולא ימאס"⁷², ובפרט שבראש חודש יש גם קריאת התורה שזה לא יכול להיות בלי מנין של בני ישראל, וגם תפילת ערבית דליל ראש חודש צריכה להיות בציבור. ומכיון שכן – הרי היו צריכים

תפלה פ"ח ה"א. שו"ע אדה"ז אר"ח סנ"ב ס"א. סק"א
ס"ה. וראה גם ר"ה יח, א.

(71) משלי ג, כז.

(72) איוב לו, ה. ראה ברכות ח, רע"א. רמב"ם הל'.

לתקן שבתפילה בראש חודש יכריזו אודות ראש חודש, בתור זכר לזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי'.

ואע"פ שבזמן הגלות אי אפשר לדעת האם כל בני ישראל יבואו לבית הכנסת בימות החול, ולכן צריכים שיהי' הענין דשבת מברכים, שבשבת שלפני זה (כשזהו יום כניסה בלאו הכי) יכריזו את זמן ראש חודש, ולולא זה יתכן שיהודים לא יידעו מתי הוא ראש חודש – הרי נוסף לזה הי' יכול להיות שגם בראש חודש עצמו, כשנעשה ראש חודש בפועל, יכריזו אודות כך, בתור זכר לזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי'. ומדוע שישללו שמכיון שמכריזים זאת בשבת לא יהי' כלום בראש חודש!?

ומזה גופא מוכח, שבזמן הגלות פועלת שבת מברכים החודש בשלימות את כל הענינים, ולכן אין זקוקים להכריז אודות כך שוב בראש חודש עצמו.

ונמצא, שאע"פ שכל הענין דשבת מברכים בא מצד ירידת הגלות, מצד זה שבני ישראל מפוזרים ומפורדים בגלות, והיו להם כו"כ הגבלות ד"דינא דמלכותא דינא⁷³, לא רק "מלכותא" דלמטה אלא זה משתלשל ממלכותא דלעילא, שהקב"ה רצה שבני ישראל יהיו בגלות, כידוע הפתגם⁷⁴ שלא ברצוננו הלכנו לגלות אלא ברצון ה' –

הרי ירידה זו צורך עלי', ועי"ז יוצא עילוי שאינו אפילו בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי' – שהחל כבר מהשבת שלפני ראש חודש יש בשלימות את כל הענינים דראש חודש, ובשבת מברכים מברכים ונותנים כח לראש חודש עם כל ששת הלשונות עד "ונאמר אמך".

ט. מכל ענין בתורה צריכים להפיק הוראה במעשה בפועל, "תלמוד גדול שמביא לידי מעשה" דוקא, כי "המעשה הוא העיקר"⁷⁵.

וההוראה בפועל מהמדובר לעיל אודות שבת מברכים החודש היא, לכל לראש, שמהכרזה בשבת מברכים החודש סיון, יודע כל אחד מ ישראל שהגיע לבית הכנסת ושמע את ההכרזה מתי יהי' ראש חודש, ובמילא הוא יודע מתי הוא צריך לעשות את כל הענינים במעשה בפועל שיהודי צריך לעשות בראש חודש, החל מאמירת "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית דליל ראש חודש, ואי-אמירת תחנון בקריאת שמע שעל המטה (מפני שאז אין צריכים לומר תחנון כי היום דראש חודש עצמו פועל את מה שתחנון פועל בשאר הימים⁷⁶, ובמילא אסור לומר אז תחנון, ועאכ"כ ביום ראש חודש); ועד"ז יודע שצריכים ללכת לשמוע קריאת התורה ולהתפלל מוסף, ושאר הפרטים במעשה בפועל שיהודי צריך לעשות בראש חודש.

(73) גיטין י, ב. וש"נ.

(74) שיחת ג' תמוז תרפ"ז (סה"ש תרפ"ז ע' 169. סה"מ תרפ"ז ע' קצו. קונטרסים ח"א קעה, ב. לקו"ד ח"ד תרצב, א).

(75) אבות פ"א מ"ז.

(76) ראה שיחות: י"ג תשרי תשל"ד (לקו"ש ח"ד ס"ע 2-401); אור לכת"ס סלו תשמ"מ (שם חט"ו ע' 546). ועוד.

וההוראה בפועל משבת מברכים סיון היא עוד יותר: כאשר הוא שואל מה זה שבת מברכים, אומרים לו שזה בא מצד הירידה בגלות, אבל ביחד עם זה אומרים לו שירידה צורך עלי, ובשבת מברכים יש את העילוי שהחל כבר משבת זו יש בשלימות את כל הענינים דראש חודש.

י. ובנוגע לשבת מברכים זו (שבת מברכים חודש השלישי וחודש סיון כש"באי מדבר סיני" לשמוע את עשרת הדברות ולקבל את התורה) ישנה ההוראה המיוחדת:

בראש חודש השלישי "באו מדבר סיני" ששם שמעו בני ישראל אח"כ את עשרת הדברות, שעשרת הדברות כוללות בתוכן את כל התורה כולה, כפי שמביא רש"י בפירושו על התורה⁷⁷ מרס"ג (שמזה מובן שזהו פשוטו של מקרא עבור כל בני ישראל בשוה, גם ל"בן חמש למקרא").

ומזה מובנת מיד ההוראה בעמדנו בשבת מברכים (ראש) חודש סיון ו(ראש) חודש השלישי: בשבת זו מכריזים ומודיעים מתי יהי ראש חודש השלישי, כש"באו מדבר סיני" לקבל עשרת הדברות הכוללות את כל התורה כולה. ובמילא זה מעורר את בני ישראל שכאשר בא ראש חודש ד"רחא תליתאי" (ומזה נמשך לכל החודש) צריך להיות אצלם חיזוק מיוחד בקבלת כל התורה ומצוות כולן ("אוריאל תליתאי"), ועד"ז בנוגע לעבודה עם הזולת – שצריכים לחזק אחרים בקבלת עול התורה ומצוותי'.

זאת ועוד: מצד זה ששבת מברכים היא תקנה הקשורה עם זמן הגלות, מיתוסף העילוי שהחל כבר משבת זו (עוד לפני ראש חודש עצמו) יש בשלימות את כל הענינים הקשורים לראש חודש סיון ושלישי.

וההוראה מזה היא בפשטות: בעמדנו בשבת מברכים חודש סיון ושלישי, צריכים להתמסר בכל התוקף לעבודה דראש חודש – העבודה ד"באו מדבר סיני" לקבל את התורה, "אוריאל תליתאי" (כמדובר לעיל הענין דשלושה).

כלומר, לא זו בלבד שבשבת מברכים יש לקבל החלטות טובות ולהתכונן במחשבה לעבודה דראש חודש סיון, העבודה לקבל את התורה, אלא צריכים להתחיל אז לפעול בזה במעשה בפועל.

והיינו, שכבר בשבת מברכים צריך כ"א לחנך את עצמו ולחנך אחרים לקבלת התורה, וכידוע שחינוך פירושו לא רק שמלמדים את המחונך מה עליו לעשות בעתיד (כשמגיע לזמן החיוב), אלא חינוך פירושו⁷⁸ שמחנכים אותו ע"ז שעושה כבר עכשיו (בזמן החינוך) את המעשה בפועל ומתרגל לעבודה. כפי שמצינו זאת במילואים של הכהנים, ש"כל מלוי ידים לשון חינוך וכו"⁷⁹, שלא רק הודיעו להם מה הם יצטרכו לעשות, אלא כבר בימי המילואים הם עשו את העבודות בפועל.

(77) ראה פרש"י לך לך יד, יד. פ' שופטים כ, ה.

(79) פרש"י תצוה כח, מא.

(77) משפטים כד, יב. וראה ראב"ע עה"פ יתרו כ, א"ב. תו"ש מילואים לחלק טז אות א (רי, ב). וש"נ.

ועד"ז הוא גם בנוגע לחינוך דכל בני ישראל – "ממלכת כהנים וגוי קדוש"⁸⁰ – בתור הכנה לקבלת התורה, שבעמדנו בשבת מברכים חודש סיון, כשיש בשלימות את כל הענינים דראש חודש, צריך כ"א בפועל לחנך את עצמו ולחנך אחרים לקבלת התורה עי"ז שמתחיל לעשות בפועל את העבודה בחיזוק התורה והמצוות באופן של ראש חודש ("אין אַ ראש-חודש'דיקן אופן"), היינו עם "שטורעם" חדש.

מובן ופשוט שגם לפני שבת מברכים פעלו בזה במשך כל השנה, ועד בליל שבת מברכים, וביום שבת מברכים לפני ברכת החודש; אבל אז ה' זה "כדיוטגמא ישנה", משא"כ בהגיע ברכת החודש בשבת מברכים, שאז מברכים את ראש חודש, ומתחיל בפועל הענין דראש חודש – אז מתחילים לפעול בזה באופן של ראש חודש, באופן של ראש חודש סיון, כש"באו מדבר סיני" לקבל את התורה, ופועלים בזה ב"שטורעם" של "חדשים".

ומכיון שהתורה תובעת שבשבת מברכים יתחיל יהודי לפעול בפועל בענינים דראש חודש, ובנדון דידן – קבלת התורה, מובן שנותנים לו את הכחות לזה, ויתירה מזה: מכיון שהתורה היא בעה"ב על המציאות, כידוע⁸¹ בענין "לא-ל גומר עלי"⁸², בקשר לקידוש החודש וקידוש ראש השנה שבכחם של בית דין לשנות את המציאות – פועלת התקנה ומנהג ישראל דשבת מברכים ש"תורה היא" שייפעלו אז בפועל הענינים דראש חודש.

ו"תן לחכם ויחכם עוד"⁸³ כיצד לפרש זאת בפרטיות בעבודתו; ואפילו אם הוא עדיין אינו חכם – ההוראה היא גם עבורו, ויש לו גם את הכחות שכבר בשבת מברכים "ירחא תליתאי" יתחיל לעשות את העבודה דחיזוק התורה ("אוריין תליתאי").

יא. ויהי רצון, שבעמדנו בשבת מברכים החודש, כשיש בשלימות את הענין דראש חודש, יתגלה בפועל הענין ד"הם עתידים להתחדש כמותה"⁸⁴ שנעשה בראש חודש [דאע"פ שאומרים זאת בנוסח קידוש הלבנה ז' ימים אחרי המולד⁸⁵, הרי זה קאי על מולד וחידוש הלבנה בראש חודש],

ובפרט שנוסף לזה יש גם מעשינו ועבודתינו דבני ישראל, שבזה תלויים כל הענינים דלעתיד לבוא⁸⁶, כולל הענין ד"הם עתידים להתחדש כמותה".

ובפשטות – שבשבת זו (שבת מברכים החודש) תבוא כבר הגאולה בפועל.

(84) נוסח קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).

(85) ראה הגהות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – נדפס בהוספות לסידור עם דא"ח (יא [שכא], א) ולסידור תו"א (ברוקלין, תש"א – רלב, ב. קה"ת, תשמ"ז – רמה, א). וש"נ.

(86) תניא רפ"ז.

(80) יתרו יט, ו.

(81) ירושלמי כתובות פ"א סה"ב. נדרים פ"ו ה"ח. סנהדרין פ"א ה"ב. ש"ך (ושו"ע אדה"ז) יו"ד סקפ"ט סק"ג (סק"ג).

(82) תהלים נז, ג.

(83) משלי ט, ט.

ואע"פ שיש את כל השאלות האם משיח יכול לבוא ביום השבת, כי אליהו הנביא (שצריך לבוא לפני משיח⁸⁷) אינו יכול לבוא בשבת, והשאלה דתחומין (אם יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה)⁸⁸ וכו', עם כל השאלות שבדבר, הרי אם יאריכו בהן – ההתוועדות יכולה להימשך עד אחרי ביאת משיח צדקנו, ואפילו עד אחרי ראש חודש ביום השלישי!...

אבל עיקר רצונם של בני ישראל הוא – שמשיח יבוא בפועל תיכף ומיד ממש בשבת זו, ובנוגע לכל השאלות – מוותרים על התירוק, ובלבד שמשיח כבר יבוא בפועל, ואח"כ יחשבו אודות השאלות⁸⁹.

ובלשון הרמב"ם⁹⁰ – "מיד הן נגאלין", "מיד" כפי שזהו בהלכה – תיכף ומיד ממש⁹¹, הגאולה האמיתית והשלימה, ואז תהי' השלימות של כל הענינים: שלימות העם, "בנערינו ובזקנינו . . . בבנינו ובבנותינו"⁹², ביחד עם שלימות התורה ומצוותי', ביחד עם שלימות הארץ,

וכל זה – בתכלית השלימות, שפירושו – מתוך הרחבה, כפי שזהו בנוגע לשלימות הארץ, שתכלית השלימות בזה היא "ירחיב ה' אלקיך את גבולך"⁹³, ועד"ז בנוגע לשלימות התורה ומצוותי' – תכלית השלימות בזה, מתוך הרחבה – עבודה בתורה ומצוות מתוך שמחה ומתוך הידור, עד "מהדרינן מן המהדרינן"⁹⁴, ועד"ז בנוגע לשלימות העם – תכלית השלימות בזה, מתוך הרחבה – כולל גם גרי צדק שנתגייירו כהלכה,

ועד שהשלימות תתפשט גם אצל אומות העולם בכל העולם כולו, "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד"⁹⁵, וכפי שמסיים הרמב"ם את ספרו יד החזקה – "ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . . שנאמר⁹⁶ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים",

וההכנה לזה היא עי"ז שמתעסקים עוד בזמן הזה בהפצת כל עניני תורה ומצוותי', ובמיוחד – הפצת המעיינות חוצה, ומתוך שמחה וטוב לבב.

שנה זו (לעיל ח"ג ע' 000). ובכ"מ.
(90) ה' תשובה פ"ז ה"ה.
(91) ראה ברכת אור ל"א ניסן תשד"מ (לקו"ש חכ"ז ריש ע' 315). וש"נ.
(92) בא י, ט.
(93) פ' ראה יב, כ. פ' שופטים יט, ח.
(94) ל' חז"ל – שבת כא, ב.
(95) צפני"ג, ט. רמב"ם ה' מלכים פ"א ה"ד.
(96) ישעי' יא, ט.

(87) ראה פרש"י בחוקתי כו, מב. תיב"ע וארא ו, יח.
יל"ש ר"פ פינחס. עירובין מג, ב ובתוד"ה דלא אתא.
רמב"ם ה' מלכים פ"ב ה"ב.
(88) ראה עירובין שם, סע"א.ב. מה, סע"ב. טושו"ע (וראדה"ז) אור"ח רסת"ד. וראה רמב"ם ה' נזירות פ"ד ה"א ובנ"כ שם. וראה גם הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בד"ה והי' מדי חודש בחדשו תשל"ז (סה"מ ראש חודש ע' שז. לקו"ש חכ"א ע' 383). ועוד.
(89) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 272. שיחת ש"פ תשא

— שיחה ב' —

יב. לאחר שדובר, לכל לראש, אודות הענין הפרטי בשבת מברכים חודש סיון וחודש השלישי (מצד המעלה של דבר חדש שחביב יותר וחביב קודם), ידובר כעת אודות הענין הכללי בכל שבת קודש מברכים החודש, שבזה יש את המעלה דתדיר (כי זה קיים בכל שבת מברכים), וכשם שישנו הכלל ש"חביב קודם", יש גם הכלל ש"תדיר קודם"⁹⁷. הענין הכללי שבשבת מברכים יובן משמו אשר יקראו לו ע"פ "מנהג ישראל תורה הוא" – "שבת קודש מברכים החודש":

בשם זה מודגשים שני ענינים: (א) "שבת קודש", (ב) ו"מברכים החודש", הענין דשבת והענין דחודש.

החילוק בין שבת וחודש: שבת קשורה עם טבע העולם, משא"כ חודש הוא למעלה מטבע העולם.

כפי שרואה גם איש פשוט:

כל אומות העולם מונים את אותם שבעת ימי השבוע שמונים בני ישראל⁹⁸, ואצל כולם היום השביעי, יום השבת (יום השביעי מימי השבוע), הוא אותו יום שבו בני ישראל חוגגים ("פראווען") את שבת [זה ששבת היא קודש קשור דוקא עם בני ישראל, אבל היום עצמו שייך לכולם], ואח"כ מתחיל שבוע חדש, יום ראשון וכו'. ונוסף לזה, רואים שברוב לשונות האומות נקרא היום השביעי באותו שם הדומה ל"שבת" או שזהו התוכן דשבת וכיו"ב.

משא"כ בנוגע לחדשי השנה – אומות העולם מונים חדשים אחרים ממה שמונים בני ישראל, החדשים של הגוים ("די גוי'שע חדשים") הם בזמן אחר מאשר החדשים דבני ישראל, ונוסף לזה קוראים להם בשמות אחרים מאשר החדשים דבני ישראל. ועוד חילוק:

בימי השבוע, כולל יום השבת (יום השביעי והאחרון מימי השבוע), רואים חילוק ושינוי גם בהנהגת אומות העולם, יש שינוי בהנהגתם בתחילת השבוע להנהגתם ביום השבת וסוף השבוע – בדוגמת כפי שאצל בני ישראל יש שינוי בעבודתם בימי השבוע לגבי יום השבת; משא"כ בימי החודש (שלהם) אין אצלם שינוי בהנהגתם ביום אחד בחודש לגבי שאר ימי החודש, אין אצלם הנהגות מיוחדות ביום הראשון של החודש, לא כפי שזהו אצל בני ישראל, שבראש חודש ההנהגה שונה מבשאר ימי החודש כו'.

שם ס"ב.

(98) ראה חזרי מאמר א' פנ"ז.

(97) ברכות נא, סע"ב. פסחים קיד, א. מגילה כט,

סע"ב. שו"ע אור"ח סכ"ה ס"א ובט"ז שם. שו"ע אדה"ז

ומזה רואים בפשטות את החילוק בין שבת וחודש, ששבת היא ענין הקשור לסדר העולם, גם לאומות העולם, משא"כ חודש קשור דוקא עם בני ישראל, לא עם שאר העולם.

יג. עפ"ז לכאורה ה' צריך לצאת שכאשר מדברים בקשר לבני ישראל אודות שני הענינים (דשבת וחודש) ה' צריך להיות הסדר שקודם ידובר אודות הענין הנעלה יותר – חודש, השייך דוקא לבני ישראל, ואח"כ אודות הענין הנחות יותר – שבת, הקשור עם סדר העולם וכל אומות העולם.

ודרוש ביאור מדוע השם של שבת מברכים הוא דוקא בסדר הפוך – "שבת קודש מברכים החודש", קודם שבת ואח"כ חודש: ע"פ הנ"ל (שחודש הוא נעלה יותר) ה' צריך להיות הסדר קודם חודש ואח"כ שבת, היינו שבמקום "שבת קודש מברכים החודש" היו צריכים לומר "מברכים החודש בשבת זו" וכיו"ב?

יד. והביאור בזה:

הסדר כפי שמתבטא בשם "שבת קודש מברכים החודש" (קודם שבת ואח"כ חודש) מתאים לכללות סדר עבודת האדם בעולם – מלמטה למעלה:

קודם רואה יהודי שיש עולם, ורואה את טבע העולם ש"עולם כמנהגו נוהג"⁹⁹, ואח"כ תופס ("כאפט ער זיך") שהעולם קשור להקב"ה. ובעבודת האדם: קודם רואה יהודי עולם, ואח"כ הוא תופס שזה נוגע לו בעבודת ה', ועד יתירה מזה – שזה נוגע לו לא רק בעבודתו הפרטית, אלא בכדי שיפעל בעולם וימשיך שם אלקות.

כלומר, שלכל לראש מתחילים עם "שבת", הענין דטבע העולם, ואח"כ פועל יהודי בשבת שיהי' "שבת קודש", הוא ממשיך קדושה בעניני העולם. ואח"כ הוא מתעלה למעלה יותר – לדרגא ד"חודש", עניני יהדות שלמעלה מהעולם.

כפי שהסדר הוא בכל יום ויום:

הדבר הראשון שיהודי רואה משניעור משנתו – שהענין דניעור משנתו גופא הוא ענין דטבע העולם – הוא העולם. מדוע כן הוא – אין יודעים, אבל כך הוא המעשה, שהדבר הראשון שהוא רואה כשהוא מתעורר מהשינה הוא העולם.

מיד אח"כ נעשה אצל היהודי ההרגש ד"שוית¹⁰⁰ ה' לנגדי תמיד"¹⁰¹, והוא אומר "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתی כו".

כלומר, שמתחילים מ"שבת", טבע העולם – שינה, ואח"כ משניעור משנתו הוא רואה עולם, ויהודי עושה שיהי' "שבת קודש", ע"י "שויתי ה' לנגדי תמיד" ואמירת "מודה אני".

(101) ראה רמ"א אור"ח בתחלתו.

(99) ל' חז"ל – ע"ז נד, ב.

(100) תהלים טז, ח.

אבל כל זה מדבר אודות העבודה בעולם (שבת), כי גם הענין דאמירת "מודה אני" (המשכת אלקות) קשור עם העולם, כפשטות הענין – שאמירת "מודה אני" היא בגלל זה "שהחזרת בי נשמת", כלומר שזהו ענין של הכרת טובה, שהענין דהכרת טובה הוא ע"פ סדר טבע העולם, לא רק אצל בני ישראל אלא גם אצל גוים, שכאשר מישהו עושה לשני טובה טבע האדם הוא שהוא מודה לו על כך. וכפי הכלל בחז"ל¹⁰² ש"אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו": אפילו אם הוא בטבע עז פנים ולשני הוא יכול לשקר כו', הרי בפני בעל חובו הוא אינו מסוגל להיות כפוי טובה ולהעיז פניו, עכ"פ בענין זה שבו הוא בעל חובו.

ונמצא, שהענין דאמירת "מודה אני" על זה "שהחזרת בי נשמת" הוא ענין של טבע האדם וטבע העולם (לא ענין שלמעלה מעולם), ענין של הכרת טובה להקב"ה שהחזיר לו את נשמתו. ונוסף לזה גם אין זקוקים לעבודה והתבוננות מיוחדת, כפי שזהו בנוגע לשאר עניני עבודה הדורשים התבוננות ועבודה מיוחדת – כי בזה אין זקוקים להמשכת ענין שלמעלה מעולם בעולם, אלא בטבע האדם גופא מתעורר אצלו שעליו להכיר טובה על זה ש"החזרת בי נשמת", הוא צריך רק אמונה בהקב"ה ובזה שהקב"ה החזיר את נשמתו – שגם לזה אינו צריך עבודה, כי בני ישראל הם בטבע "מאמינים בני מאמינים"¹⁰³, ומכיון שהקב"ה החזיר לו את נשמתו, טבעו תובע שיודה לו על זה.

ורק לאחר שיש את העבודה ד"שבת קודש" – המשכת אלקות וקדושה בעולם גופא – מתעלים אח"כ לדרגא נעלית יותר בעבודה, העבודה ד"חודש", שלמעלה מן העולם, הקשור דוקא לבני ישראל ולא לטבע ואומות העולם – "משבחר ביעקב ובניו קבץ בו ראש חודש של גאולה"¹⁰⁴, שענינו הוא למעלה מעולם (למעלה מ"משבחר הקב"ה בעולמו כו")¹⁰⁵.

ועפ"ז מובן הסדר של השם "שבת קודש מברכים החודש", קודם שבת קודש ואח"כ חודש – בהתאם לסדר עבדת האדם, שקודם הוא רואה עולם, אח"כ הוא ממשיך קדושה בעולם (שבת קודש), ואח"כ הוא בא לעבודה דחודש הקשור עם בני ישראל שלמעלה מעולם.

טו. ונוסף לזה אומרים "שבת קודש מברכים החודש", שהעבודה והמשכת קדושה בטבע העולם מברך את העבודה דבני ישראל שלמעלה מעולם.

והביאור בזה – ובהקדים:

הביאור הנ"ל שהטעם שהסדר הוא קודם "שבת קודש" (עולם) ואח"כ "חודש" (בני ישראל, למעלה מן העולם) הוא כי כן הוא הסדר בפועל (מלמטה למעלה) – הוא באמת ביאור לאחר שישנו עולם; אבל הא גופא קשיא: מדוע צריכים בכלל עולם?

(104) שמו"ר פט"ו, יא.

(102) ב"מ ג, סע"א. וש"נ.

(105) ראה בכ"ז לקו"ש ח"ז ע' 150 ואילך. וש"נ.

(103) שבת צז, א.

מכיון שכל מציאות העולם נבראה "בשביל התורה" . ובשביל ישראל¹⁰⁶, ומחשבתה של תורה קדמה לעולם ומחשבתן של ישראל קדמה לעולם¹⁰⁷, ואדרבה – "במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים"¹⁰⁸, הקב"ה התייעץ עם נשמותיהם של צדיקים האם בכלל לברוא את העולם – א"כ מדוע באמת צריכים עולם, הרי זהו טפל בלבד, בשביל התורה ובשביל ישראל?!

טז. והביאור בזה:

הכוונה בבריאת העולם (טבע העולם), ולמטה יותר – העלם והסתר בעולם גופא, היא בכדי לגלות את מעלת התורה וישראל שבשבילם נברא העולם, כלומר שטבע העולם והעלם והסתר העולם מגלה עילוי בתורה וישראל שלמעלה מכפי שתורה וישראל הם מצד עצמם.

וכידוע המשל בזהר הקדוש¹⁰⁹ של הזונה ובן המלך, שההעלמות וההסתרים והנסיונות של העולם מגלים את הכחות הנעלמים של בן המלך שהיו נשאים בהעלם לולא ההעלם והסתר.

כלומר:

כללות הענין דבריאת העולם היא ירידה גדולה, כי זה נעשה ע"י צמצום גדול, ואח"כ מסכים ופרסאות וכו', ירידות אחרי ירידות, עד שזה נמשך למטה במציאות טבע העולם, כידוע¹¹⁰ שטבע הוא מלשון "טובעו בים"¹¹¹, היינו לא כמו ענין השריפה שמבטל את מציאות הדבר הנשרף, אלא המציאות נשארת בשלימות ובכל התוקף, ורק שזה "טובעו בים", שזה טובע ומכוסה לגמרי במים, כך שאי אפשר לראות את אמיתת המציאות של מה שנמצא "טובעו" במים.

וע"ד כפי שזהו למעליותא – "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", שתהיי מציאות העולם אבל לא יראו את מציאות העולם אלא את מציאות המים, היינו אלקות ("דעה את ה'"). ומזה משתלשל הענין ד"טובעו בים" לגריעותא – שבאמת יש אלקות בטבע העולם, אבל זה עומד באופן דהעלם והסתר, טובע ומכוסה במים, ובגלוי ובחיצוניות רואים רק כיצד "עולם כמנהגו נוהג", ולא רואים את האלקות שבזה.

ועד שיכולה להיות אף ירידה גדולה יותר, שבטבע העולם גופא נעשית תוספת העלם והסתר, ע"י חושך הגלות וכו'.

(109) ח"ב קסג, א. הובא בתניא ספ"ט. ספכ"ט.
(110) ראה אוה"ת שה"ש כרך א ע' שטו. המשך
תער"ב ח"א ע' רעה. סה"מ תרע"ח ע' פט. תרח"ץ ס"ע
קסז. ובכ"מ.
(111) בשלח טו, ד.

(106) תנחומא (באבער) ר"פ בראשית פי' ג' וה'. לקח
טוב (פס"ז), רש"י ורמב"ן ר"פ בראשית. וראה ויק"ר
פל"ו, ד.
(107) ראה ב"ר פ"א, ד. ובכ"מ.
(108) ראה ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

אבל כוונת הירידה דכללות בריאת העולם (ע"י הצמצום וכו'), והכוונה בכל הירידות, היא – ירידה צורך עלי', בכדי שע"י הירידה יבואו לעלי' נעלית יותר מכמו לפני הירידה, כי ע"י הירידה והעלם והסתר נעשה "יתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות", "מאויבי תחכמני"¹¹²,

כי בפנימיות ובשורש שרשו נמשכות הירידות וההעלמות והסתרים מבחי' "ישת חושך סתרו"¹¹³; ופנימיות ושורש שרשו דטבע העולם, "עולם כמנהגו נוהג" באופן ד"לא ישבותו"¹¹⁴, הוא – בחי' "אני הוי' לא שנית"¹¹⁵, כמבואר בעקידה¹¹⁶ [שהעקידה הוא ספר של חקירה ודרוש, ואעפ"כ ענין זה נעשה יסוד לכמה מאמרי חסידות וביאורים בחסידות וביאורים לביאורים¹¹⁷ כו'] שיש שתי דרכים כיצד יכולים לדעת את גדלות ה': ע"י הנהגה ניסית וע"י הנהגה טבעית. הנהגה ניסית מגלה את כח החידוש של הקב"ה, והנהגה טבעית באופן ד"לא ישבותו" מגלה את הענין ד"לא שנית" אצל הקב"ה, אלא שמצד עצמו זה עומד באופן ד"טובעו בים", מכוסה וטבוע בהעלם והסתר, ויהודי ע"י עבודתו יכול לגלות את פנימיות הטבע, שזה נמשך מדרגא נעלית ביותר באלקות ("לא שנית").

ולכן יש להעלם והסתר העולם ולטבע העולם את הכח לגלות ולפעול עילוי בתורה וישראל (שבשבילם נברא העולם) – כי בפנימיות יש בזה תוקף הכי גדול, וזה נמשך מדרגא הכי גבוהה, ולכן כאשר מגלים זאת, זה פועל עילוי גם בתורה וישראל.

ואופן וסדר העבודה בזה הוא:

קודם עושים את העבודה בטבע העולם, מגלים ומעלים את הכחות ואלקות הטבעיים ובהעלם בטבע העולם ("טובעו בים"), שלזה עדיין אין זקוקים לעבודה דתורה וישראל שלמעלה מעולם, כי בטבע גופא יש אלקות בהעלם, וצריכים רק לגלות זאת, כידוע שטבע העולם עצמו מחייב שיש הקב"ה, כמ"ש הרמב"ם¹¹⁸ בנוגע לאברהם אבינו, היהודי הראשון: "כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו . . והי' תמי' היאך אפשר שיהי' הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהי' לו מנהיג ומי יסבב אותו כי אי אפשר שיסבב את עצמו . . עד שהשיג דרך האמת . . וידע שיש שם אלוקה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל כו'", כמסופר במדרש¹¹⁹ שמזה שאברהם ראה שהשמש עולה ממזרח ושוקע במערב הבין שזה אינו יכול להיות הקב"ה וכו'.

ע' קנו). תרע"ח (דש"פ החודש – סה"מ תרע"ח ע' רכה). תשי"ג (סה"מ ד' פרשיות ח"ב ע' קכג). תשל" (דש"פ החודש – שם ע' ריד). תשל"א (שם ס"ע רכד). תשל"ב (שם ע' רלא). תשל"ו (שם ס"ע רנה). תשמ"ג (דש"פ החודש – שם ריש ע' רצט). תשד"מ (שם ע' שט). שנה זו (לעיל ח"ג ע' 000). לקו"ש שם. ועוד.
(118) הל' ע"ז פ"א ה"ג.
(119) ב"ר פל"ט, א.

(112) תהלים קיט, צח.
(113) שם יח, יב.
(114) נח ח, כב.
(115) מלאכי ג, ו.
(116) פ' בא עה"פ החודש גו' (שער לח).
(117) אוה"ת בראשית יח, ב ואילך. רד"ה החודש תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' קלא"ב). תרס"ו (המשך תרס"ו

ועד שמהשגתו שדרך הטבע עצמו מחייבת אלקות, הוא הגיע לדרגא דאמונה באלקות שלמעלה מעולם, עד "ראש למאמינים"¹²⁰. כלומר, שע"י העבודה לגלות אלקות בטבע העולם, באים לאלקות שלמעלה מעולם, כמדובר לעיל שטבע העולם מגלה את העילוי דתורה וישראל (שלמעלה מעולם).

ודוגמתו בעבודת כאו"א מישראל בכל יום ויום – שלאחר העבודה ד"מודה אני לפניך . . שהחזרת בי נשמת", עבודה הקשורה עם גדרי העולם (כנ"ל), אזי בא לעבודה נעלית יותר – פרטי ההתבוננות דעבודת התפילה, פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע וכו', ענינים שלמעלה מגדרי העולם, שלכן דורשים התבוננות מיוחדת (דלא כאמירת "מודה אני לפניך" שאין צורך בהתבוננות מיוחדת, שכן, בידעו שהקב"ה החזיר לו נשמתו, מיד מתעורר אצלו הרגש דהכרת טובה).

יז. וזהו הענין ד"שבת קודש מברכים החודש":

"שבת" (ימי השבוע) קאי על טבע העולם באופן ד"לא ישבותו", ו"חודש" קאי על אלקות שלמעלה מעולם, שקשור עם בני ישראל (כנ"ל בארוכה), וכשמו "חודש" מלשון חידוש¹²¹, לא ענין ד"לא ישבותו" וסדר העולם, אלא ענין של חידוש שלמעלה מעולם.

והטעם מדוע הקב"ה ברא עולם, אע"פ שזהו טפל בלבד לתורה וישראל שלמעלה מעולם – כי דוקא ע"י הירידה וצמצום של בריאת העולם וטבע העולם מיתוסף עילוי בתורה וישראל; והיינו ש"שבת קודש" היא "מברכים החודש", הענין ד"שבת" (טבע העולם) מברך ומגלה את העילוי ד"חודש" שקאי על תורה וישראל (שלמעלה מעולם).

וסדר העבודה בזה הוא:

קודם באה "שבת", משניעור משנתו (ענין של טבע העולם) רואה יהודי לכל לראש עולם (שבת). והכוונה בזה היא – בכדי שיגלה ויעלה את האלקות שנטבע בטבע, היינו שיעשה שמ"שבת" (טבע) יהי "שבת קודש", שזה עדיין אינו הענין ד"חודש" (אלקות שלמעלה מעולם), כי כאמור, טבע עצמו מחייב אלקות.

ואח"כ, עי"ז שמגלים את האלקות בטבע ובהעלם והסתר העולם, לא נשארים בזה, אלא אדרבה – ירידה צורך עלי', ונעשה ה"יתרון האור מן החושך", והגילוי שההעלם והסתר נמשך מ"ישת חושך סתרו", ובמילא זה נעשה "מברכים החודש", שזה מגלה ופועל עילוי בתורה וישראל יותר מכפי שיש להם מצד עצמם.

ועפ"ז מובן הענין והלימוד מהענין הכללי בכל שבת מברכים כפי שמתבטא בשמה – "שבת קודש מברכים החודש".

(121) ראב"ע בא יב, ב. ס' השרשים לר' יונה בן ג'אנח ולהרד"ק ערך חדש.

(120) ראה שהש"ר פ"ד, ח.

ובזה מיתוספת הוספה לגבי הענין המדובר לעיל (ס"ז) בפירוש שמות החדשים שעלו עמהם מבבל – כי שם דובר רק בנוגע לחדשים בשמות בבלי, שע"י הירידה בגלות בבלי ניתוספה עלי' בחדשים ששלו עמהם מבבל; וכאן מוסיפים, שהירידה דכל עניני הטבע (לא רק דחדשים) היא על מנת שיהי' "עלו עמהם" מטבע, עלי' מהטביעה דעולם.

ומזה יש את הלימוד, שכאשר יוצאים לעשות את העבודה בעולם ורואים ש"עולם כמנהגו נוהג", זהו מצב של "טובעו בים", אלקות עומדת בהעלם וטביעה בהנהגת הטבע, ונוסף לזה יש אף העלם והסתר של הגוף ונפש הבהמית, ושל גוים ומלעיגים – יכולים להיות בנפילת הרוח ("אַרְאָפְּעָאֵלְן בַּא זִיךְ"); ואומרים לו, שכל הכוונה של העלם העולם והטבע היא רק בשביל ישראל, בכדי לגלות את מעלת היהודי, וכדלקמן.

ית. הענין ד"שבת קודש מברכים החודש" בעבודת האדם:

יש בכללות שתי דרכים בעבודת ה':

א) הוא אוחז וממשיך את העבודה שעושה כבר משך זמן, וזה נעשה אצלו רגילות וטבע שני, ועד טבע סתם, כידוע שני הנוסחאות "הרגל נעשה טבע שני" ¹²² או "הרגל נעשה טבע" סתם ¹²³, ויש לומר ששניהם אמת וע"פ סדר עבודת האדם: קודם נעשה "הרגל נעשה טבע שני", ואח"כ זה נעשה הרגל סתם.

שזוהי העבודה ד"שבת", הקשורה עם טבע העולם באופן ד"לא ישבותו".

ב) עבודה חדשה, העבודה ד"חודש".

ושני אופני עבודה אלו הם גם הוראה כשיוצאים לעשות את העבודה ד"יפוצו מעיינותיך חוצה" ¹²⁴: לפעמים צריכים להשתדל שהיהודי השני יאחז וימשיך לעשות עבודה שעושה כבר משך זמן, ולפעמים צריכים להשתדל עמו שמבלי הבט על זה שהתנהג באופן מסויים במשך כל ימי חייו, יתחיל עכשיו לעשות דבר חדש שלא עשה עד אז.

ובכל אחת מעבודות אלו יש מעלה לגבי השני:

באחיזה והמשכת עבודה רגילה יש את המעלה, שקל יותר לפעול על האדם לעשות זאת, כי זהו כבר הטבע שני וטבע סתם שלו; ולאידך גיסא יש לזה את החסרון, שהוא אינו עושה זאת עם "שטורעם" וחיות כזה כמו עבודה חדשה.

בעבודה חדשה יש את החסרון, שקשה יותר לפעול על האדם שייצא מהרגילות שלו ויעשה דבר חדש; אבל לאידך גיסא יש לזה את המעלה, שהעבודה "חביבה יותר" והוא עושה זאת ב"שטורעם" גדול יותר מצד החידוש שבדבר.

(124) ראה אגה"ק הידועה דהבעש"ט – נדפסה

בכש"ט (הוצאת קה"ת) בתחלתו.

(122) תניא פמ"ד (סג, ב).

(123) שבילי אמונה נתיב ד שער ב. פחד יצחק בערכו.

שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו. וראה תניא ספי"ד-טו.

ואח"כ מיתוסף הענין ד"שבת קודש מברכים החדש", שהעבודה הישנה שנעשתה הטבע שלו פועלת ומגלה את המעלה של העבודה החדשה, כמדובר לעיל שע"י העבודה לגלות את האלקות בטבע העולם מגלים את המעלה של "חדש", תורה וישראל, עד"ז הוא גם בנוגע לטבע האדם, שהעבודה בטבע שלו (עבודה הרגילה) מגלה את המעלה של העבודה החדשה.

כלומר: גם ה"חדש", עם היותו למעלה מטבע ורגילות, הרי גם בו יש מדידות והגבלות, עד כמה הוא מוכן לפעול יותר מטבעו; אמנם, כאשר יש מניעות ועיכובים גם על אותה העבודה שבגדר העולם, והאדם פורץ את כל המניעות וכו' – אזי מגיע לדרגה שלמעלה מכל גדר דמדידה והגבלה, למעלה גם מה"גדרים" ד"חדש" שלמעלה מהעולם. יט. את שני הענינים ("שבת קודש" ו"חדש") ו"שבת קודש מברכים החדש" – רואים גם באופן רחב יותר בכללות מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות:

מצד אחד איתא (ברמב"ן¹²⁵ מספרי¹²⁶) שכל התורה ומצוות שמקיימים בזמן הגלות הוא רק ענין של "ציונים" ("הציבי לך ציונים"¹²⁷) בתור חינוך והכנה שבני ישראל יהיו מורגלים במצוות אלו בכדי שיוכלו לקיימן לעתיד לבוא, בדוגמת עבודה ישנה בכדי שהמצוות יהיו רגילות וטבע האדם (העבודה ד"שבת"), ונוסף לזה זהו לכאורה הכנה וטפל בלבד למצוות דלעתיד לבוא, שהמצוות דלעתיד לבוא יהיו עבודה חדשה כו' (ע"ד שכללות טבע העולם הוא טפל בלבד בשביל ישראל ובשביל התורה).

לאידך גיסא איתא⁸⁶ ש"תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים . . תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות כו'", כלומר שדוקא העבודה דתורה ומצוות בזמן הגלות (טבע, "שבת") "מברך" וממשיך את כל הגילויים דגאולה העתידה (הענין של "חדש") – "שבת קודש מברכים החדש".

שלכאורה זה אינו מובן: בגאולה האמיתית והשלימה תהי' השלימות והאמיתיות של כל הענינים ושל כל העולם, וא"כ איזו שייכות יש לזה עם ענין הגלות, שהוא ענין של ירידה והעלם והסתר בעולם, שאומרים שהשלימות והאמיתיות בגאולה העתידה תלוי' במעשינו ועבודתנו בזמן הגלות!?

והביאור בזה מובן ע"פ הנ"ל: כל הכוונה של בריאת העולם בכלל באופן של העלם והסתר (טבע העולם) – היא רק בכדי שמזה תיתוסף עלי' נעלית יותר (ירידה צורך עלי'), "יתרון האור מן החושך". ועד"ז כל הכוונה של ירידת והעלם והסתר הגלות – היא רק בכדי שמזה תיתוסף עלי' נעלית יותר (למעלה מכפי שהי' קודם הירידה), עלי' חדשה ("חדש") – ענין הגאולה, שבלי ענין הגלות לא יכולה להיות גאולה.

(126) עקב שם, יז. הובא בפרש"י שם, יח.
(127) ירמ' לא, כ.

(125) אחרי יח, כה. עקב יא, יח. וראה אזה"ת בשלח
ע' תעג ואילך.

כפי שרואים זאת בפשטות בתיבת "גאולה": בכדי שתהי' תיבת "גאולה", שזהו שמו שמחי' ומהוה ומקיים את הדבר⁵², צריכים שתהי' תיבת "גולה", ושיכניסו שם א' של "אלופו של עולם"¹²⁸, ואז נעשית "גאולה"¹²⁹.

כלומר, שבכדי שתהי' השלימות והאמיתיות של הגאולה האמיתית והשלימה, שהיא אמיתית ושלימה אבל דוקא בתור גאולה האמיתית והשלימה – צריכים את ענין הגלות (גולה), ושיגלו שם את "אלופו של עולם" (ע"ד המדובר לעיל בנוגע לכללות הבריאה – גילוי אלקות בטבע העולם מלשון "טובעו בים").

וכפי שזהו בפשטות בתוכן ענין הגאולה: כל המושג של גאולה שייך רק כשיש קודם גלות שממנה נגאלים. אם לא היתה גלות, לא יכולה להיות גאולה. אצל נשמה כפי שנמצאת למעלה לא שייכת גלות, אבל גם לא גאולה; דוקא כפי שהנשמה יורדת למטה מטה בגלות בגוף ונפש הבהמית, בגשמיות וחומריות העולם, ושם גופא – בזמן הגלות, אז שייך שתהי' גאולה מהגלות, ועד גאולה האמיתית והשלימה!

כ. אותו ענין הוא גם בנוגע ליהודי:

כל זמן שנשמה נמצאת למעלה, או אפילו כפי שנמצאת למטה, אבל אין לה את המעלה דעבודת התשובה, והוא רק צדיק ש"עשה האלקים את האדם ישר"¹³⁰ – הוא קשור עם מדידה והגבלה.

ובכדי שתתגלה מעלת ישראל (והתורה) כפי שקשור עם למעלה ממדידה והגבלה דעולם ("מחשבתן של ישראל קדמה לעולם כו'") – זהו דוקא עי"ז שהנשמה יורדת למטה בגוף ונפש הבהמית, בטבע העולם והעלם והסתר העולם, ודוקא ע"י עבודת התשובה, שמגיעה למעלה ממדידה והגבלה.

כפי שהרמב"ם מבאר בשמונה פרקים שלו¹³¹ את המעלה של "כובש יצרו" לגבי "חסיד המעולה", שמכיון שהוא הי' צריך להילחם בהעלם והסתר העולם וניצח, יש לו מעלה לגבי צדיק שלא הי' צריך מלחמה זו, ועד"ז מובן בנוגע לבעל תשובה וצדיק¹³².

וכמבואר בכמה מקומות¹³³ שעבודת הצדיקים היא במדידה והגבלה, משא"כ עבודת התשובה היא למעלה ממדידה והגבלה.

(130) קהלת ז, כט.

(131) פ"ו.

(132) ראה ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' ריד. לקו"ש ח"כ ע' 110 ואילך.

(133) ראה לקו"ת תצא לט, א. ובכ"מ.

(128) ראה סמ"ק – הובא בב"י או"ח סימן סא (ד"ה כתב בסמ"ק). שו"ע (ודאדה"ז) או"ח שם סעיף ו. וראה לקו"ת תוריע כג, ג. ועוד. וראה ברכות יג, ב. (129) ראה ויק"ר פל"ב, ח. וראה בארוכה שיחות תנש"א: ש"פ אחר"ק (דברי משיח ח"ג ע' 227 ואילך); ש"פ אמור (שם ח"ד ע' 6 ואילך).

ועד שדוקא ע"י תשובה נעשה ה"כמוצא שלל רב"¹³⁴. וכפי שזהו בפשטות הענין: כאשר הולכים בקו הישר (עבודת הצדיקים) בלי מלחמה – לא יכולים לקבל שלל; דוקא כאשר הולכים במלחמה ומנצחים במלחמה – אז מקבלים שלל.

ועד"ז החילוק בין עבודת הצדיקים לעבודת התשובה: צדיק שלא נלחם עם לעו"ז כו' אינו יכול לקבל שלל, דוקא בעל תשובה שניצח במלחמה עם הלעו"ז מקבל שלל, ועד "שלל רב".

ועד באופן ד"כמוצא שלל רב": הוא מקבל "שלל רב" לא רק לפי ערך היגיעה שלו, אלא באופן של מציאה ("כמוצא"), שהוא שלא בערך יותר מהיגיעה שלו¹³⁵.

ולא רק כמו "יגיעת ומצאת"¹³⁶, שזהו ג"כ באופן של מציאה יותר מערך יגיעתו, אבל שם זה בכל זאת לפי ערך ה"יגיעת", ובלשון המשנה בסיום הפרק דיום זה, פרק חמישי [כבמשניות המודפסות, ורק בסידור אדמו"ר הזקן מסיים עם המשנה "בן חמש למקרא" בכדי לסיים בדבר טוב¹³⁷] – "לפום צערא אגרא",

אלא אח"כ באים לפרק שישי, ובסיומו – ה' ימלוך לעולם ועד"¹³⁸, שלמעלה לגמרי מהמדידה והגבלה ד"צערא", אלא זהו באופן ד"לעולם ועד", למעלה לגמרי ממדידה והגבלה דעולם, ובמדתו של הקב"ה ("ה' ימלוך לעולם ועד"), שהיא לא רק חמש מאות פעמים ככה¹³⁹ – שזהו אמנם חמש מאות, אבל בכל זאת במדידה והגבלה, חמש מאות ולא חמש מאות ואחד – ולא רק אלף פעמים ככה, כמו שאמר משה "ה' אלקיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים"¹⁴⁰, אלא "הוא (הקב"ה) יברך אתכם כאשר דיבר לכם"¹⁴¹ – בלי גבול ממש¹⁴².

וזה נעשה דוקא ע"י המלחמה עם הלעו"ז, שמביא את ה"כמוצא שלל רב".

כא. ההוראה מכל זה:

כאשר אומרים ליהודי שייצא להעלם והסתר העולם וחושך הגלות בכדי לפעול בהפצת היהדות והפצת המעיינות חוצה – הוא עלול לחשוב: כיצד יהי' לו כח להילחם עם ההעלם והסתר העולם וחושך הגלות, ולעמוד נגד כל המלעיגים וכו'?

אומרים לו, שכל העולם כולו, עם כל ההעלם והסתר דטבע וחושך הגלות, נברא בשביל ישראל, ו"חייב כאו"א לומר בשבילי נברא העולם"¹⁴³ – בכדי לגלות את המעלה

והערתו.	(134) תהלים קיט, קסב.
(138) בשלח טו, יח.	(135) ראה שיחת ש"פ חיי שרה תשי"ט (שיחות קודש (ברוקלין, תש"ע) ריש ע' 116). אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חי"ח ס"ע תקיז. חכ"ג ס"ע תמח. סד"ה והי' מידי חודש בחדשו דש"פ חוקת תשד"מ (בדברי משיח ח"ד). ובכ"מ.
(139) ראה סוטה יא, א. ובכ"מ.	(136) מגילה ו, ריש ע"ב.
(140) דברים א, יא.	(137) ראה מד"ש בריש משנה זו. לקו"ש חי"ז ע' 394
(141) פרש"י עה"פ.	
(142) ראה לקו"ש חי"ט ע' 15 ואילך.	
(143) סנהדרין לו, סע"א (במשנה).	

של היהודי. ובמילא הוא צריך רק לגלות את פנימיות הכוונה בטבע העולם וחושך הגלות, ושם לגלות את "אלופו של עולם", וההעלם והסתר עצמו יסייע לו בעבודתו, ואדרבה – יפעל בו עילוי. ובידעו זאת, זה נותן ליהודי את התוקף המתאים בכדי שיוכל לעשות את העבודה, בידעו שהכוונה של כל העולם היא בכדי לגלות את מעלתו!

הוא יכול לטעון: הרי בכל זאת הוא יחיד, אחד ויחיד בעולם כל כך גדול, וכיצד אפשר לומר לו ולתבוע ממנו שירגיש ש"בראשית בשביל ישראל" פירושו שבגללו בלבד נברא כל העולם ("בשבילי נברא העולם")?!

עונים לו, שכל אחד מישראל הוא "חלק אלוהי ממעל ממש"¹⁴⁴, ו"עצם כשאתה תופס בחלקך אתה תופס בכולו"¹⁴⁵.

ונותנים על זה משל גשמי: בדיוק כמו שהשמש משתקפת בים גדול, היא משתקפת בטיפה אחת בכוסית, זקוקים רק לתנאי אחד – שהטיפה תעמוד נגד השמש.

ועד"ז הוא ברוחניות, ואדרבה – כן הוא בשמש הגשמית והטיפה הגשמית מפני שזה משתלשל מהענין כפי שהוא ברוחניות – שה"שמש ומגן ה' אלקים"¹⁴⁶ משתקף בכל יהודי פרטי,

כי כל יהודי הוא "חלק אלוהי ממעל"¹⁴⁷, ויתירה מזה (כפי שאדמו"ר הזקן – תורה שבע"פ – מוסיף¹⁴⁴ את הפירוש בלשון הכתוב בתורה שבכתב, שפירוש זה ניתן ביחד עם הפסוק, "תורה בפירושה ניתנה"¹⁴⁸) – "חלק אלוהי ממעל ממש", וכידוע הפירוש בזה במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁴⁹, ש"ממש" הוא מלשון מישוש, כלומר שיכולים למשש עם חוש המישוש של היד הגשמית את ה"חלק אלוהי ממעל" שיש לו.

א"י, הוא אינו ממשש זאת – זהו מפני שהוא מחזיק את היד בכיס שבו מונח הכסף שלו, הוא אוחז את היד ב"עגל הזהב", ובמילא הוא אינו יכול בשעת מעשה למשש את נשמתו; אבל כאשר הוא מוציא את ידו מהכיס ואינו מונח בכסף שבכיסו, והוא מפנה את ה"טיפה קטנה" שלו, את ה"חלק אלוהי" שלו, כנגד ה"שמש ומגן ה' אלקים" – אז הוא יכול למשש את נשמתו בחוש המישוש בידו הגשמית, או בשאר חלקי הגוף שלו (אע"פ ששם חוש המישוש אינו כמו באצבעות שביד)!

ואת זה יש בכחו לעשות דוקא עם היד הגשמית שלו – כי כח המישוש אינו ע"י מוחין ולא ע"י מדות, אלא דוקא ע"י יד גשמית וגוף גשמי!

(147) איוב לא, ב.

(144) תניא רפ"ב.

(148) ראה הקדמת הרמב"ם לס' היד.

(145) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן קטז (צט),

(149) אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח ד' ע' תד.

ריש"ע (ב). וש"נ.

שם ע' תז. "היום יום" כג מנחם אב. וראה גם אגרות קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ד ע' רצא.

(146) תהלים פד, יב.

וכאשר הוא מוציא את ידו מהכסף שבכיס וממשש את נשמתו, את ה"חלק אלוהי ממעל ממש" שלו, שבה משתקפת כל השמש – מובן כיצד הוא יכול להרגיש ש"בשבילי נברא העולם".

כב. ויהי רצון, שתקויים כבר בקשת בני ישראל "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", כפי שבני ישראל מתפללים בכל יום ג' פעמים ביום, ובשבת ויו"ט – ד' פעמים, וביום הכיפורים וכו' כשמחוייבים בחמש תפילות¹⁵⁰ – חמש פעמים,

שהפירוש הפשוט בזה הוא – שבעינינו שלנו נראה "בשובך לציון ברחמים", וכפי שכל אחד מבין את הפירוש הפשוט בזה אם הוא רק אינו רוצה לעקם את הפירוש בזה, ועד שגם גוים השומעים את המילים מבינים את הפירוש. וכמובן, שכאשר משהו אומר את התיבות בתפילה הוא חושב ומבין מה שאומר, כי הוא אינו טיפש המדבר ואינו חושב מה הוא אומר, ועאכו"כ כאשר אומר זאת בתפילת העמידה, כשעומד "כעבדא קמי' מרי"¹⁵¹.

ובודאי תתקיים תפילת ובקשת בני ישראל בקרוב ממש,

ויהי' – כפי שהולכים לקרוא בתפילת מנחה, ש"במדבר סיני" ציוה הקב"ה למנות את בני ישראל – המנין העשירי של בני ישראל¹⁵² ע"י משה רבינו¹⁵³ בגאולה האמיתית והשלימה,

ומתוך שמחה וטוב לבב.

— שיחה ג' —

כג. רגיל גם לקשר את שבת מברכים עם הפרשה שקוראים בשבת זו.

בשבת זו קוראים שתי פרשיות – פרשת בהר ופרשת בחוקותי, שהן נעשות פרשה אחת, כדמוכח מזה שהעולה לרביעי כולל בתוכו פסוקים מפרשת בהר ופסוקים מפרשת בחוקותי, ועל כל הפסוקים הוא עושה ברכה אחת לפני' ולאחרי'¹⁵⁴.

אבל לאידך גיסא: אע"פ ששתיהן נעשות פרשה אחת, הפרשה אינה מקבלת שם שלישי (המורכב ממילה אחת), אלא השם נשאר "בהר בחוקותי", שתי תיבות, כמו שהן נקראות כשהן נפרדות. כלומר, שלפרשה האחת יש שם אחד, אבל השם האחד מורכב משתי תיבות.

¹⁵² תנחומא תשא ט. במדבר"ר פ"ב, יא.

¹⁵³ ראה שמור"ר פ"ב, ד. ועוד.

¹⁵⁴ בכ"ז – ראה לקו"ש ח"ח ע' 380 ואילך. ועוד.

¹⁵⁰ ראה לקו"ת ס"פ פינחס. לקו"ש ח"ד ע' 1154.
ד"ה שובה ישראל דשבת תשובה תשל"ז פ"ה (סה"מ עשי"ת יוהכ"פ ע' קכב).

¹⁵¹ ראה שבת י, א. זח"ג רכג, א.

ע"ד כפי שזהו בשמות האדם: יש אדם שיש לו שני שמות, ועד שמצינו אצל משיח (כמ"ש בנביאים)¹⁵⁵ שיש לו שמונה שמות, שהפירוש בזה הוא, שלאדם האחד יש שם אחד המורכב משמונה תיבות, דלא כמו העשרה שמות של משה רבינו¹⁵⁶, שהם שמות נפרדים, הוא אינו נקרא בכל השמות בבת אחת, אלא בזמנים ומצבים נפרדים. וע"ד כפי שזהו אצל הקב"ה – ש"לפי מעשי כך אני נקרא"¹⁵⁷, או שמות המלאכים שהם ג"כ לפי השליחות כמ"ש¹⁵⁸ "למה זה תשאל לשמי", ועד"ז "למה זה תשאל לשמי והוא פלאי"¹⁵⁹, היינו שכל שם הוא לפי מעשה בפני עצמו. אבל לאידך גיסא, יש בני אדם, כנ"ל, שיש להם בבת אחת שם המורכב מכמה תיבות.

כלומר, שזהו אדם אחד עם שם אחד, המורכב מכמה תיבות נפרדות. כפי שזה מתבטא גם בנפקא מינה בפועל – שבשטר צריכים לכתוב את כל התיבות של שמו עם ריוח ביניהם¹⁶⁰, אבל לאידך גיסא – בשורה אחת¹⁶¹ (דלא כשאר הענינים שבשטר שנכתבים בכ"כ שורות).

ועד"ז מובן בנוגע לפרשת בהר"ב בחוקותי, שזוהי פרשה אחת ששמה מורכב משתי תיבות.

ומזה מובן בנוגע ללימוד מהשם, שיש בזה לימוד משולש: הלימוד מ"בהר", הלימוד מ"בחוקותי", והעיקר – חיבור שתיהן יחד.

ובכדי שיהי' קל יותר להבין את הלימוד מחיבור שתיהן יחד, תבואר תחילה ההוראה מכל אחת בפני עצמה.

כד. והענין:

"בהר" פירושו הר ("א בארג"). והלימוד מזה בעבודת האדם: אע"פ ש"אתם המעט מכל העמים"¹⁶², ויש מלעגים וגוים והעלמות והסתרים בעולם – על יהודי לדעת שהוא אינו צריך להתפעל מזה, "אל יבוש מפני המלעגים"¹⁶³, וצריך להיות "עז כנמר"¹⁶⁴, הוא צריך להיות "בהר", חזק כמו הר, וכשם שהר הוא למעלה מהמקומות מסביבו, כך צריך יהודי להרגיש שהוא "בהר", למעלה מהעולם מסביבו.

ובזה צריכים להבטיח ("באווארענען") שאצל היהודי לא ייצא מזה (מהרגש שלו שהוא "הר") רגש של גאווה ח"ו, ולכן כתוב שה"בהר" הוא "בהר סיני", שהר סיני הוא

אנשים אות א' סקכ"ה (ג, ב). לקוטי שמות ס"א (עג, א). שדי חמד מערכת גט סט"ז אות לט (כרך ד תתנב, ג"ד). ועוד.

(162) ואתחנן ז, ז.

(163) טור וש"ע אדה"ז (מהדו"ת) או"ח רס"א. וראה גם רמ"א שם. שו"ע אדה"ז שם מהדו"ק ס"ג.

(164) אבות פ"ה מ"ב. טור וש"ע אדה"ז (מהדו"ת) שם.

(155) ישע"י ט, ה. וראה סנהדרין צד, א.

(156) ויק"ר פ"א, ג.

(157) ראה שמור"ר פ"ג, ו.

(158) וישלח לב, ל ובפרש"י.

(159) ס' שופטים יג, יח ובפרש"י.

(160) ראה טושו"ע אה"ע סקכ"ט ס"א ואילך.

(161) ראה טיב גיטין (לכוב, תר"ס) בית שמואל

"מכין מכל טורייא"¹⁶⁵, ולכן ניתנה שם התורה, שזה מלמד יהודי שאע"פ שצריך להיות אצלו הרגש ד"בהר", הרי זה צריך להיות באופן ד"הר סיני", "מכין מכל טורייא", ודוקא אז יכול לקבל את התורה, כפי שאומרים בסוף תפילת העמידה¹⁶⁶ – "ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך", דוקא כאשר יש אצלו "בהר סיני", רגש של ביטול, דוקא אז נעשית פתיחת לבו לתורה.

אבל שם הפרשה הוא "בהר" בלבד, כי עיקר ההדגשה כאן הוא התוקף שצריך להיות לו בכדי לא להתפעל מהגוים והמלעיגים סביבו (אלא שבזה מבטיחים שזה יהי' באופן ד"בהר סיני", בכדי לא להביא לידי גאווה).

כה. הרגש ד"בהר" (שהוא מציאות בתוקף ולמעלה מהעולם מסביבו) צריך להיות, כאמור, ביחס לגוים והמלעיגים בעולם;

ואח"כ יש תנועה שני', הפכית, בעבודת האדם – העבודה ד"בחוקותי", שצריכה להיות ביחס ל"גוי" שיש ביהודי, "א-ל זר אשר בקרבך"¹⁶⁷:

ה"א-ל זר אשר בקרבך" בא וטוען ליהודי: מכיון שהקב"ה ברא אותך עם שכל, ואתה מ"עם חכם ונבון"¹⁶⁸, והתורה "היא חכמתכם ובינתכם"¹⁶⁸ – הנה אע"פ שאתה בודאי מקיים את כל מה שכתוב בתורה, הרי מה מפריע לך שתחשוב ותרצה להבין את המצוות, ועד שלא תבין זה יהי' ספק אצלך? ומכיון שאתה מ"עם חכם ונבון" והתורה היא "חכמתכם ובינתכם", בודאי תגיע להבנת כל המצוות, אבל עד שלא תבין – זהו ספק אצלך.

ועד שטוען לו עוד יותר – מדוע שיהי' אצלך הסדר ד"נעשה ונשמע"¹⁶⁹? קודם עליך לחשוב ולהבין את המצוות, ובודאי תבין זאת, ואח"כ תקיים זאת בפועל.

ועד שמזה יוצא כמו טענת ה"בסקצי" בנוגע לסדר החינוך של ילדי ישראל: מכיון שהוא רק ילד – למה מכריחים אותו ומחנכים אותו לקיים מצוות בפועל, ללבוש ציצית, לאכול כשר וכיו"ב – הרי זה כפי' דתית, כי הוא רק ילד ועדיין אינו יכול להבין בשכלו, ואפילו אם הוא מבין, זהו באופן ילדותי; קודם שישגדל, ואז יאמרו לו את שתי הדרכים, והוא יבחר לבד כיצד הוא רוצה להתנהג, אבל כל זמן שהוא עדיין ילד אין להכריח אותו לקיים מצוות! ובפרט שבודאי יגיע סוף כל סוף למסקנא הנכונה והאמיתית – שהרי התורה היא "תורת אמת"!

(167) ראה שבת קה, ב. ירושלמי נדרים פ"ט ה"א.
זח"ג קו, ריש ע"ב. לקו"ת תבוא מב, ב. ובכ"מ.
(168) ואתחנן ד, ו.
(169) משפטים ז, ד. שבת פח, סע"א.

(165) ת"י ס' שופטים ה, ה. הובא בלקו"ת במדבר טו, סע"ב. וראה סוטה ה, א. קה"ר פי"ג, ב. במדב"ר פי"ג, ג. ועוד.
(166) תפלת "אלקי נצור" (ברכות יז, א).
(167) תפלת "אלקי נצור" (ברכות יז, א).

איי, ישנה השאלה – שע"ז שאוכל לא כשר ואינו מקיים מצוות נעשה "וישמך ישורון" עם התוצאות שבזה¹⁷⁰, וכמבואר בתניא¹⁷¹ שהגוף "נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושת"י ושאר עניני עולם הזה", ואז נדרשת עבודה קשה יותר וכו' – הוא טוען: מה רוצים ממנו, הקב"ה ברא אדם עם שכל, ו"לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה"¹⁷², עליו לנצל את שכלו להבין קודם מדוע עליו לקיים מצוות, ואח"כ הוא יקיימן בפועל.

ועל זה בא הלימוד מ"בחוקותי":

יש¹⁷³ מצוות הנקראות "משפטים", שמצוות אלו יכולים להבין בשכל, ו"עדות" שג"כ מובנות בשכל, כי הן עדות על ענין מסויים; אבל נוסף לזה יש מצוות הנקראות "חוקים" ("בחוקותי"), הן חוקקו ע"י הקב"ה, אין להן טעם בשכל ולא עדות על ענין מסויים, אלא צריכים לקיימן רק מפני שכך הוא חוקת הקב"ה, "חוקה חקקתי גזירה גזרתי"¹⁷⁴, "אין לך רשות להרהר אחרי"¹⁷⁵, ובדוגמת זה צריך להיות קיום כל עניני תורה ומצוות¹⁷⁶, מתוך קבלת עול.

וזה מלמד יהודי, שאם ה"א-ל זר אשר בקרבך" שלו בא וטוען שקודם יבין את המצוות בשכל ועד אז יהי' אצלו ספק או הוא לא יקיים זאת ח"ו – אומרים לו, שאצלו זה צריך להיות "בחוקותי", זהו חוק של הקב"ה, ו"אין לך רשות להרהר אחרי", היינו, לא מיבעי שבנוגע למעשה בפועל מקיים את כל המצוות, אלא עוד זאת, שאינו מהרהר כלל, אפילו הרהור בלבד.

כו. והנה, תנועה זו של "בחוקותי" היא בדיוק להיפך מהתנועה ד"בהר": "בהר" מלמד אותו שהוא מציאות חזקה כמו הר והוא למעלה מהעולם מסביבו; משא"כ "בחוקותי" מלמד אותו שהוא לגמרי אינו מציאות, אפילו לא "מישור", ולא מתחשבים במציאות שלו ובדעה ושכל שלו, לא נוגע אם הוא חושב אודות כך או לא, אם הוא רוצה או לא – הוא צריך לציית לחוקים של הקב"ה.

וע"ד הרגיל "בהר" ו"בחוקותי" הם שתי עבודות נפרדות, בשני מצבים נפרדים וכיו"ב, לדוגמא – ביחס לעולם מסביבו צריך להיות "בהר" וביחד ל"א-ל זר אשר בקרבך" צריך להיות "בחוקותי".

שם, ח. יל"ש ר"פ חוקת (רמז תשנט). וראה מדרש תהלים (באבער) ט, ב.

(175) פרש"י חוקת יט, ב (מיומא סז, ב).

(176) סה"מ תרפ"א ע' רטו. תרפ"ו ריש ע' ג. תרפ"ז ע' רג (סה"מ קונטרסים ח"א קפ, סע"א). תרפ"ח ע' קנא. סה"מ קונטרסים שם פד, א. סה"מ ה'ש"ת ס"ע 57. תש"א ע' 60. סה"מ אידיש ע' 46. ועוד.

(170) האזינו לב, טו.

(171) פ"ג.

(172) שבת עז, ב.

(173) ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. סה"מ ה'ש"ת ע' 51 ואילך. לק"ש ח"ג ע' 896. סה"מ י"ב"ג תמוז ס"ע מא. וש"נ.

(174) תנחומא חוקת ג. שם, ח. במדבר פ"ט, א.

וכל אחת משתי העבודות זקוקה לשני: אם יהי' אצלו רק הרגש של "בחוקותי" (ביטול) לכל העניינים, יתכן שיחסר אצלו התוקף המתאים של "בהר" לא להתפעל מהמלעיגים שבעולם מסביבו; אם יהי' אצלו רק הרגש של "בהר" (תוקף המציאות) בכל העניינים, יכול להיות ח"ו בדוגמת המצב בכל ההרים שבארץ כנען, "אלהיהם (אשר) על ההרים הרמים"¹⁷⁷, ענין של עבודה זרה, ובלשון חז"ל¹⁷⁸ ש"לא הניחו הכנענים לא הר ולא גבעה שלא עבדו עליו", מדוע דוקא על ההרים? – כי מצד המעלה של הר בלבד, תוקף המציאות והגבהה של הר, יכולים לנצל זאת לעבודה זרה. ולכן זקוקים ל"בחוקותי", ביטול.

אמנם, זהו כפי ש"בהר" ו"בחוקותי" הן שתי עבודות נפרדות, אלא שאי אפשר להסתפק בעבודה אחת בלבד, וצריכים גם את העבודה השני, אבל הן לא נעשות עבודה אחת בבת אחת.

אבל בקביעות שנה זו כשהן מחוברות ונעשות פרשה אחת, זה מלמד כיצד צריך להיות החיבור של שתי העבודות בבת אחת, לא רק שביחס לעולם מחוץ ממנו הוא עומד באופן ד"בהר" וביחס ל"א-ל זר אשר בקרבך" הוא עומד באופן ד"בחוקותי", אלא בכל אחת מהשתים יש את החיבור של שתיהן יחד:

את העבודה ד"בחוקותי" – שהוא שולל את השכל והמציאות שלו הרוצה להבין את המצוות – הוא עושה באופן ד"בהר", בתוקף הכי גדול;

והעבודה ד"בהר" – שהוא עומד בתוקף ואינו מתפעל מהעולם – צריכה להיות באופן ד"בחוקותי", כי יכולה להיות אצלו שאלה וספק: "אתם המעט מכל העמים" והוא עצמו הוא יחיד בלבד, וכיצד יכול לעמוד נגד כל העולם? ואומרים לו שהעבודה ד"בהר" צריכה להיות באופן ד"בחוקותי", שכך היא חוקת הקב"ה שצריך להיות אצלו "בהר", וכאן לא נוגע האם אתה מבין זאת או לא, כאן לא נוגעת המציאות שלך, אלא בזה יש את התוקף של הקב"ה.

ויש להוסיף, שבפרשה זו (בהר-בחוקותי) אין צריכים לחפש את החיבור והקשר ביניהן, כי פרשת בחוקותי מסתיימת בתיבות "בהר סיני", כהתחלת פרשת בהר! שזה מדגיש עוד יותר בגלוי את החיבור דשני העניינים – שהעבודה ד"בחוקותי" צריכה להיות באופן ד"בהר" והעבודה ד"בהר" צריכה להיות באופן ד"בחוקותי".

וזהו בדוגמת כפי שבקביעות שנה זו ראש חודש ד"ירחא תליתאי" (כשניתנה "אוריאן תליתאי") הוא ב"יומא תליתאי" בשבוע, היינו לא רק ב"יומא תליתאי" של ימי ההגבלה כפי שהי' בפעם הראשונה (כדאיתא בגמרא¹⁷⁹), אלא גם ב"יומא תליתאי" כפי שזהו מצד

(179) שבת פח, א.

(177) פ' ראה יב, ב.

(178) ירושלמי ע"ז פ"ג ה"ה (בסופה).

טבע העולם, יום שלישי בשבוע. כלומר שבשנה זו מודגש עוד יותר החיבור דנס, ראש חודש השלישי, עם ענין הטבע, יום שלישי בשבוע (כמדובר לעיל שראש חודש ענינו נס וימי השבוע ענינו טבע העולם), שבנס (ראש חודש) גופא עומד בגלוי הענין דטבע (יום שלישי בשבוע), ובטבע עומד בגלוי הענין דנס; בדוגמת החיבור ד"בהר"ב" בחוקותי, שב"בחוקותי" גופא עומד "בהר"ב כו'.

כז. ויהי רצון, שמהדיבור אודות "בהר סיני" – יהי' כן בפועל, שיראו בגלוי כיצד כל אחד מישראל הוא "הר סיני חי" ("א' לעבעדיקער הר סיני"),

בדוגמת מ"ש על רבי אליעזר הגדול שמכיון שהוא ידע את כל התורה קראו לו "סיני"¹⁸⁰, ועד"ז עי"ז שכל אחד מישראל לומד את כל ספר הרמב"ם, הכולל את כל התורה כולה¹⁴⁸, יתגלה כיצד הוא "הר סיני", ובפרט כש"גדול לימוד שמביא לידי מעשה", שהוא מקיים את כל התורה כולה שאותה הוא לומד.

וזה פועל גם בכל העולם כולו, בדוגמת זה שאמירת עשרת הדברות על הר סיני בפעם הראשונה פעלה פחד בכל העולם כולו, כפי שמספרת הגמרא¹⁸¹ ש"כשניתנה תורה לישראל הי' קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל מלכי עכו"ם אחזתו רעדה בהיכליהן . . . נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמר לו מה קול ההמון אשר שמענו . . . אמר להם, חמדה טובה יש לו (להקב"ה) בבית גנזיו . . . וביקש ליתנה לבניו, שנאמר¹⁸² ה' עוז לעמו יתן ["אין עוז אלא תורה"¹⁸³], מיד פתחו כולם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום",

ובדוגמא לזה נפעל בכל העולם ה"הר סיני" העומד בגלוי אצל יהודי (עי"ז שלומד את כל התורה) – שנעשה "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"¹⁸⁴, מעין זה עוד בזמן הגלות¹⁸⁵.

ועושים את העבודה בלי מניעות ועיכובים, כי כל העולם מסייע, עבודה מתוך שמחה וטוב לבב, שזהו הכרח בעבודת ה', כפי שמאריך הרמב"ם בסוף הלכות לולב.

והעבודה ד"בהר סיני" נעשית הכנה לפרשת "במדבר סיני", שבה מצוה הקב"ה למשה שימנה את בני ישראל, עד למנין העשירי לעתיד לבוא,

בגאולה האמיתית והשלימה, ו"שמחת עולם על ראשם"¹⁸⁶, ובמהרה בימינו ממש.

כח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה אם בחוקותי תלכו (נדפס לעיל).

(184) ישע"י מט, כג.

(185) ראה זבחים יט, רע"א.

(186) ישע"י לה, י. שם נא, יא.

(180) שהש"ר פ"א, ג. פדר"א פ"ב.

(181) זבחים קטז, א.

(182) תהלים כט, יא.

(183) שהש"ר פ"ב, ג (ג). ובכ"מ.

— שיחה ד' —

כט. רגיל ג"כ להתעכב על ענין בפרש"י על התורה בפרשת השבוע, אם בענין שרש"י כן מפרש, או ענין שלכאורה קשה בפשוטו של מקרא ורש"י אינו מתעכב עליו, שע"פ המבואר בכמה מקומות מוכרחים לומר שזה מובן מעצמו או מפרש"י לפני זה או שע"פ פשוטו של מקרא מלכתחילה אין זו קושיא. וכפי שמוכח מזה שבכמה מקומות אומר רש"י "לא ידעתי" וכיו"ב¹⁸⁷, כלומר שבכל המקומות שבהם אינו אומר זאת זה מובן מעצמו וכיו"ב.

ועד"ז רגיל גם לבאר ענין בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו, ובפרקי אבות, בפרק שלומדים בשבת זו.

בנוגע לפרש"י, מתעכב רש"י בפרשת בהר על הפסוק (בקאפיטל כ"ה פסוק כ"ג) "והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ, כי גרים ותושבים אתם עמדי", ומפרש ש"כי לי הארץ" פירושו "אל תרע עינך בה שאינה שלך".

אבל נשאר בלתי מובן כלל סיום הפסוק "כי גרים ותושבים אתם עמדי". דלכאורה: אחרי שהפסוק אומר כבר טעם "כי לי הארץ", למה צריכים עוד טעם לדבר?

ובפרט לפי פרש"י, המסביר את הטעם ב"כי לי הארץ", שרש"י אינו מוסיף אפילו תיבת "וגו'" לרמז לסיום הפסוק. ונמצא, שזה אינו נוגע כלל לטעם ד"אל תרע עינך כו'", ולמה מוסיף הפסוק עוד טעם?

גם אינו מובן בגוף הענין: מהו פירוש הטעם ד"כי גרים ותושבים אתם עמדי"?

גם אינו מובן מה הם שני הלשונות "גרים ותושבים". בשלמא "גרים" הוא טעם לזה שהם אינם בעלי בתים על הארץ וכו'; אבל "תושבים" הוא בדיוק ההיפך מזה, כי "תושב" פירושו בעל הבית, ובפרט לפי איך שרש"י כבר פירש בפרשת חיי שרה על הפסוק¹⁸⁸ "גר ותושב אני עמכם" ש"אם תרצו הריני גר", היינו שאם ימכרו לו את מערת המכפלה הוא יתנהג כמו גר וישלם בכסף מלא, "ואם לאו אהי' תושב ואטלנה מן הדין".

שלפי זה גם אי אפשר לומר שרש"י סומך על מה שכתב בפרשת חיי שרה, כי כאן אי אפשר לומר פירוש זה ב"תושב", כי לפי זה אין זה טעם ל"והארץ לא תמכר לצמיתות"!

– ובדאי שאי אפשר לומר ש"כי גרים ותושבים" פירושו כמו "גר ותושב" בחיי שרה, שאם בני ישראל יתנהגו כציווי הקב"ה (ש"והארץ לא תמכר לצמיתות") אז הם יהיו "גרים" ח"ו, ו"ואם לאו" הם יהיו "תושבים"; כי זהו חשבון שאינו מתאים ע"פ שכל!

(188) כג, ד.

(187) ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 בשוה"ג הא' להערה 2.

וש"נ.

זאת ועוד: בפסוקים שלפני זה בפרשתנו מצינו שרש"י מביא כו"כ פירושים מתורת כהנים, וגם את הפירוש ד"כ לי הארץ" גופא ("אל תרע עיניך בה שאינה שלך") לוקח רש"י מתורת כהנים, אלא שאינו מביא זאת בפירוש בשם אומרו מתורת כהנים, כי זהו לפי פשוטו של מקרא.

ולפי זה קשה מדוע רש"י אינו מביא את פירוש התורת כהנים על "כי גרים ותושבים אתם עמדי" – "אל תעשו עצמיכם עיקר, וכן הוא אומר [בדברי הימים¹⁸⁹] כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו, וכן דוד אומר [בתהילים¹⁹⁰] כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי", שהפשט בזה הוא (כפי שמפרשים המפרשים בדברי הימים ובתהילים) שהם רק "גרים" ואם הם "תושבים" זהו כמו האבות שכבר אינם בעולם הזה.

ואי אפשר לומר שרש"י סומך שיבינו זאת לבד, כי (א) אלו הם פסוקים שהבן חמש עדיין לא למד, (ב) ושם כתוב בפירוש בפסוקים העיקר – שה"תושב" הוא כמו ה"אבות", משא"כ כאן לא כתוב ענין האבות.

ולאידך פירוש זה דחוק ביותר, כי כאן בפסוק כתוב בפירוש "ותושבים אתם עמדי", היינו לא האבות אלא "אתם".

וכפי שיתבאר לקמן.

ל. בהערות אאמו"ר על הזהר מתעכב על המסופר בזהר פרשתנו¹⁹¹ ש"ר' חייא ור' יוסי הוו אזלי באורחא, אערעו בההיא מערתא בחקלא אמר ר' חייא לר' יוסי האי דכתיב¹⁹² אלה דברי הברית וגו' . . אמר ר' חייא אנא שמענא מלה חדתא דאמר ר' אלעזר . . אמר ר' יוסי אלו לא אתינא הכא אלא למשמע מלה דא דיי",

ומבאר¹⁹³ ש"מה שנתפעל ר' יוסי כל כך מהמלה חדתא הזאת דר' אלעזר, שאמר אלו לא אתינא כו' דיי, ושיבח מאד את ר' אלעזר . . מפני כי דרשת ר' אלעזר היתה שבגין הכלה דמלכות לא מאסתי . . והכל מפני גדול ותוקף אהבתו להכלה מלכות . . לכן נתפעל ר' יוסי מאד מאד, כי הרי הוא ר' יוסי הוא הוא גופא בחינת הכלה דמלכות כו'".

[וכמו כן מצינו בזהר עוד סיפורים כיו"ב – שכאשר תנא או אמורא שמע דבר תורה מסויים, התפעל מאוד ואמר שאילו בא לשמוע דבר זה בלבד דיי, וגם שם מבאר אאמו"ר כיו"ב – שתוכן ה"דבר תורה" קשור עם מעלת בחינתו של אותו תנא או אמורא השומע, ולכן גרם הדבר להתפעלות].

(192) תבוא כח, סט.

(193) לקוטי לוי"צ לזח"ג ס"ע שדמ-שמה.

(189) א כט, טו.

(190) לט, יג.

(191) ח"ג קטו, סע"א-ב.

ולכאורה יש כאן שאלה גדולה (שהיא שאלה גם במקומות אחרים בזהר, בפרט לפי המבואר בביאורי הזהר): כיצד אפשר לומר שר' יוסי נתפצל מענין בתורה מכיון שמדובר אודות דרגתו – הרי צריך להיות לימוד התורה לשמה!

ובפרט שר' יוסי הי' מחברי דר' שמעון בן יוחאי ש"תורתו אומנתו¹⁹⁴, ובפרט שכאן מדובר אודות פנימיות התורה, וכאשר ר' יוסי הוא במצב ד"בהיהא חקלא" – כיצד יכול להתפצל אז מענין הקשור אליו, ענין של "שלא לשמה"?

וכידוע דברי המשנה¹⁹⁵ "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס", ובפרט לפי הביאור בחסידות¹⁹⁶ ש"פרס" הוא גם מלשון "פרוסה", היינו חלק, ולא הענין עצמו, כי כל עניני שחר, כולל עולם הזה ועולם הבא, אינם מגיעים למעלת קיום המצוות ולימוד התורה, ובמילא הם נחשבים ל"פרס" בלבד.

וכידוע מ"ש הרמב"ם¹⁹⁷, שאמיתת העבודה לשמה היא אפילו לא לשם חיי עולם הבא, אלא "לשמה" ממש הוא רק לדעת את ה' בלבד.

וכיצד יתכן שר' יוסי נתפצל מענין הנוגע אליו?!

לא. בנוגע לפרקי אבות – יש ענין שעליו כבר התעכבו פעם:

בפרק זה¹⁹⁸ מפורטים כמה ענינים במספר עשרה, החל מה"עשרה מאמרות" שבהם נברא העולם, ובסוף הענינים שבמספר עשרה מפורטים ה"עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות"¹⁹⁹.

ולכאורה אינו מובן²⁰⁰ (כמדובר פעם²⁰¹): מדוע העמיד התנא "עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות" בסוף, ולא לפי הסדר, מיד אחרי "בעשרה מאמרות נברא העולם" ולפי ה"עשרה דורות מאדם עד נח"?

ונתבאר בזה²⁰², שהחידוש של העשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות מתבטא בזה שהם למעלה מהשתלשלות, היינו שהם אינם מוכרחים מצד סדר ההשתלשלות, ולכן התנא פירט קודם את כל הענינים שבמספר עשרה שהם בסדר ההשתלשלות, ורק לאחר זה מפרט את העשרה דברים שלמעלה מהשתלשלות.

אבל ביאור זה אינו מספיק, כי בין העשרה דברים יש דברים כאלו שהם מוכרחים בעולם (בהשתלשלות), כמו הלוחות וכו', ובפרט לפי היש אומרים "אף צבת בצבת

194) שבת יא, א. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ו ס"ד.

195) אבות פ"א מ"ב.

196) תו"א תולדות יח, ב. מג"א (הוספות) קיח, ב. לקו"ת תזריע כ, ב. שמע"צ פה, א. שה"ש יז, רע"א. ובכ"מ.

197) הל' תשובה פ"י ה"ד.

198) פרק ה.

199) משנה ו.

200) ראה מד"ש, נחלת אבות ודרך חיים לאבות שם.

201) שיחות: ש"פ בהו"ב תשכ"ג (לקו"ש ח"ד ע' 1220 ואילך); ש"פ ראה תשל"ה (לקו"ש חט"ו ע' 72).

202) לקו"ש ח"ד שם.

עשויי", שצבת בודאי מוכרחת בהנהגת העולם²⁰³, וכמבואר במפרשים תוכן הענין ד"צבת בצבת עשויי" שכדי שיוכלו לעשות כלים וכיו"ב צריכים צבת, וכדי לעשות את הצבת הראשונה היתה צריכה להיות התהוות הצבת הראשונה בערב שבת בין השמשות²⁰⁴.

כמו כן יש בענין זה "קלאץ קשיא":

הרי כתיב²⁰⁵ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", ש"מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות"²⁰⁶, היינו שהקב"ה ג"כ מקיים את כל ציווי התורה – וכיצד יכולה להיות בריאה בערב שבת בין השמשות, כאשר בין השמשות של ערב שבת אסור במלאכה (לבני ישראל, ומזה מובן בנוגע להקב"ה)?

אי אפשר לתרץ שמ"ש כאן "ערב שבת בין השמשות" פירושו ע"ד כמו בדין²⁰⁷ דרך "בערב שבת בין השמשות" והזיק לשני שפטור "מפני שרץ ברשות", ש"בין השמשות" שם פירושו "לאו דוקא בין השמשות אלא משעה שמתחילין לתקן צרכי שבת לאפות ולבשל . . . דהיינו מחצי היום ולמעלה שמתחיל היום להעריב"²⁰⁸ – כי לפי זה בכלל לא הי' צריך להיות כתוב כאן "בערב שבת", כי ידוע שהלשון "בי שימשא" סתם פירושו בין השמשות של ערב שבת, ומכיון שכאן כתוב "בערב שבת בין השמשות" והמשנה אינה כותבת "בין השמשות" סתם, זוהי ראי' שהכוונה כאן ל"בין השמשות" ממש.

ע"פ גירסת הרמב"ם²⁰⁹ שבאמת אינו גורס את התיבות "בערב שבת" – זה מובן; אבל אדמו"ר הזקן בחר בסידורו דוקא את הגירסא "בערב שבת בין השמשות" – ובמילא נשארת השאלה הנ"ל.

גם בתוכן הענין אינו מובן – מה הפירוש למעלה "בין השמשות": בשלמא אצל בני אדם למטה "בין השמשות" הוא זמן של ספק יום ספק לילה²¹⁰, אבל למעלה הרי ליכא ספיקא כלפי שמיא²¹¹, ומה שייך כאן הלשון "בין השמשות"?

וכפי שאומר רש"י²¹² שזה שאמר משה רבינו²¹³ "כחצות הלילה" ש"רבותינו דרשו כמו כחצות הלילה, ואמרו שאמר משה כחצות דמשמע סמוך לו . . . שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא, אבל הקב"ה יודע עתיו ורגעיו אמר בחצות".

(206) שמו"ר פ"ל, ט.

(207) ב"ק לב, א.

(208) הגהות מהרי"ח לרא"ש ב"ק פ"ג ס"א.

(209) ראה ב"ח חו"מ ששע"ח סק"ה.

(210) רמב"ם הל' עירובין פ"א הכ"א.

(211) ראה ברכות ג, ב. ועוד.

(212) עה"פ שבעהרה הבאה.

(213) בא יא, ד.

(203) בהנחה אחרת: בין הדברים שנבואו בערב שבת בין השמשות נימנו גם הלוחות – ענין התורה, שהיא למעלה גם מבחי' "בין השמשות" (שלכן לא נימנו עשרת הדברות בפרק זה); ולאידך, "צבת בצבת עשויי" [. . .] שייכת לעניני העולם.

(204) ראה פרש"י ורע"ב למשנה כאן. וראה גם לקו"ש חכ"א ע' 380-1.

(205) תהלים קמז, יט.

כלומר, הענין נוגע רק בגלל "אצטגניני פרעה", משא"כ כאן לא מתאים לומר זמן שאינו מדויק לגבי הקב"ה עצמו; ונוסף לזה מדובר שם אודות ה"עתידי", משא"כ כאן הרי מדובר אודות העבר – ובודאי יודעים מתי זה הי'.

וכפי שיתבאר לקמן.

לב. רגיל גם להתעכב על ענין ברמב"ם בשיעור היומי ע"פ החלוקה של שלושה פרקים ליום.

ובאמת רואים, שהשיעור היומי (השיעור של שבת) הוא בהלכות שבת, בדיוק כמו שהמשנה באבות מדברת אודות הבריאה בערב שבת כו', שמטעם זה התעכבו על משנה זו.

לג. בקשר לזה שמזכירים את הרמב"ם – כאן המקום לעורר עוד הפעם אודות הסיכומים בספר הרמב"ם, שבכל מקום ומקום שבו עדיין לא עשו סיום, ישתדלו לעשות שם סיום.

וכמובן שיש לזה שייכות רק עם כאלו האוחזים מהרמב"ם ותורתו, משא"כ אלו העושים מזה ליצנות אין להם שייכות לזה, כי הם אינם רוצים שיהי' להם עסק ("האָבן צוטאָן") עם הרמב"ם, והרמב"ם אינו רוצה שיהי' לו עסק איתם!²¹⁴...

אבל "כל ישראל בחזקת כשרות"²¹⁵, ובלשון רז"ל²¹⁶ ולשון הכתוב²¹⁷ (שאומרים לפני פרקי אבות) "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא . . שנאמר ועמך כולם צדיקים" – בודאי יש לכל אחד מישראל שייכות עם הרמב"ם ותורתו.

ולכן צריכים להשתדל למשוך כמה שיותר יהודים להשתתף בסיכומים – לא רק היהודים שלמדו בפועל שלושה פרקים ליום במחזור הראשון ועכשיו הם עושים סיום, שבנוגע אליהם מאי קא משמע לן שהם צריכים לעשות סיום, אלא גם אלו שלמדו רק פרק אחד ליום או את השיעור בספר המצוות, או שעדיין לא הי' להם שיעור קבוע ברמב"ם – גם אותם יש למשוך לסיכומים אע"פ שהם עצמם לא סיימו עכשיו את ספר הרמב"ם.

וכמה טעמים בדבר:

(א) ידוע הפתגם שרוקדים גם בחתונת האח ("מ'טאַנצט אויך אויפן ברודער'ס חתונה"). כלומר, שאע"פ שאין זו חתונתו, והוא כבר התחתן מזמן, או הוא עוד קודם החתונה – הוא קטן, או בכלל טיפש וכיו"ב²¹⁸ – הרי מכיון שזוהי חתונת אחיו, חתונת

²¹⁶ סנהדרין ר"פ חלק.

²¹⁷ ישע' ס, כא.

²¹⁸ בהנחה אחרת: שעדיין קטן הוא שאין לו דעת

ואינו שייך עדיין לנישואין.

²¹⁴ בהנחה אחרת: כשם שהם אינם רוצים לדעת

אודות הרמב"ם, כמו כן לא רוצה הרמב"ם לדעת אודותם!...

²¹⁵ רמב"ם הל' קידוש"ח פ"ב ה"ב.

אחותו, חתונת בנו או חתונת בתו, או שמחה אצל אביו או אמו, וכיו"ב – יש גם אצלו שמחה גדולה ("שמח תשמח" ²¹⁹). וכאשר שואלים אותו: הרי אין זו החתונה והשמחה שלך – הוא טוען: מה זאת אומרת, חתונת אחיו או אחותו, בנו או בתו וכו' – היא גם שמחה שלו!

ועד"ז בענין זה: מכיון שכל ישראל אחים ורעים ²²⁰, הנה כאשר יהודי אחד עושה שמחה "לגמרה של תורה" ²²¹, זוהי שמחה עבור כל בני ישראל (אפילו אלו שאין עושים אז סיום), ובמילא הם משתתפים בזה.

(ב) מצד הענין ד"ברוב עם הדרת מלך" ²²² – צריכים להשתדל שה"רוב עם" יהי' כמה שיותר גדול, וזה כולל גם יהודים שאינם עושים עכשיו סיום, שגם עליהם חל ה"ברוב עם הדרת מלך". ואפילו כשמדובר אודות אדם אחד ויחיד, הרי הוא עלול לחשוב: מה כבר יהי' אם הוא לא יגיע – הדין מפורש ד"ברוב עם הדרת מלך" אפילו בנוגע לכל יחיד, שכאשר מיתוסף אחד ויחיד מיתוסף גם ב"ברוב עם הדרת מלך".

ועד"ז הוא גם בנוגע לסיומים על הרמב"ם: חגיגת הסיום על ספר הרמב"ם הוא בודאי ענין הקשור עם "הדרת מלך", מלכו של עולם ²²³, ובפרט שזהו ספר של הלכות, הענין ד"מאן מלכי רבנן" ²²⁴, ובפרט שב"מאן מלכי רבנן" גופא הרמב"ם הוא גדול, כפי שנקרא הרמב"ם "הנשר הגדול", וספר הרמב"ם מקבץ את כל הענינים ד"מאן מלכי רבנן" (כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו), ודבר ברור הוא שסיום על הרמב"ם צריך להיות באופן ד"ברוב עם הדרת מלך", באופן שיהי' כמה שיותר "ברוב עם", וה"הדרת מלך" יהי' כמה שיותר גדול.

(ג) ועיקר: הרי בעת סיום על הרמב"ם לומדים בפועל ענין בתורה (ברמב"ם), ובמילא נמצא שכאשר יהודי משתתף בסיום הרמב"ם (אפילו אם הוא אינו עושה עכשיו סיום) – מיתוסף אצלו בלימוד התורה, ונוסף לזה – זה מעורר אותו להמשיך ללמוד תורה, כולל – רמב"ם (אם הוא לא למד עד אז).

ובפרט שבלימוד התורה גופא אף יש לזה את המעלה הנפלאה דהלכות שבתורה – "כתרה של תורה" ²²⁵ (כמבואר באגרת הקודש ²²⁶), "דבר הוי" ²²⁷ – זו הלכה ²²⁸.

ונוסף לזה, זה גם ממהר את "דבר ה" ²²⁷ – זה הקץ ²²⁸, כמובן מזה שהגמרא אומרת במסכת שבת באותה סוגיא את שני הענינים ב"דבר ה" ("זו הלכה" ו"זה הקץ"). וההסברה

תתצט. ועוד.

224) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).

225) מגילה כח, ב.

226) סכ"ט.

227) עמוס ח, יב.

228) שבת קלח, ב.

219) נוסח ברכות נישואין (כתובות ח, א).

220) תנחומא נשא א. ועוד.

221) ראה טור ורמ"א אור"ח סתרס"ט. רמ"א יו"ד

סו"ס רמז. בהנסמן בלקו"ש חכ"ז ע' 229 הערה 6.

222) משלי יד, כח.

223) ראה אוה"ת לך לך עט, סע"ב ואילך. בלק ע'

בזה מובנת ע"פ פסק דין הרמב"ם²²⁹, שכאשר יהודי מוסיף מצוה אחת (במעשה בדיבור או במחשבה) הוא מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה, הגאולה, ועאכו"כ כשהוא מוסיף לימוד בחלק הלכות שבתורה – "דבר ה' זו הלכה" – בודאי שיש בכחו להביא עי"ז "דבר ה' זה הקץ", תשועה והצלה.

לד. התחלת שיעור הרמב"ם²³⁰ היא אודות הענין דאיסור תחומין בשבת, וזה לשונו: "היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת לוקה שנאמר²³¹ אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מקום זה הוא תחום העיר, ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה אבל חכמים העתיקו שתחום זה הוא חוץ לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל. וכך אמר להם משה רבינו לא תצאו חוץ למחנה. ומדברי סופרים שלא יצא אדם חוץ לעיר אלא עד אלפים אמה אבל חוץ לאלפים אמה אסור כו".

שכאן הרמב"ם חוזר בו ממ"ש בספר המצוות²³² שהענין ד"אל יצא איש ממקומו" פירושו איסור מן התורה לצאת מתחום אלפיים אמה.

יש גם שיטה שלישית, כפי שמביא אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך סוף הלכות שבת²³³ ש"יש אומרים שאין לתחומין עיקר מן התורה כלל, אלא אפילו יותר מ"ב מיל אינו אסור מן התורה כלל, וזה שנאמר אל יצא איש ממקומו זו היא אזהרה על הוצאה שהזהיר משה שלא לצאת עם הכלי מרשות היחיד לרשות הרבים ללקוט המן".

אבל הרמב"ם בספר היד מביא, כאמור, את הדעה שמן התורה איסור תחומין הוא מחוץ ל"ב מיל כשיעור מחנה ישראל.

הרוצ'ובי מתעכב על הרמב"ם²³⁴ ואומר, ש"מלשון רבינו משמע דדוקא בשבת סבירא לי' דתחומין דאורייתא", כי הפסוק "אל יצא איש ממקומו" כתוב בנוגע ליום השבת, "ביום השביעי".

ומביא שכך גם משמע ברמב"ם הלכות סנהדרין²³⁵, ועד"ז מביא שקלא וטריא בדבר מכמה מקומות, וגם שיטת התוספות בזה בחגיגה²³⁶ שלמאן דאמר תחומין מן התורה יש איסור תחומין גם ביו"ט מן התורה.

דלכאורה יש כאן שאלה מצד הסברא: הן אמת שבפסוק כתוב הענין בנוגע לשבת, אבל מצד הסברא צריך להבין מדוע שיו"ט יהי' שונה משבת בנוגע לאיסור תחומין. לכאורה החילוק בין שבת ליו"ט הוא רק בנוגע למלאכת אוכל נפש, שמלאכת אוכל נפש הנוגעת לסעודה אסורה בשבת ומותרת ביו"ט – אבל מדוע שיהי' חילוק בין שבת ליו"ט באיסור תחומין?

(233) ר"ס שצו.

(234) צפע"נ על הרמב"ם כאן.

(235) פי"ט.

(236) יז, ב – ד"ה דכתיב.

(229) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(230) הל' שבת פכ"ז ה"א.

(231) בשלח טז, כט.

(232) מל"ת שכא.

לה. ויש לומר הביאור בזה:

ידוע מ"ש הרמב"ם בריש הלכות שבת: "שביתה בשביעי ממלאכה מצות עשה שנאמר²³⁷ וביום השביעי תשבות וכל העושה בו מלאכה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר²³⁸ לא תעשה כל מלאכה". כלומר, שנוסף לאיסור ל"ת ד"לא תעשה כל מלאכה" יש גם מצות עשה, "ביום השביעי תשבות", וכפי שהרמב"ם עצמו כותב אח"כ²³⁹: "נאמר בתורה תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן", הם בגדר ד"תשבות", וכפי שמאריך בזה הרוגצ'ובי²⁴⁰ שיש חיוב שביתה מטירחא ביום השביעי גם כשאין זה בגדר מלאכה.

וכידוע גם תשובת החתם סופר בזה²⁴¹ שבה מסביר את מ"ש בנחמי²⁴² שיש ענין של איסור משא ומתן בשבת, אע"פ שלכאורה זהו רק "שבות" מדרבנן ובזמן נחמי' עדיין לא נגזרו עניני השבות – כי באופנים מסויימים הענין דמשא ומתן, עם היות שאינו מלאכה דאורייתא, הרי הוא ענין של העדר השביתה.

והענין החיובי ד"תשבות" הוא דוקא בשבת, כמ"ש "ביום השביעי תשבות", וכפי שמביא שם הרוגצ'ובי²⁴³ את הנפקא מינה לפועל בנוגע ליום כיפור, ש"הך מצוה [תשבות] ביום הכיפורים ליתא, וזהו הך דשבת ד' קי"ד ע"ב גבי הך דקניבת ירק", ששם מוכח בגמרא ש"קניבת ירק" אסורה בשבת ומותרת ביום הכיפורים (מעיקר הדין), כי זהו רק בגדר "שביתה" ולא "איסור מלאכה".

ועל פי כל זה אפשר לבאר גם אתה חילוק בין שבת ליו"ט בנוגע לאיסור תחומין:

איסור היציאה מחוץ לתחום אינו בגדר "מלאכה"; זהו רק ענין של "שביתה". ולכן האיסור מן התורה הוא רק בשבת, שבה כתוב "תשבות", משא"כ ביו"ט זה מותר כי זה בכלל אינו בגדר מלאכה.

לו. בהמשך להמבואר בחילוק בין שבת ליו"ט, מצינו חילוק ביניהם גם בסוף השיעור היומי ברמב"ם:

בסוף השיעור היומי²⁴⁴ מביא הרמב"ם את הדין דבשמים במוצאי שבת, ומבאר את טעם הדבר²⁴⁵: "ולמה מברכים על הבשמים במוצאי שבת מפני שהנפש דואבת ליציאת שבת משמחין אותה ומיישבין אותה ברוח טוב".

בהערות. וש"נ.

(242) י, לב.

(243) ריש הל' שבת.

(244) הל' שבת פכ"ט הכ"ח.

(245) שם הכ"ט.

(237) משפטים כג, יב.

(238) יתרו כ, י.

(239) הל' שבת פכ"א ה"א.

(240) ריש הל' שבת. פכ"א שם. ועוד.

(241) חר"מ סקצ"ה. וראה לקו"ש ח"ז ע' 58.

בנוגע לענין דדאבת הנפש במוצאי שבת, מובא בתוספות רבינו יונה²⁴⁶ שהטעם לדבר הוא "מפני הנפש יתירה שהיתה לו ממנוחת השבת והוא מצטער עכשיו כשהלכה אותה מנוחה ממנו ומריח בשמים כדי לישב נשמתו". וכדברי הגמרא בביצה²⁴⁷ "דאמר ר' שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר²⁴⁸ שבת וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש", "אוי על הנפש שהלכה לה"²⁴⁹.

וכפי שבאמת מביא אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך²⁵⁰ שהטעם לבשמים במוצאי שבת הוא "כדי להשיב את הנפש שהיא דואבת ליציאת השבת בשביל הנשמה יתירה שהלכה לפיכך מיישבין ומשמחין אותה בריח טוב".

ועד"ז מובא בהגהות מיימוניות על הרמב"ם²⁵¹, שהטעם לצער הנפש הוא בגלל הנשמה יתירה (כמאמר ר' שמעון בן לקיש).

אבל הרמב"ם אינו מביא טעם זה, ורק אומר ש"הנפש דואבת ליציאת השבת".

ולפי זה אינו מובן מדוע לשיטת הרמב"ם לא מריחים בשמים במוצאי יו"ט²⁴⁴?

בשלמא לפי הטעם ד"נשמה יתירה" זה מובן, כמ"ש תוספות²⁵² שביו"ט אין נשמה יתירה; אבל לפי הטעם דצער הנפש במוצאי שבת, לכאורה אותו טעם ישנו גם במוצאי יו"ט?

הב"ח כותב²⁵³, שזה שמריחים בשמים דוקא במוצאי שבת ולא במוצאי יו"ט הוא מפני שבמוצאי שבת יש שני טעמים לזה, הן צער הנפש בגלל אש של גיהנום והן זה שהנשמה יתירה עוזבת, משא"כ ביו"ט כשיש רק את הענין דסרחון אש של גיהנום ולא הענין דהליכת הנשמה יתירה – לכן לא מריחים אז בשמים.

[וכפי שמסביר שם, שלשיטת התוספות²⁵² הטעם שלא מריחים בשמים ביו"ט שחל במוצאי שבת הוא "כיון דיש לו מאכלים חשובים וטובים מיישב דעתו ממילא בלא ריח בשמים", אבל לפי הסברתו "אין צריך לדחוק ולומר דבמאכלים טובים מיישב דעתו בלא ריח בשמים", אלא הטעם (לזה ש"כשחל יו"ט במוצאי שבת אין מברכין על הבשמים") הוא ש"אף ע"פ דאיכא אבידת נפש [כי ביו"ט אין נשמה יתירה] כיון שאין כאן סרחון [מאש של גיהנום]"].

אבל לשיטת הרמב"ם שמביא רק טעם דצער הנפש במוצאי שבת, צער הנפש, אין טעם מדוע שבמוצאי יו"ט לא יצטרכו את ענין הבשמים.

(250) או"ח ר"ס רצז.

(251) ס"ק ע.

(252) ד"ה כי הוינן שבהערה 246. הובא בשו"ע

אדה"ז שם.

(253) לטווא"ח ר"ס רצז.

(246) לברכות נב, ב. וראה גם רשב"ם ותוס' פסחים קב, סע"ב. תוד"ה כי הוינן – ביצה לג, ב. אנציקלופדי

תלמודית ערך ברכת הריח (כרך ד' ע' תרי). וש"נ.

(247) טז, א. תענית כז, ב.

(248) תשא לא, יז.

(249) פרש"י ביצה שם.

לז. ויש לומר הביאור בזה, ובהקדים:

בנוגע למ"ש בתוספות ובשולחן ערוך אדמו"ר הזקן שביו"ט אין נשמה יתירה, ידועה השאלה – הרי מפורש בזהר²⁵⁴ שביו"ט יש נשמה יתירה?

וזה מובן בפשטות*, ע"פ דברי הזהר²⁵⁵ שהנשמה יתירה נמצאת לא רק בשבת ויו"ט אלא גם בחול המועד ובראש חודש, וכדאיתא במקום אחד²⁵⁶ הלשון שהנשמה יתירה נמצאת "בכל מוספין", כל יום שבו יש קרבן מוסף.

והרי מובן מאליה שהנשמה יתירה שבראש חודש ובחול המועד אינה בדומה לנשמה יתירה שביו"ט ושבת, שהרי חול המועד מותר במלאכה בדבר האבד²⁵⁷, ועד"ז ראש חודש מותר במלאכה לאנשים וכו'²⁵⁸ – שלכן בראש חודש אין אפילו ענין של הבדלה וכו'.

ועד"ז מצינו²⁵⁹ שבנשמה יתירה שבשבת גופא יש כמה דרגות: בתוספת שבת ובליל שבת זהו הבחינה ד"נפש יתירה", אח"כ נמשכת ה"רוח יתירה", ורק בסיום ושלמות השבת נמשכת ה"נשמה יתירה"²⁶⁰.

ומזה מובן, שגם בין הנשמה יתירה שבשבת לנשמה יתירה שביו"ט יש חילוק; אינה בדומה דרגת הנשמה יתירה שבשבת לדרגת הנשמה יתירה שביו"ט.

ומזה מובן מה שבמוצאי יו"ט לא מריחים בשמים, כי אע"פ שגם ביו"ט יש נשמה יתירה, הרי אין זו דרגא כזו שהצער על יציאתה והליכתה הוא כל כך הרבה שזקוקים לבשמים**.

(* וראה גם (בכיו"ב) בשער הכולל פ"ז אות כב.

** (מ"ש אדמו"ר הזקן "אבל ביו"ט אין לאדם נשמה יתירה כלל", י"ל בפשטות משום שבשור"ע שלו מביא עניני הלכה, ולהלכה אין ביו"ט נשמה יתירה כלל, ויתירה מזו מצינו, ולדינא, "נוכח לתקן" (סרמ"ב ס"ז ובקו"א שם) שלא לאכול דגים בשבת, ולכמה שבועות, ובל' ד"איסור" וכו', ובקו"א שם מבאר שזהו מכיון שאין טעם לזה ע"פ נגלה כו' – אף שבוהר וכו' מבואר גודל הענין דדגים בש"ק. ועיין לשון אדה"ז בסידורו שהוא שווה לכל נפש (אחרי מנחת שבת לפני אתקינו סעודתא): וטוב לאכול דג בסעודה זו יותר מבשאר סעודות.

וראה גם בשער הכולל שם שקו"ט אי תיבת "כלל" (ביו"ט אין לאדם נשמה יתירה כלל) הוה טעות המעתיק.

תקלז.

(258) טושור"ע שם סתי"ז.

(259) ספר אספקלריא המאירה – הובא בשערי זהר שם.

(260) בהנחה אחרת: בחי' נפש יתירה – בערב שבת אחר חצות, בחי' רוח יתירה – בחפילת קבלת שבת, ובחי' נשמה יתירה – בשחרית דשבת.

(254) ראה זהר ח"א פא, ב (בס"ת). ח"ג כט, א (ברע"מ). רמב, ב. תקו"ז ת"ו (כו, א"ב). תי"ט (לח, סע"א). תכ"א (מה, ב). תקוני ז"ח קב, א. הובאו בשערי זוהר לביצה שם.

(255) ח"א שם. תקו"ז ת"ו שם. תי"ט שם. תכ"ט שם.

(256) תקו"ז תכ"א (שם).

(257) רמב"ם הל' יו"ט פ"ז ה"א. טושור"ע או"ח ר"ס

[וע"ד כפי שאין אפילו קא סלקא דעתך שיצטרכו להריח בשמים במוצאי ראש חודש וכיו"ב]²⁶¹.

וע"פ הקדמה זו יש לומר, שעד"ז הוא גם לשיטת הרמב"ם:

זה שהרמב"ם אינו מביא את הענין ד"נשמה יתירה", יש לומר שזה מפני שהוא סובר שההלכה אינה כריש לקיש, או שלשיטתו מספיק טעם אחד לבשמים במוצאי שבת.

והחילוק בין יו"ט לשבת לשיטת הרמב"ם הוא ע"ד החילוק הנ"ל: בדיוק כמו שלדעת התוספות וכו' יש חילוק בין דרגת הנשמה יתירה דשבת לנשמה יתירה דיו"ט, עד"ז לשיטת הרמב"ם יש חילוק בין צער הנפש שבמוצאי שבת לצער הנפש שבמוצאי יו"ט.

אמנם, במוצאי שבת שחל ביו"ט, אף שגם אז ישנו הענין דיציאת השבת, ועד שצריך להבדיל, מכל מקום, מכיון שעדיין נשארה הקדושה דיו"ט, וכמודגש בנוסח ההבדלה גופא "המבדיל בין קודש לקודש"²⁶², הרי אין דאבון הנפש (כל כך) מיציאת השבת עד שיצטרכו לשמחה ליישבה בריח טוב.

[ואע"פ שכידוע²⁶³ (וכמדובר לעיל בארוכה²⁶⁴) הרמב"ם בודאי ידע מחכמת הקבלה (שכאמור, רק שם מובא הענין דנשמה יתירה ביו"ט), כמובן גם ממה שכותב בהקדמת חיבורו שאסף מתשובות וחיבורי הגאונים, והרי הגאונים כתבו עניני קבלה כידוע²⁶⁵,

וכידוע גם מ"ש הרוגצ'ובי²⁶⁶ בנוגע לדברי הרמב"ם²⁶⁷ אודות שיעור פאות הראש ושמענו מזקנינו שאינו מניח פחות מארבעים שערות", שהגירסא האמיתית ברמב"ם היא (לא "ארבעים", אלא) "ארבע שערות"²⁶⁸, ו"הטעם משום דמבואר בספרי קבלה דיש לפיאה דא"ק ד' שערות, עיין בספר מפתח העולמות עיין שם", שמזה מובן שהרמב"ם למד עניני קבלה, כולל ענין זה שכתוב בספר מפתח העולמות –

מכל מקום, כשיש ב' דעות – הכריע ע"פ נגלה דתורה (ולהעיר שגם דרכו של הרוגצ'ובי היתה רק בלימוד נגלה דתורה ולא פנימיות התורה, ואעפ"כ כתב כנ"ל²⁶⁹).

עשר שאלות לרס"ג (נדפס בתורתן של ראשונים – הורבין, פרנקפורט תרמ"ב). ובכ"מ.

(266) צפע"נ על הרמב"ם שבהערה הבאה.

(267) הל' ע"ז פ"ב ה"ו.

(268) כ"ה בכת"י הרמב"ם אוקספורד. וכ"ה גירסת סמ"ג לארין נז. טור יו"ד סקפ"א. הובא בכס"מ לרמב"ם שם.

(269) קטע זה – ע"פ חזרת ר' ז.י.כ. וראה גם אגרות

קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חי"ח ע' תכא.

(261) לשלימות הענין – ראה שיחת ש"פ במדבר (לקמן ע' 000).

(262) חולין כו, ב (במשנה).

(263) ראה סה"ש ה"ש ע' 41. וש"נ. אגרות קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חכ"ב ע' קט. וש"נ. לקו"ש כ"כ"ד טבת שנה זו (חכ"ו ע' 27) הערה 18. וראה מגדול עוז הל' יסוה"ת פ"א ופ"ב. ועוד.

(264) שיחת ש"פ אחר"ק (לעיל ע' 000).

(265) ראה תשובת ר' האי גאון – הובאה בפרדס שער (יא) הצחצחות בתחלתו. פירוש רס"ג לספר יצירה.

ובכל אופן, בנוגע לעניננו – אם יש נשמה יתירה ביו"ט אם לאו – הרי, כאמור, לא הזכיר הרמב"ם את הטעם דנשמה יתירה כלל, ואפילו לא בנוגע לשבת (מאיזו סיבה שתייה, ואכ"מ).

ובכל אופן, יש ללמוד הוראה מכל האמור לעיל – גודל הזהירות והקדושה המיוחדת שצריכה להיות (לא רק בשבת, אלא) גם ביו"ט, ואפילו בחול המועד וראש חודש, מכיון שגם בהם יש נשמה יתירה.

לח. בהמשך להמדובר אודות הרמב"ם והסיומים על הרמב"ם – היות שמתקיימים בימים הבאים סיומים על הרמב"ם בכמה מקומות, ישתתפו בזה עכשיו וישתפו את כל המתוועדים כאן, ע"י נתינת דבר גשמי – משקה – מהתוועדות זו,

ומשקה שבו נתערב משקה מסיום הרמב"ם שעשו בפעו, ששם גר הרמב"ם במשך שש שנים, וגם מהמשקה מסיום הרמב"ם שעשו במצרים, בקהיר, בבית הכנסת שנקרא על שם הרמב"ם, ששם כתב הרמב"ם את ספר היד²⁷⁰,

וידוע גם מ"ש²⁷¹ שהר"ת דרמב"ם הוא "רבות מופתי בארץ מצרים"²⁷², שעצם הענין שהרמב"ם במצרים למד תורה וכתב את ספרו ותיקן תקנות וגזירות – הוא הענין הכי גדול ד"רבות מופתי בארץ מצרים".

ומובן גודל העילוי בסיום ספר הרמב"ם במקומות הנ"ל שבהם חי ופעל הרמב"ם עצמו – ע"פ דברי הירושלמי²⁷³ עה"פ²⁷⁴ "אך בצלם יתהלך איש", ש"כל האומר שמועה מפי אומרה יהא רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו" (כמבואר גם ברשימות הצ"צ לתהילים עה"פ²⁷⁵).

וכמדובר כמה פעמים שע"י נתינת המשקה – משתפים את כל המתוועדים כאן עם משתתפי הסיומים, ביחד עם הסיומים הנ"ל שנערכו במקומו של הרמב"ם.

והמשקה מהתוועדות זו המעורב עם המשקה הנ"ל יוסיף עוד יותר הצלחה בסיומים שיעשו בימים הבאים, ובודאי זה יהי "ברוב עם הדרת מלך".

ויהי רצון, שזה גם יעורר את אלו שמאיזו סיבה שתייה עדיין לא עשו סיומים במקום מסויים – שיעשו זאת בהקדם האפשרי, כי "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה"²⁷⁶, ואם יש ח"ו את ה"תחמיצנה", זה פועל שנעשה אצלו הענין ד"חמץ" רח"ל, כפירוש

ה"ז.

274 תהלים לט, ז.

275 אזה"ת לתהילים (יהל אור) ע' קמח.

276 מכילתא ופרש"י בא יב, יז. פרש"י יומא לג,

סע"א. מגילה ו, סע"ב.

270 ראה גם שיחת ש"פ אחר"ק (לעיל ע' 000).

271 ראה שרי המאה ח"א ע' 77. מקום מקדש (לר"ח סינאוני) עה"פ שבהערה הבאה. ועוד.

272 בא יא, ט.

273 שבת פ"א ה"ב. שקלים ספ"ב. קידושין פ"א

חז"ל²⁷⁷ ש"חמץ" קאי על היצר הרע ("דער קלוגינקער"), וצריכים להשתדל שיהי' "אל תחמיצנה" ושיעשו את הסיומים בהקדם הכי אפשרי.

ולעשות זאת עם "שטורעם", ואדרבה – מכיון שעד עכשיו זה הי' חסר, צריכים לעשות זאת באופן ד"יתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות", ו"מצוה לפרסם עושי מצוה" (כתשובת הרשב"א הידועה²⁷⁸).

ושימשכו בזה כמה שיותר יהודים, "ברוב עם הדרת מלך", גם אלו שעד עכשיו עדיין לא למדו רמב"ם, וזה גם יעורר אותם להתחיל להשתתף במחזור השני בלימוד הרמב"ם, ואח"כ המחזור השלישי וכו', שאז כבר יהי' "הקיצו ורננו שוכני עפר"²⁷⁹ והרמב"ם בתוכם, ביחד עם משיח צדקנו.

[אח"כ אמר:] לכל לראש שיבוא הסופר של הסיום ספר תורה של משה רבינו המתקיים בשבוע זה.

[אחרי שנתן בקבוק משקה לסופר ר' א.צ. שי' ז., אמר:] מכיון שזהו שבת, שיחלקו חלק מהמשקה כאן, והשאר – בסיומים.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

— שיחה ה' —

לט. הביאור בפסוק "כי גרים ותושבים אתם עמדי" יובן בהקדם הביאור במה שמפרש רש"י ש"כי לי הארץ" פירושו "אל תרע עינך בה שאינה שלך".

דלכאורה²⁸⁰: במה זה ש"אינה שלך" הוא טעם לכך שה"ארץ" לא תישאר אצל ה"לוקח" אלא תחזור ל"מוכר"? בדיוק כמו שבנוגע ללוקח "אינה שלך", כן הוא גם בנוגע ל"מוכר", ומה הפירוש "לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ – אינה שלך"?

אלא הפשט בזה הוא, שמכיון שהארץ "אינה שלך", אין טעם מדוע שיפריע לו זה שלוקחים ממנו את הארץ: אבל הטעם מדוע באמת לוקחים את הארץ הוא מפני שכך רצה הקב"ה, ומכיון שהארץ אינה שייכת לו אלא להקב"ה, במילא עליו לעשות עם הארץ את מה שהקב"ה רוצה ולהחזירה למוכר.

ולפי זה יובן המשך הפסוק:

לכאורה יכול יהודי לטעון: כיצד אומר הקב"ה "כי לי הארץ" כאשר ע"פ דין תורה שייכת ארץ ישראל לבני ישראל, שלכן יכול יהודי לקנותה ולמכרה, שכאשר משלמים

מג"א או"ח סקנ"ד סקכ"ג. ועוד.

(279) ישע"י כו, יט.

(280) בכ"ז – ראה גו"א על פרש"י כאן.

(277) ראה ברכות יז, א ובפרש"י. ר"ה ג, ב. זח"ב מ,

ב. קפב, א. ועוד.

(278) ח"א סתקפ"א. הובא ברמ"א יו"ד סרמ"ט סי"ג.

עבור דבר בכסף מלא מקבלים את הבעלות עלי', כפי שהי' אצל אברהם אבינו, שע"ז ששילם "ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר"²⁸¹ הוא קנה את מערת המכפלה?

ועל זה ממשיך הפסוק, שהן אמת שהארץ ניתנה לבני ישראל, אבל "כי גרים גו" – בני ישראל הם רק "גרים" הגרים בארץ ישראל.

אבל עדיין נשאר מוקשה: הן אמת שלכמה ענינים מספיק זה שבני ישראל הם "גרים", אבל יש גם ענינים שלגביהם בני ישראל הם "תושבים", עד כמ"ש בפסוק²⁸² "לזרעך נתתי – כבר נתתי", ועד שמצינו מצוות שבזכותן נכנסו ישראל לארץ, שכל זה מדגיש כיצד בני ישראל אינם רק "גרים" אלא גם "תושבים"?

ועל זה מוסיף הפסוק – "ותושבים אתם עמדי", שגם בענינים שבהם הם "תושבים", הרי הם אינם הבעלי-בתים היחידים, אלא "עמדי", כביכול ביחד עם הקב"ה.

ובמילא מובן שלא צריך להפריע ללוקח זה שלוקחים ממנו את הארץ, כי אפילו בתור תושב הוא אינו בעה"ב לגמרי, אלא גם הקב"ה הוא בעה"ב על הארץ.

ועוד יש לומר (בנוגע לשני התוארים "גרים ותושבים"), שבעלותם של בני ישראל על ארץ ישראל היתה בשני שלבים, קודם בזמן אברהם ובזמן מתן תורה הם היו "גרים", ואח"כ, אחרי הכניסה לארץ וכיבוש יהושע (ובפרט אילו זכו וזה הי' ע"י משה²⁸³) הם "תושבים".

ועכ"פ מובן מכל הנ"ל שרש"י באמת אינו לומד כמו התורת כהנים, כי בפסוק לא כתוב שהם תושבים כמו האבות, אלא "ותושבים אתם עמדי".

ולפי זה מובנים כל הדיוקים, ו"תן לחכם ויחכם עוד".

מ. הביאור בפרקי אבות:

ידוע²⁸⁴ שבנוגע לבין השמשות יש שני אופנים כיצד ללמוד זאת, האם זהו ספק יום ספק לילה, או שזהו מציאות זמן בפני עצמו.

ולפי זה מובן, שכאשר אומרים ענין של בין השמשות כלפי מעלה, ששם אינו שייך ענין הספק, בודאי שהכוונה כאן לענין דמציאות זמן בפני עצמו.

וזה שבמשנה כתוב הלשון "בערב שבת בין השמשות", אע"פ שזהו מציאות בפני עצמו, ואינו חלק מהיום ד"ערב שבת", הוא מפני שאם הי' כתוב "בבין השמשות של שבת" היו צריכים להבהיר בזה שאין הכוונה לבין השמשות שבין שבת ויום ראשון, ובמילא משתמשת המשנה בלשון "ערב שבת בין השמשות".

(283) ראה מגלה עמוקות אופן קפה. הנסמן בלקו"ש חיי"ט ע' 346 הערה 43.
(284) ראה מפענח צפונות ע' קעז ואילך. ור"נ.

(281) חיי שרה כג, טז.
(282) לך לך טו, יח. ירושלמי חלה פ"ב ה"א.

ובזה יובן גם מדוע היתה יכולה להיות בריאה למעלה בערב שבת בין השמשות אע"פ ש"מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", ובני ישראל אסורים במלאכה בערב שבת בין השמשות:

על הפסוק ²⁸⁵ "ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה" איתא במדרש ²⁸⁶ "מהו יכל אלקים ביום השביעי אתמהא (וכי אפשר דבר זה שעשה מלאכה בשביעי²⁸⁷)? אלא כזה שהוא מכה בקורנס על גבי הסדן, הגביהה מבעוד יום והורידה משתחשך, אמר ר' שמעון בן יוחאי בשר ודם שאינו יודע לא עתיו ולא רגעיו ולא שעותיו הוא מוסיף מחול על הקודש אבל הקב"ה שהוא יודע עתיו ורגעיו ושעותיו נכנס בו כחוט השערה".

[וע"ד המובא לעיל (סל"א) מרש"י בנוגע ל"כחצות", שהקב"ה יודע עתיו ורגעיו ובמילא ה' זה בדיוק בחצות הלילה, כהחלק לילה²⁸⁸].

דהיינו, שכל הטעם שיש איסור מלאכה בבין השמשות שייך רק אצל בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו, משא"כ בנוגע להקב"ה כל הענין אינו שייך, ובמילא היתה יכולה להיות מלאכה גם בבין השמשות.

במילים אחרות: זה שהזמן דבין השמשות הוא מציאות בפני עצמו, הוא ע"ד המציאות ד"מקום החתך"²⁸⁹, שיש שאלה²⁹⁰ האם יש לו דין כמו צד אחד או כמו הצד השני של ה"חתך", היינו שבדיוק כמו שב"מקום" יש "מקום החתך", כך בזמן יש את נקודת הזמן ד"בין השמשות", ולכן זהו זמן שבו רק הקב"ה יכול לעשות מלאכה, כי זהו זמן "נעלה יותר" השייך רק להקב"ה, ש"יודע עתיו ורגעיו".

ולכן היתה בריאה בערב שבת בין השמשות, שענין הבריאה הוא דוקא ע"י הקב"ה, ולכן ה' יכול לברוא עשרה דברים בזמן כל כך קצר.

ולפי זה מובן ג"כ מדוע מקום המשנה הוא בסיום הענין, כי זה שזהו למעלה מסדר ההשתלשלות הוא מצד זמן הבריאה, בין השמשות, שהוא זמן שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

מא. הביאור בזהר²⁹¹:

הענין הנ"ל בזהר יובן ע"פ המבואר במקום אחר, מיוסד על דברי הגמרא בפסחים²⁹² "מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשי' עביד", היינו שתחילת העבודה היא תמיד הענין ד"אדעתא דנפשי'", שלא לשמה, ורק מזה באים אח"כ ל"לשמה", וכידוע מ"ש הרמב"ם

מפענצ' פ"ו סי"ז. פ"ח ס"ז. וש"נ. הובא בלקו"ש ח"כ ע' 98 הערה 75.

(291) בהבא לקמן – ראה לקו"ש ח"כ ע' 49 ואילך. שיחת ט"ו בשבט שנה זו (לעיל ח"ב ע' 000 ואילך), ובהנסמן שם. (292) סח, ב.

(285) בראשית ב, ב.

(286) ב"ר פ"י, ט. וראה פרש"י בראשית שם.

(287) פרש"י לב"ר שם.

(288) ראה לקו"ש חכ"א ע' 59 ואילך.

(289) חולין סח, א ואילך. צט, א.

(290) ראה צפע"נ מכות ע' 116. שם ע' 118. וש"נ.

בהקדמת פירוש המשניות²⁹³ שהתחלת העבודה היא שלא לשמה, בשביל ממתקים ומנעלים, לשם ממון וכיו"ב, ורק אח"כ נעשית העבודה לשמה, שהפשט בזה הוא שע"י הקדמת ה"שלא לשמה" יכולים לבוא ל"לשמה".

וזהו גם הפירוש במארוז²⁹⁴ "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", שהכוונה בזה היא שה"לשמה" היוצא אח"כ אינו "דבר זר" מה"שלא לשמה", היינו שהלימוד "שלא לשמה" הוא רק בלית ברירה, אלא זהו ה"תוך" של ה"שלא לשמה"²⁹⁵.

במילים אחרות: כדי להגיע לדרגא ד"לשמה", מוכרחים להגיע ל"הקדמה" ד"שלא לשמה".

ובזה יובן הטעם שר' יוסי נתפעל מזה שהרזי תורה דיברו אודות דרגתו, ספירת המלכות, שזהו לכאורה מצב של לימוד שלא לשמה:

גם לפני זה בודאי למד ר' יוסי תורה לשמה; אלא דמכיון שהי' צריך להגיע לדרגא נעלית יותר בלימוד לשמה, בתור הקדמה לזה הי' צריך לעמוד במצב של "שלא לשמה" בדרגא הכי נעלית של "שלא לשמה", "אדעתא דנפשי", "לשם חיי עולם הבא", שזהו הענין דסודות התורה ודרגות באלקות המתאימים לדרגתו, הענין דעולם הבא שאז יהי' "וישיגו דעת בוראם"²⁹⁶, ודוקא ע"י הקדמה זו, ומה"מתוך" של "שלא לשמה" זה, הגיע ל"לשמה" הנעלה יותר.

כלומר, בודאי שר' יוסי כבר אחז במצב דתורה לשמה לפני זה, ע"י ההקדמה של דרגא נחותה יותר ב"שלא לשמה", כמו למשל הענין דלימוד התורה כדי לידע את המעשה אשר יעשון, שזה אינו לימוד התורה לשמה, אלא עבור ענין אחר, לידע את המעשה אשר יעשון, כי לימוד "לשמה" פירושו לשם התורה עצמה, לימוד באופן ד"יגדיל תורה ויאדיר"²⁹⁷; אבל כדי להגיע לדרגא הכי נעלית ב"לשמה", שיהי' במצב של "צוותא וחיבור" עם עצמות ומהות עצמו, שזה נפעל ע"י התורה כי "ישראל ואורייתא וקוב"ה כולא חד"²⁹⁸ – הי' זקוק להקדמה של "שלא לשמה" נעלה יותר.

מב. אבל לאידך גיסא, אין הכוונה שכדי להגיע לדרגא הכי נעלית בלימוד לשמה מוכרחים להגיע לכל הדרגות ב"שלא לשמה", אלא בודאי יכולה להיות מציאות של "דילוג וקפיצה", ש"ידלגו" על כמה דרגות ב"שלא לשמה", ומיד יגיעו לדרגא הכי נעלית ב"לשמה".

וראה שיחת ל"ג בעומר תשל"ח (דברי משיח ח"ג ריש ע' 366). וש"נ.

(296) רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"ה.

(297) יעשי' מב, כא. חולין סו, ב.

(298) ראה זח"ג עג, א.

(293) סנהדרין פרק חלק ד"ה וכת חמישית.

(294) פסחים נ, ב. וש"נ. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז.

רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ה. הל' תשובה פ"י ה"ה.

טושו"ע יו"ד סרמ"ו ס"כ. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(295) ראה לקו"ש ח"ח ע' 167. ח"כ שם (ע' 50).

דוגמא לדבר: מסופר²⁹⁹ שר' משה אלשיך, שהי' מתלמידי האריז"ל, נהג לנמנם כאשר האריז"ל הי' מלמד סודות התורה, והאריז"ל הסביר את טעם הדבר, כי נשמתו בגלגול זה היא מעולם הדרוש, ובמילא לא נוגע לו לשמוע עולם הסוד. ולכן הוא נהג להירדם, כי אם הי' הי' נשאר ער, בין כה וכה לא הי' יכול לקבל את סודות התורה, ובעת השינה הוא חלם אודות דרשות התורה, ולכן הוא נרדם כדי שלא יהי' ענין של ביטול תורה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך, ואמר:] וזהו דרך אגב לימוד זכות על אלו הישנים בעת ההתוועדות... שנשמתם שייכת כנראה לחלק אחר בתורה, ובודאי הם חולמים אודות חלק זה בתורה, ובמילא – שלא יפריעו להם, ויניחו להם לישון...!].

ובודאי הגיע ר' משה אלשיך לענין דלימוד התורה לשמה (שהרי הי' מגורי האריז"ל), אלא שבזה לא הי' זקוק לממוצע של דרגת "שלא לשמה" כמו ר' יוסי, הענין ד"פנימיות התורה", "חיי עולם הבא", אלא הוא מיד דילג לאופן הכי נעלה ב"לשמה" דלימוד חלק הדרוש שבתורה.

[בודאי שאצל האלשיך לא הי' חסר בלימוד הסוד שבתורה, שהרי כל אחד מישראל מחוייב ללמוד גם סוד שבתורה, אלא שאצלו הי' זה "בגלגול אחר"³⁰⁰, או בגלגול קודם או בגלגול מאוחר יותר; אבל באותו גלגול הוא הי' שייך רק לדרוש שבתורה].

ועד"ז מובן בנוגע לכל אחד מישראל – כי "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", שעולם הבא כאן פירושו תחיית המתים³⁰¹, הדרגא הכי נעלית ב"שלא לשמה", ובמילא בודאי שכל אחד מישראל יכול להגיע מה"מתוך" של הדרגא הכי נעלית ב"שלא לשמה" לדרגא הכי נעלית ב"לשמה".

בנוגע ל"עולם הבא" לפי שיטת הרמב"ם³⁰², שזהו גן עדן, השגת אלקות, סודות התורה, "נשמתא דאורייתא" ועד ל"נשמתא דנשמתא דאורייתא"³⁰³ – יש באמת חילוקי דרגות בין בני ישראל, לפי זכויותיהם, וכמבואר בחסידות³⁰⁴ טעם הדבר, כי גן עדן קשור עם הבחינה דממלא כל עלמין, שהוא בגדר חילוקים שבעלמין; משא"כ עולם הבא שבמשנה ("כל ישראל כו'") פירושו "תחיית המתים", שזה שייך לכל אחד מישראל בלי יוצא מן הכלל, כי זה נמשך מהבחינה דסובב כל עלמין שמצדו כל בני ישראל הם בשוה. ובמילא מובן, שכמו שכל בני ישראל שייכים לתחיית המתים, כך הם יכולים גם להגיע לדרגא הכי גבוהה ד"לשמה".

תחיית המתים תשמ"ו (שם ע' סא ואילך).

(302) הל' תשובה פ"ח ה"ב.

(303) זח"ג קנב, א.

(304) תו"א יתרו עג, ב. סה"מ עטר"ת ס"ע שנא ואילך. הי"ש"ת ס"ע 44 ואילך. ובכ"מ.

(299) שה"ג להחיד"א מערכת משה אלשיך.

(300) הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד.

(301) רע"ב (ועוד) לסנהדרין שם. מדרש שמואל על מס' אבות בתחלתו. וראה ד"ה כל ישראל תשל"ג (סה"מ ימי הספירה ע' נו ואילך). ד"ה להבין ענין

מג. ויש לקשר זה גם עם הפרשה שהולכים לקרוא תיכף (בתפילת מנחה) – פרשת במדבר:

ל"מדבר" יש שני פירושים מן הקצה אל הקצה³⁰⁵: (א) "מדבר" מלשון דיבור – ספירת המלכות, וכשיורדת ומתלבשת בבי"ע נקראת "מדבר" בתוספת מ' פתוחה, לפי שאז יש פתח ומבוא לחיצונים, עד שנעשה בחי' מדבר "אשר לא ישב אדם (דקדושה) שם"; (ב) "מדבר" למעליותא – למעלה מבחי' אדם דקדושה – ספירת הכתר.

ושני הענינים קשורים זה בזה – כי "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן"³⁰⁶, "כתר עליון איהו כתר מלכות"³⁰⁷, ומלכות נעשה כתר כו'.

ובעבודת האדם:

ע"י הדיבור (מדבר – מלכות) בדברי תורה, ש"עקימת שפתיו הוי מעשה"³⁰⁸, הנה מבלי הבט על הבנתו והשגתו בענין שמדבר – הוא מדלג על כל הדרגות בינתיים ומגיע לבחי' כתר.

כלומר: אפילו אם הוא רק חוזר על התיבות בתורה ששמע מהשני, או לומד זאת בספר, ויש אצלו רק את ההבנה בתיבות שאומר, לבי הבנה עמוקה, ועאכו"כ כשהדיבור בדברי תורה הוא בתורה שבכתב ששם יוצאים י"ח אפילו אם לא ידע מאי קאמר³⁰⁹, או דברי תורה במשנה ועד"ז בהלכה, שנכתב בלשון בלשון ברורה וקצרה, והוא בלי טעמים – שהלכה (ועד"ז משנה) הוא בחי' "תגא", כתר של תורה (כתר), וע"י משנה מביאים את הגאולה, כמאחז"ל³¹⁰ "אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות, מאי טעמא גם³¹¹ כי יתנו בגוים עתה אקבצם" (כמבואר בלקו"ת ריש פרשת דברים³¹²) – הוא מדלג על כל הדרגות, וממשיך בחי' כתר, ובפשטות – הענין ד"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו"³¹³, והענין ד"חד חרוב"³¹⁴ – בחי' מדבר (ש"לא ישב אדם שם"³¹⁵) למעליותא – שזהו "ע"ד שאמרו רז"ל על אלף השביעי וחד חרוב, שהיא מחמת עוצם גילוי אור א"ס, יום שכולו שבת"³¹⁶ כו"³¹⁷.

שגם בשבת יש את שתי הדרגות דמלכות וכתר: שבת הוא יום השביעי, ספירת המלכות, ושבת ענינה תשובה (שבת אותיות תשב)³¹⁸, ועונג [כמ"ש הרמב"ם בתחילת השיעור דמוצאי שבת³¹⁹: "ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי

(305) בהבא לקמן – ראה לקו"ת במדבר ב, ב ואילך.

ובכ"מ.

(306) ספר יצירה פ"א מ"ז.

(313) ישע"י מ, ה.

(307) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(314) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.

(308) סנהדרין סה, א. כריתות ג, ב.

(315) ירמ' ב, ו.

(309) הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ.

(316) תמיד בסופה.

(310) ויק"ר פ"ד, ג.

(317) לקו"ת במדבר שם (ד, ג).

(311) הושע ח, י.

(318) אגה"ת פ"י.

(312) א, סע"ב ואילך. וראה תו"א שמות מט, ג.

(319) הל' שבת פ"ל ה"א.

סופרים והן מפורשים ע"י הנביאים, שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג"], בחי' כתר. ובפרט כשעומדים בשבת גופא – בזמן "רעוא דרעוין"³²⁰.

ואז (בגאולה העתידה) יהי' המנין העשירי, כמו שהי' המנין ע"י משה רעיא מהימנא³²¹ בפרשת במדבר – ע"י ה"גואל ראשון (משה רבינו) הוא גואל אחרון"³²².

ועוד לפני זה, עוד בזמן הגלות, יהי' "ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם"³²³ כמו שהי' עוד בגלות מצרים, ש"כל המלכיות (הגליות) נקראו על שם מצרים על שם שהם מצירות לישראל"³²⁴, כך יהי' גם בימים האחרונים דגלות זו,

ותיכף ומיד, עוד ביום השבת, נרקוד מיד לגאולה האמיתית והשלימה, ונלך לארצנו הקדושה, "ארץ אשר . . . תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³²⁵, באופן ד"ארו עם ענני שמיא"³²⁶, ובמילא לא יהיו שאלות של תחומין וכו', ובמהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לש"ץ שי' לנגן "יהי רצון . . . שיבנה ביהמ"ק" (ר' משה שי' ט. לא נכת, וכ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לאביו ר' מרדכי ד. שי' ט. ואמר לו: "והשיב לב אבות על בנים – על ידי בנים"³²⁷; מכיון שהבן לא נמצא, תשיר אתה!].

אח"כ התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאָוואָ". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 6:10 לערך].

(320) ראה זח"ב פח, סע"ב.

(321) ראה שמו"ר פ"ב, ב. זח"ב כ, ב ואילך.

(322) ראה שמו"ר שם, ד. זח"א רג, א. שעה"פ להאריז"ל פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב. לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך.

(323) בא י, כג.

(324) ב"ר פט"ז, ד.

(325) עקב יא, יב.

(326) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(327) מלאכי ג, כד ובפרש"י.

יומן ר' מאיר הארליג ע"ה – תשל"ז

מעריב, והלך לביתו בשעה 9:40.

• יום ראשון, ה' סיון –

• ערב חג השבועות

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:40, ואחרי זה עשה הטלגרם של שבועות, ואחרי זה הלך לאהל עם בגד של שבת בשעה 3:15 ושב בשעה 7:40, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, וגם מעריב למטה. אחרי זה הלך לביתו בשעה 10:20.

• יום שני, ו' סיון –

• יום א' דחג השבועות

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 9:50, והי' שחרית וגם קריאת התורה וגם מוסף, ואחרי זה ציוה לנגן אתה בחרתנו והוא אלקינו, ובכלל הי' כרגיל, ואחרי זה הי' בחדר שלו, ובשעה 3:30 הלך לביתו, ושב בשעה 5:30, ובשעה 6:00 הי' מנחה כרגיל, ואחרי זה הלך לחדרו, ואחרי זה עמד אצל 770 מ-6:15 עד 6:35, ואחרי זה הי' מעריב כרגיל, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:40.

• יום שלישי, ז' סיון –

• יום ב' דחג השבועות

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 9:40, ואחרי זה הי' שחרית וקריאת התורה וגם מוסף כמו בכל יום טוב, והלך לביתו ושב בשעה 5:00, ואחרי זה הי' בשעה 7:00 מנחה, ואחרי זה בשעה 8:10 הי' התוועדות. א' ענינים של שבועות ואתה בחרתנו, ואחרי זה ענינים של משה דוד בעל שם טוב, ואחרי זה הי' ענינים של

• יום רביעי, ר"ח סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, ואחרי זה הי' קריאת התורה כרגיל, ואחרי זה הי' הסדר כמו בכל יום, ואחרי זה הי' מנחה, ואחרי זה גם מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 11:50.

• יום חמישי, ב' סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:35, ואחרי זה הלך למקוה והתפלל שחרית, ואחרי זה הלך לאהל עם הבגד של שבת בשעה 2:10, ושב בשעה 9:00, והי' מנחה, ואחרי זה אמר שיהי' התוועדות, ומעריב הי' בשעה 9:30, ואחרי זה הי' התוועדות. א' מאמר, ואחרי זה ענינים של שבועות, ואחרי זה ענינים של בעל שם טוב ודוד המלך, ואחרי זה מבצעים, ואחרי זה [???] ונתן לכל אחד ב' דולר, וגמר בשעה 12:00, והלך לביתו בשעה 12:30.

• יום שישי, ג' סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:45, ודיבר עם קליין, ואחרי זה הי' כרגיל, ואחרי זה הי' גם מנחה וגם קבלת שבת, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 10:00.

• יום שבת קודש פ' במדבר,

ד' סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 9:50 והי' שחרית וקריאת התורה עם ספר של משיח, ואחרי זה הי' גם מוסף, וציוה לנגן הוא אלקינו, ואחרי זה הי' בחדר שלו, ובשעה 7:30 הי' מנחה, ואחרי זה גם

• יום שבת קודש פ' נשא,
י"א סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 9:50, והי' שחרית וקריאת התורה עם ספר של משיח וגם מוסף וציוה לנגן הוא אלקינו, ובשעה 1:30 הי' התוועדות. א' ענינים של שבת אחר שבועות, וב' ענינים של המשך לשבועות, וג' ענינים של ילדים, ואחרי זה [לחיים?], ואחרי זה מאמר ורש"י ולקוטי לוי יצחק ואחרי זה פרקי אבות וענינים תשלומין י"ב סיון וכו' ו[לשמוח?] עם ילדים צדקה פסוקים וכו', וגמר בשעה 5:25, ומנחה הי' כרגיל, וגם מעריב, ואחרי זה קידוש לבנה, ואמר לי שלום עליכם, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:45.

• יום ראשון, י"ב סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:45, ואחרי זה הלך למקוה, והי' הסדר כרגיל, ואחרי זה הלך לאהל עם בגד של שבת בשעה 3:00 ושב בשעה 9:10, והי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה גם מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 10:10.

• יום שני, י"ג סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:00, והי' קריאת התורה כמו בכל יום, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 6:00 ושב בשעה 7:00, ודיבר עם מאיר זיינץ, ואחרי זה הי' הסדר כמו בכל יום, ואחרי זה הי' מעריב, והלך לביתו בשעה 11:45.

• יום שלישי, י"ד סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 12:00,

לכתחילה אריבער, ואחרי זה ענינים של כינוס תורה, ואחרי זה ענינים של ארץ ישראל, ואחרי זה [???], ואחרי זה מאמר, ואחרי זה ציוה לנגן כמה ניגונים וכו' וברכת המזון, וגמר בשעה 2:00, ומעריב, והבדלה וכוס של ברכה, ואחרי זה גמר בשעה 3:40, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 4:00.

• יום רביעי, ח' סיון –

• אסרו חג •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:50, ואחרי זה הי' הסדר כרגיל, ובשעה 3:15 מנחה כרגיל, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 6:00 ושב בשעה 7:00, ואחרי זה הי' יחידות מ-8:30 עד 1:15, ואחרי זה הי' מעריב כרגיל, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 1:45.

• יום חמישי, ט' סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:40, ואחרי זה הי' קריאת התורה אצל החדר שלו כמו בכל יום, ואחרי זה הלך למקוה, ואחרי זה התפלל שחרית, ואחרי זה הלך לאהל עם בגד של שבת בשעה 3:30 ושב בשעה 8:45, והי' מנחה וגם מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 10:00.

• יום שישי, יו"ד סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 12:00, והסדר הי' כמו בכל ערב שבת, ואחרי זה גם מנחה וקבלת שבת, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 10:00.

• יום ראשון, י"ט סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:50,
ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי
זה הלך לביתו ושב בשעה 7:00, ואחרי זה
הי' יחידות מהשעה 8:20 עד 2:10, ואחרי
זה הי' מעריב, ואחרי זה הלך כ"ק אד"ש
לביתו בשעה 2:30.

• יום שני, כ' סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 12:30,
ואחרי זה הי' קריאת התורה אצל החדר
שלו, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום
וגם מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה
12:00.

• יום שלישי, כ"א סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:45,
והי' הסדר כמו בכל יום, ואחרי זה הי'
גם מנחה ומעריב כמו בכל יום, ואחרי זה
הלך לביתו בשעה 12:00.

• יום רביעי, כ"ב סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:40,
ואחרי זה הי' מנחה, ואחרי זה מעריב
כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה
12:00.

• יום חמישי, כ"ג סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:35,
ואחרי זה הי' קריאת התורה כרגיל,
ואחרי זה הי' הסדר כמו בכל יום, ואחרי
זה הי' יחידות מהשעה 8:20 עד 1:00,
ואחרי זה הי' מעריב כמו בכל יום, ואחרי
זה הלך לביתו בשעה 1:30.

ואחרי זה הי' הסדר כמו בכל יום, ואחרי
זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה גם
מעריב כמו בכל יום, והלך לביתו בשעה
12:00.

• יום רביעי, ט"ו סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:45,
והלך למקוה ואחרי זה התפלל שחרית,
ואחרי זה הלך לאהל עם בגד של שבת
בשעה 3:15 ושב בשעה 8:50, והי' מנחה
כרגיל, ואחרי זה גם מעריב, ואחרי זה
הלך לביתו בשעה 10:00.

• יום חמישי, ט"ז סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:00,
והי' קריאת התורה כרגיל, והסדר הי'
כרגיל, ואחרי זה הי' מנחה, ואחרי זה הי'
בשעה 8:30 יחידות עד 12:30, ואחרי זה
הי' מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה
1:10.

• יום שישי, י"ז סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:50,
ואחרי זה הי' הסדר כמו בכל ערב שבת,
ואחרי זה הי' מנחה וגם קבלת שבת,
ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:50.

• יום שבת קודש פ' בהעלותך •

• ח"י סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 9:50,
והי' שחרית וקריאת התורה וגם מוסף
כמו בכל יום, וגם ציוה לנגן הוא אלקינו,
ואחרי זה הי' בחדר שלו, ובשעה 3:20
הלך לביתו, ושב בשעה 7:40, והי' מנחה
ואחרי זה גם מעריב, והלך לביתו בשעה
10:00.

ואחרי זה ה' קריאת התורה כרגיל אצל החדר שלו, ובשעה 2:00 יצא להלוי, ואחרי זה ה' מנחה כמו בכל יום, וגם מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 12:00.

• יום שלישי, כ"ח סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 12:00, ואחרי זה ה' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו, ובשעה 8:00 דיבר לתלמידות של בית רבקה עד 8:40, ואחרי זה נתן לכל אחד ב' דולר ע"י המדריכות, ואחרי זה ה' מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 12:00.

• יום רביעי, כ"ט סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:35, ואחרי זה הלך למקוה, ואחרי זה התפלל שחרית, ואחרי זה הלך לאהל עם בגד של שבת בשעה 3:30, ושב בשעה 9:20, והי' מנחה כרגיל וגם מעריב, והלך לביתו בשעה 10:15.

• יום חמישי, ל' סיון –

• אדר"ח תמוז •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, והי' קריאת התורה כמו בכל יום, ואחרי זה ה' גם מנחה כרגיל, והי' יחידות מהשעה 8:30 עד 12:00, ואחרי זה ה' גם מעריב כרגיל, והלך לביתו בשעה 12:30.

• יום שישי, כ"ד סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:40, ואחרי זה ה' הסדר כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו ושב בשעה 7:00, ומנחה ה' כמו בכל יום, וגם קבלת שבת, ובשעה 10:10 הלך לביתו.

• יום שבת קודש פ' שלח,

• כ"ה סיון, מבה"ח אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 8:15 והי' תהלים, ואחרי זה בשעה 10:35 שחרית, ואחרי זה גם קריאת התורה וגם מוסף, ואחרי זה בשעה 1:30 ה' התוועדות. א' ענינים של חודש תמוז וי"ב י"ג תמוז, ואחרי זה ענינים פ' שלח, ואחרי זה חודש תמוז ופ' שלח, ואחרי זה מאמר כעין שיחה, ואחרי זה על רש"י ופרקי אבות וענינים של [???], ענינים של י"ב תמוז יובל וכו' וגם לקוטי לוי יצחק, וגמר בשעה 5:10, ומנחה ה' כרגיל, וגם מעריב, והלך לביתו בשעה 10:10.

• יום ראשון, כ"ו סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 12:00, והי' הסדר כרגיל, ואחרי זה ה' מנחה למטה, ונתן לילדים כסף [לצדקה], ובשעה 8:00 עד 12:40 [הי' יחידות], ואחרי זה ה' מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 1:30.

• יום שני, כ"ז סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 11:35,

יומן ר' מאיר הארליג ע"ה – תשל"ח

לביתו בשעה 11:30.

• יום שישי, כ"ז אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, והסדר הי' כמו בכל ערב שבת, ואחרי זה התפלל קבלת שבת, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:40.

• יום שבת קודש פ' בחוקותי,

כ"ז אייר, מבה"ח סיון •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 8:30, והי' כמו בכל שבת, ואחרי זה בא לקריאת התורה, ואחרי זה הלך לביתו, ושב בשעה 7:40, ומנחה הי' כרגיל, ואחרי זה גם מעריב, והלך לביתו ושב בשעה 9:45, ובשעה 10:00 הי' התוועדות. א' ענינים שבת מברכים, ואחרי זה מאמר, ואחרי זה ענינים של ארץ ישראל, ואחרי זה רש"י וכו', וגמר בשעה 1:00, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 1:20.

• יום ראשון, כ"ח אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:15, ואחרי זה הי' הסדר כרגיל, ואחרי זה הי' גם מנחה כרגיל, ואחרי זה לא [הלך] לבית שלו, ובשעה 7:35 [דיבר ל]נשי חב"ד, ואחרי זה הי' יחידות עד 8:40, ואחרי זה הלך לחדרו, ובשעה 9:05 הי' מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:40.

• יום שני, כ"ב אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, ואחרי זה הי' קריאת התורה כמו בכל יום, ואחרי זה הי' מנחה בשעה 3:40, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 6:40 ושב בשעה 7:40, ומעריב הי' כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 11:35.

• יום שלישי, כ"ג אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:45, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה גם הלך לביתו, ואחרי זה בשעה 9:00 הי' אצלו בא"ג [ר' בנימין אליהו גורודצקי] עד 10:15, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 11:40.

• יום רביעי, כ"ד אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, ואחרי זה הי' כרגיל, ובשעה 3:15 הי' מנחה כמו בכל יום, ולא הלך לביתו, ובשעה 7:30 הי' רופא אצל אד"ש, ואחרי זה בשעה 9:00 הי' מעריב אצל החדר שלו, ובשעה 9:30 הלך לביתו.

• יום חמישי, כ"ה אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:05, והי' קריאת התורה כמו בכל יום, ואחרי זה הי' הסדר כרגיל, וגם מנחה, ואחרי זה הי' מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה הלך

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לז"נ

שניאור זלמן יהושע ב"ר דובער ע"ה

לייט

לרגל היאָרצייט, כ"ז אייר

ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכם
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש

מוקדש ע"י

הרוצה בעילום שמו

לחיוזוק ההתקשרות

לכ"ק עט"ר אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

החייל ב"צבאות ה'"

לוי יצחק בן איריס לילה שי

בראדקין

לרגל לידתו ב"יג אייר

וכניסתו בבריתו של אאע"ה בכ' אייר

ה'תשפ"ה

שיגדל לתורה ולחופה ולמעשים טובים
ויזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

הת' **בן-ציון בן רונית שי נתנזון**

לרגל הבר מצוה, כ"א אייר ה'תשפ"ה

שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

ולזכות

גאולה גרציאלה בת אמילי'

לרפואה שלימה וקרובה

ויזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

הת' **מנחם מענדל הלוי שי ברוד**

לרגל התחלת הנחת התפילין

כ"ב אייר ה'תשפ"ה

שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן
ויזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות משפחות

שי וברק מיארה, יעקב ואסתר בן איון,

אלירן וחן חני זכריה, אושרי ורותם מלכה

שיחיו

להצלחה רבה ומופלגה

ושיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

החתן הרה"ת **דוד צבי** והכלה מרת **שיינא** שיחיו

מאריץ

לרגל נישואיהם בשעטומ"צ, ל"ג בעומר ה'תשפ"ה

ויבנו בית בישראל, בנין עדי עד

על יסודי התורה והמצוה

כפי שהם מוארים במאור שבתורה

זוהי תורת החסידות

ויזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכרון

מרת **דבורה** בת ר' **ישעיהו** ע"ה

ליבעראוו

נפטרה ביום ראשון, ו' אייר ה'תשפ"ה

ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והיא בתוכם

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

לע"נ

האשה החשובה הכשרה והצנועה

שהתמסרה לחינוך ילדי

בדרך התורה והחסידות

מרת חי' רות בת ר' יחיאל יצחק ע"ה

קבקוב

שתרעיש עולמות

בתביעת הגאולה האמיתית והשלימה

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם,

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

נתרם ע"י ר' מאיר זיו שי' **קבקוב**

שימלא השי"ת משאלות לבבו לטובה ולברכה

ושירוה רוב נחת חסידותי מכל יוצ"ח שיחיו

מתוך בריאות הנכונה והצלחה מרובה

ומתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף

בטוב הנראה והנגלה

ולברכת הצלחה רבה ומופלגה בעסקיו

ופרנסה בכבוד ובהרחבה גדולה

ושיזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לע"נ

האשה הצנועה

מרת רייזל בת ר' ישעיהו ע"ה

צירקינד

נפטרה

כ"ט אייר ה'תשפ"א

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם,

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

החייל ב"צבאות הי"י

אלכסנדר זאב שי' האקנר

לרגל יום הולדתו, כ"ז אייר

שיזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לז"נ

הרה"ח התמים יוסף בן ציון ב"ר שמואל יצחק ע"ה רייצעס

נלב"ע ט"ו אייר ה'תש"פ

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"י

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חייו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאָו!

לזכות

מנחם טובי' בן שטערנא

הינדא יוכבד בת חייענא רחל

וילדיהם:

עוזיאל, יהושע, רבקה דינה, טויבא,

פינחס מענדל, שרה אסתר,

ראובן צבי יהודה, חיים יעקב

שיחיו

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א